“Татарстан Республикасы Нурлат шәһәре

13 нче номерлы “Талым” балалар бакчасы” мәктәпкәчә

белем бирү муниципаль бюджет учреждениесе

Кабул иттелде

Уздырма җыелышта

"25" август 2016

Раслыйм_______________

МБМУ «Талым» балалар бакчасы

мөдире Р.В.Абдуллина

Боерык №122 " " август 2016 ел

Уртанчылар төркеменең еллык эш программасы

Тәрбиячеләр:Бикташева Л.С

Валиуллина Л.И.

Эчтәлек

1. Аңлатма язуы...2
1.1. Балалар бакчасы турында гомуми белешмә..4
1.2. Төркем турында белешмә...6
1.3. Оештырылган белем бирү эшчәнлеге...11
2. Белем өлкәләре буенча комплеклы - тематик план...................................13
2.1. “Физик үсеш”..49
2.2. “Социаль-шәхси үсеш”...56
2.3. “Танып белү үсеше”..77
2.4. «Элементар математик усеш»……………………………………………84
2.5. “Сөйләм үсеше”...88
2.6. “Иҗади – эстетик үсеш”..107
3. Милли – җирле компонент (НРК)..120
4. Балалар бакчасында сәламәтлекләре чикләнгән балалар белән коррекцион эш..123
5. Әти-әниләр белән эш..129
6. Материаль-техник база……………………………………………………..……………...134
7. Кулланылган әдәбият...
8. Кушымта...141

1.Аңлатма язуы

Бу программа “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына, Федераль дәүләт таләпләре”нә нигезләнеп, Н.Е.Вераксы, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендәге ”Туганнан мәктәпкә кадәр”төп гомуми мәктәпкәчә яшьтә белем бирү программасына, балалар бакчасының еллык эш планына таянып төзелде.

Эш программасының максаты:

 Балаларның яшь һәм шәхси үзенчәлекләрен исәпкә алып мәктәпкәчә яшьтәге балаларны физик, интеллектуаль, шәхси сыйфатларын үстерү. **Эш программасының бурычлары:**

1. Балаларның аң һәм физик үсешенең табигый процессына уен, аралашу, танып-белү, хезмәт, хәрәкәт, матур әдәбият уку, музыка- иҗат, ясау эшчәнлеге.
2. Белем өлкәләрен үзләштергәндә психологик һәм педагогик яктан ярдәм итү.
3. Режим моментларында, ирекле белем бирү , мөстәкыйль, ата-аналар белән эш вакытында зурлар-кечкенәләр бердәм (партнерлык) эшчәнлеген оештыру

Программа куйган максатларга ирешүдә түбәндәгеләр беренче әһәмияткә ия:

- балаларны аралашучан, игелекле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерү максатыннан чыгып, төркемнәрдә кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек атмосферасы тудыру;
- балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен киң куллану; укыту һәм тәрбия процессының нәтиҗәлелеген күтәрү максатыннан аларны интегральләштерү;
- тәрбия һәм белем бирү процессын иҗади оештыру;
- балаларның мөмкин булганча төрле эшчәнлекләрен файдалану; белем бирү процессын нәтиҗәлерәк итү максатында аларны берләштерү (интегральләштерү);
- мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү оешмалары һәм гаилә шартларында бала тәрбиясенә якын килүгә юнәлеш бирү;
- гаиләнең балалар бакчасы төркемнәре һәм, гомумән, мәктәпкәчә оешма тормышында катнашуын тәэмин итү;
- балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп эшендә мәктәпкәчә яшьтәге балага кирәгеннән артык акыл һәм физик эш йөкләмәү максатыннан дәвамчанлыкны саклау;

- региональ якын килүне гамәлгә ашыру.

Эш программасының төп фикере - укыту, тәрбияләү, сәламәтлеген саклау белән бергә баланың шәхесен үстерү.

Эш программасының күрсәткече:

*Белем өлкәләрен интеграцияләү нигезендә тулы педагогик процессны төзү;

*Балаларның яшь һәм шәхси үзенчәлекләрен исәпкә алып төп юнәлешләр – физик, социаль-шәхси, танып белү-сөйләм, нәфис-нәфасәти үсеш юнәлешләре буенча төрлеяклап үстерү;

*Балаларның иҗади сәләтен ачу, сәләтлеләрне табу, шәхси үстерү өчен яңа технологияләр куллану;

*Балаларның мөмкинчелегеннән, кызыксынучанлыгыннан, сорауларыннан чыгып төрле төр эшчәнлекләрне үстерү;

*Эчтәлекле аралашуга, сөйләшүгә төзелгән шәхси һәм төркем белән эшчәнлекләр оештыру;

*Балага эшчәнлектә үзен күрсәтү, эш эчтәлеген, эш төрләрен, эштә иптәш сайлау хокукы бирү.

Эш программасы түбәндәге норматив документлар буенча яраклаштырылган: *Федераль дәрәҗәдә:*

- Федераль закон «Рәсәй Федерациясендә белем алу» от29.12.2012 г. N 273-ФЗ
- Закон РТ «Белемалу турында»;
- Методическими рекомендациями Минобрнауки «О разработке основной общеобразовательной программы дошкольного образования» от 21 октября 2010 года, № 03-248.
- Санитарно-эпидемиологическими требованиями к устройству, содержанию и организации режима дошкольных образовательных учреждений (СанПиН 2.4.1.3049-13); *Региональ дәрәҗәдә:*
- Приказ Министерства образования и науки РТ от 17.11.2010 СЭД-26-01-21-164
- «О разработке основной общеобразовательной программы дошкольного образования»; *Җирле дәрәҗәдә:*
- Устав МБДОУ №13 «Ивущка»

Эш программасын тормышка ашыру срогы- 1 ел (2017-2018 уку елы) **1.1.“19 нчы балалар бакчасы турында гомуми белешмә Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү оешмасының атамасы:**

“19 нчы балаларның танып –белү –сөйләм үсешен өстенлекле гамәлгә ашыручы гомумүстерешле балалар бакчасы”муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениясе.
Кыскача атамасы : “Батыр” 111 нче балалар бакчасы МАМББУ.
Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү оешмасының адресы: *субъект*
РФ: Татарстан республикасы
шәһәр: Казан шәһәре
урам: Адоратский
йорт: 10а
сайт: edu.tatar.ru
Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү оешмасының җитәкчесе:
Воскобойникова Мария Александр кызы
Балалар бакчасы эшчәнлегенең юнәлеше:
1.Танып белү-сөйләм үсеше, социаль-шәхси үсеш, физик үсеш, нәфис-нәфәсәти үсеш.
2.Мәктәптә укырга әзерләү (логик фикерләү, уку грамотасы.)
3.Сәламәтләндерү һәм профилактика чаралары
Балаларның танып-белү эшчәнлеген үстерү, тәрбия һәм белем бирү процессының сыйфатын яхшырту максатында балалар бакчасы үз алдына түбәндәге бурычларны куя:
1. Балаларның һәрьяклап үсешен тәэмин итү юнәлешендә яңа технологияләрне, үрнәк тәҗрибәләрне киң кулланып, балаларның сәламәтлеген саклау, аларны физик яктан ныгыту буенча нәтиҗәле эш алып баруны дәвам итү.
2. Балаларга тәрбия һәм белем бирү сыйфатын камилләштерү максатыннан чыгып, федераль дәүләт белем стандартларына (ФГОС) таянып, алдынгы педагогик тәҗрибәләргә нигезләнеп, педагогларның һөнәри осталыгын үстерү һәм тәрбияөйрәтү процессында информацион-компьютер технологияләрен куллану.
3.Балалар бакчасында бала шәхесен формалаштыруда гаилә белән бердәм эшчәнлек. Балалар бакчасы һәм гаилә арасындагы элемтәне халык педагогикасына, алдынгы гаилә тәҗрибәсенә таянып ныгыту, милли рухта мәхәббәт тәрбияләүгә юнәлтү.
4. “Татарстан Республикасы халыклары телләре” турындагы законны тормышка ашыруда яңа алымнарны куллану һәм укыту-методик комплекты аша балаларның сөйләмен сыйфатлы камиллләштерүне дәвам итү
Балаларга белем һәм тәрбия бирү өчен түбәндәге кабинетлар эшләп килә: татар теле кабинеты, музыка һәм физкультура залы.
Бүгенге көндә балалар бакчасында 13 төркем: 7 татар һәм 6 рус төркемнәре эшләп килә.

Балаларны балалар бакчасына кабул итү, тәрбия-белем бирү эшчәнлеген оештыру таләпләре. (СанПиН 2.4.1.3049-13).

Балаларны иртән кабул итү тәрбиячеләр яки медицина хезмәткәрләре тарафыннан ата-аналардан баланың сәламәтлеген сораудан башлана. Күрсәткечләр буенча термометрия үткәрелә. Авыру, авыруга шик тудырган балалар бакчага кабул ителмиләр, көн дәвамында авыручыларны ата-аналары килгәнче яки ата-аналарга хәбәр итеп дәвалау оешмасына җибәргәнче башка сәламәт балалардан аералар. Авырудан соң һәм бала 5 көннән озаграк(бәйрәм, ял көннәреннән башка) килми торганнан соң балалар бакчасына авыруның диагнозы, авыру дәвамлыгы, йогышлы авырулар белән бәйләнеше булмау турындагы справка булганда гына кабул ителә.

Көн тәртибе балаларның яшь үзенчәлекләреннән чыгып төзелә һәм гармонияле үсешенә булыша. 3-7 яшьлек балаларның иң куп өзлексез уяну вакытының дәвамлыгы 5,5-6 сәгать. Тәкъдим ителгән көндәлек прогулкаларның дәвамлыгы-3-4 сәгать. Саф һавада булуның озынлыгы табигать шартларыннан да бәйле. Һава температурасы минус 15 °С түбән, җилнең тизлеге 7 м/с тан югары булганда саф һавада булу вакыты кыскартырга киңәш ителә.

Саф һавада йөрүне көнгә 2 тапкыр: көннең беренче яртысында һәм көннең икенче яртысында – көндезге йокыдан соң яки балалар өйгә кайтып китәр алдыннан тәкъдим ителә.

Балалар 5 сәгатьтән күбрәк булган мәктәпкәчә яшьтәге балалар оешмасында 3-4 сәгать аерма белән ашау һәм көндезге йокы оештырыла. Балаларның көнлек йокысы 12-12,5 сәгать булырга тиеш, шуның 2-2,5 сәгате көндезге йокыга бирелә. Йокы алдыннан хәрәкәтле уеннар, чыныктыру чаралары үткәрү тыела. Балалар йоклаганда тәрбиячеләнең (яки аның ярдәмчесе) булу мәҗбүри.

Көн тәртибендә 3-7 яшьлек балаларга мөстәкыйль эшчәнлек (уеннар, шәхси гигиена, уку эшчәнлегенә әзерләнү) өчен кимендә 3-4 сәгать вакыт бирелергә тиеш.

4-5 яшьлек балаларда оешкан белем бирү эшчәнлегенең дәвамлыгы 20 минуттан артмаска тиеш, аларны уен мәйданчыгында саф һавада үткәрергә дә мөмкин.

Балалар бакчасы 5 көнлек эш атнасында 7.30-18.00 сәгатькә кадәр эшли.

1.2. 9 нчы төркеме турында белешмә

9нчы төркем – татар төркеме. Төркемдә 26 бала: 20 кыз һәм 6 малай йөри. Төркемдә - 4-5 яшьлек балалар.

4нче төркеме балаларының яшь үзенчәлекләре.

Уртанчы мәктәпкәчә яшьтәге балаларның уен эшчәнлегендә рольле мөнәсәбәтләр барлыкка килә. Бу яшьтәге балалар кабул ителгән рольдән үзләрен аера башлыйлар.

Сүрәтләү эшчәнлеге шактый үсеш ала. Рәсем предметлы һәм детальләштерелгән форма ала. Кешенең график сурәте гәүдә, күз, авыз, борын, чәч, кайвакыт кием һәм аның детальләре булу белән характерлана. Сүрәтләү эшчәнлегенең техник ягы камилләшә. Балалар төп геометрик фигураларны ясый, кайчы белән кисә, сүрәтләрне кәгазьгә ябыштыра алалар һ.б.

Конструкцияләү катлаулана. 5—6 детальдән торган корылмалар барлыкка килә. Уйлап чыгарып конструкцияләү, шулай ук төзү эзлеклелеген планлаштыру күнекмәләре формалаша.

Баланың хәрәкәтләнү өлкәсе вак һәм эре моториканың уңай үзгәрешләре белән характерлана. Җитезлек, хәрәкәт координациясе үсә.

Зиһенгә алу сәләте күбрәк үсеш ала. Балалар теге яки бу предметка охшаган форманы атый беләләр.

Хәтер күләме үсә. Балалар 7—8 предметның исемен истә калдыра алалар.

Тасвирлы фикерләү сәләте үсә башлый. Балалар катлаулы булмаган мәсьәләләрне чишүдә гади схемалаштырылган сурәтләр кулланалар.

Алдан күрә белү сәләте үсә. Объектларның пространствода урнашулары нигезендә, балалар аларның үзара йогынты ясашуы нәтиҗәсендә нәрсә килеп чыгасын әйтә алалар.

Күз алдына китерү, уйлап чыгару (воображение) сәләте үсә. Оригинальлек һәм иректе булу кебек сыйфатлар формалаша. Балалар мөстәкыйль рәвештә бирелгән темага зур булмаган әкият уйлап чыгара алалар.

Игътибарлылык сәләте үсә. Бала 15—20 минут дәвамында игътибарын туплап эшли алырга сәләтле.

Авазлар әйтелеше һәм дикция яхшыра. Сөйләмнең ритмик төзелеше, рифмасы игътибарга лаек. Сөйләмнең грамматик ягы үсеш ала.

Артык үпкәләүчәнлек бу яшьнең феномины булып тора. Яшьтәшләре белән бала сайлап кына аралаша башлый. Көндәшлек, ярышу барлыкка килә.

Төркемдә **көндәлек режим** балаларның яшь үзенчәлекләре һәм СанПин таләпләренә туры китереп төзелгән.

<u>Уртанчылар торкемендэ кон тэртибе</u>

Балаларны кабул иту. Мостэкыйль эшчэнлек	7.30-8.15
Иртэнге гимнастика	8.15-8.25
Иртэнге ашка эзерлек. Иртэнге аш	8.15-8.45
Дэрескэ эзерлек	8.45-9.00-9.50

Урамга чыгарга эзерлек. Урамга чыгу	9.50-10.00-12.10
Урамнан керу. Тошке ашка эзерлек	12.10-12.30
Тошке аш	12.2.-13.00
Йокыга эзерлек. Кондезге йокы.	13.00-15.00
Акрынлап йокыдан тору. Гимнасика. Тоштэн сонгы аш.	15.00-15.15
Мостэкыйль эшчэшлек. Уеннар	15.15-16.00
Кичке аш	16.00-16.25
Мостэкыйль эшчэнлек. Уеннар . Урамга чыгарга эзерлек. Саф хавада булу.	16.25-18.30

1.3. Оештырылган белем бирү эшчәнлеге

8нче төркеме Н.Е. Вераксы, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясе астындагы “От рождения до школы” программасы буенча эшли. Бу программа ФГОС таләпләренә туры китереп төзелгән. Шушы программадан чыгып төркемдәбелем эшчәнлегенең атналык тематикасы төзелде:

№	Проектның темасы, программа эчтәлеге (максат, бурычлар)	Үткәрү вакыты	Проект эшчәнлеге	Белем бирү өлкәсе	Җаваплы	Кешеләр
1.	«Сау бул, җәй!» Максат: Җәй турындагы белемнәрен киңәйтү, гомумиләштерү. Бурычлар: • җәйге табигатькә соклану, сакчыл караш тәрбияләү; • тере һәм тере булмаган табигатьтәге үзара бәйләнешләрне аеру; • җәй турында алган белемнәрен ныгыту, кызыксынуларын арттыру.	1.09. – 11.09.	1. «Җәй» рәсемен карау, трафаретлар белән чәчәкләр төшерү.	1. Танып белү эшчәнчелеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	Төркем тәрбиячеләре.	Музыка җитәкчесе.
			2. «Алмалар өлгерде» темасына рәсемләү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу. 4. Нәфәсәти сәнгать.		
			3. «Мин гаиләм белән ялда» газетасын чыгару (әтиәниләр катнашында).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Физкультура.		

			4. Җәй турында шигырьләр өйрәнү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Матур әдәбиятны уку. 3. Физкультура.	
			5. «Алмалар һәм җимешләр» - әвәләү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу. 4. Хезмәт.	
			6. «Табышмак әйтәм – җавабын тап» (балалар ТРИЗ алышы белән үзләре уйлаган табышмаклар).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку.	
			7. Саф һавада җәйге уеннар	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Физкультура. 3. Куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. 4. Сәламәтлек.	

			8. ТРИЗ алымы белән җәй турында әкиятләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу 3. Матур әдәбияны уку.	
			9. Туган көн бәйрәме (әтиәниләр катнаша).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу.	
2.	«Көзге муллык» Максат: Көзге уңышның кеше яшәешенә, сәламәтлегенә йогынтысы турында белемнәрен гомумиләштерү. Бурычлар: • өлкәннәр хезмәтенә хөрмәт тәрбияләү; • яшелчәләр, җиләкҗимешләрнең кеше	14.09. – 18.09.	1. «Көз» турында әңгәмә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Физкультура.	
			2. Тәҗрибә участогына экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Социализация.	

	сәламәтлегенә файдалы якларын табып әйтә белүләренә ирешү; • күзге уңыш турындагы белемнәрен киңәйтү.		3. «Кыяр һәм чөгендер».	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			4. «Яшелчәләр» кибетенә экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Социализация. 3. Куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. 4. Физкультура.	
			5. «Көз» темасына җырлар көне.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу.	
			6. «Без ничек бер кәрзин гөмбә җыйдык» - кисеп ябыштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Аралашу. 4. Физкультура.	
			7. «Шалкан» әкиятен сәхнәләштерү (әти-әниләр өчен).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу. 4. Нәфәсәти сәнгать.	

			8. Чит төбәкләрдә үсүче экзотик җиләкҗимешләр белән таныштыру, слайдлар карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			9. «Витаминнар иленә сәяхәт».	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура. 4. Сәламәтлек.	

			10. II кечкенәләр төркеменә «Шалкан» әкиятен күрсәтү.	1. Аралашу. 2. Музыка. 3. Матур әдәбиятны уку.	
			11. «Көзге муллык бәйрәме». Әтиәниләр катнашында көзге муллыктан әзерләнгән ризыклар белән чәй эчү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу.	
3.	«Яфраклар вальсы» Максат: Агачлардагы сезонлы үзгәрешләр, бәйләнешләр турындагы белемнәрен тирәнәйтү. Бурычлар: • көзге матурлыкны күрә һәм саклый белергә өйрәтү; • табигатьнең көзге мизгелләрен истә калдыру; • ел фасылларының характерлы үзенчәлекләре белән таныштыру эшен дәвам итү.	21.09. – 25.09	1. Каенлыкка экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. 3. Физкультура. 4. Нәфәсәти сәнгать.	
			2. «Алтын көз» (рәсем).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу. 4. Нәфәсәти сәнгать.	
			3. «Серле яфраклар» (әвәләү).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Физкультура. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			4. «Көзге гербарий» (әти-әниләр эше күргәзмәсе).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку.	

			5. «Коела яфраклар» (җырлар).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу.	

			6. «Алтын сары яфраклар» - ТРИЗ алымы белән әкиятләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Матур әдәбиятны уку. 3. Аралашу.	
			7. «Көзге яфраклар» балы (әти-әниләр белән)	1. Музыка. 2. Аралашу. 3. Социализация.	
1.	«Икмәк – ил тоткасы». Максат: Игенче хезмәтенең нәтиҗәсенә соклану хисләре тәрбияләү. Бурычлар: • икмәкнең һәркемгә кирәклеген төшендерү; • икмәкне авыл эшчәннәре җитештерүен, аларга төрле машиналар ярдәм итүен аңлату; • икмәк үстерүчеләр хезмәтен хөрмәтләү.	28.09. – 4.10.	1. «Икмәк – тормышның нигезе» дигән темага әңгәмә үткәрү.	4. Танып белү эшчәнлеге. 5. Нәфәсәти сәнгать. 6. Физкультура.	
			2. «Иген басуы» картинасы буенча эш.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			3. Икмәк турында шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Матур әдәбиятны уку.	
			4. «Ындыр табагы» - экскурсия (әти-әниләр белән).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Социализация. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			5. Районның баш агрономы белән очрашу.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Социализация. 3. Музыка.	
			6. Табышмакларилена сәяхәт.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			7. Икмәк турында күмәк җырлыбиюлеуеннар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка. 4. Сәламәтлек.	

			8. Тозлы камырдан кондитер ризыкларын эзерләү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			9. Әтиәниләрнең пешергән ризыкларыннан күргәзмә оештыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			10. «Башак» рус халык әкиятен уку һәм рולләрне өйрәнү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку.	
			11. «Башак» әкиятен мәктәпкә хәзерлек төркеменә сәхнәләштереп күрсәтү.	1. Музыка. 2. Социализация. 3. Матур әдәбиятны уку.	
2.	«Туган авылым» Максат: Балаларда туган авылны ярату хисләре тәрбияләү. Бурычлар: • туган авылның тарихый истәлекле урыннарына мәхәббәт тәрбияләү; • танылган шәхесләрнең исемнәрен йөртүче урамнар турында мәгълүмат бирү; • үз урамында иркен ориентлаша алуларын камилләштерү.	5.10. – 23.10.	1. Түгәрәк өстәл артында этиәниләрне һәм бакча хезмәткәрләрен проект белән таныштыру. Әтиәниләргә өй эше бирү («Иң матур бизәлгән өй» - фоторепортаж).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Социализация.	

			2. «Туган авылым» турында шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Матур әдәбиятны уку.	
			3. «Туган авылым батырлары» - батырлар аллеясына экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Социализация. 4. Физкультура.	
			4. Әти-әниләр арасындагы алдынгы хөнәр ияләре белән очрашу.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Социализация. 3. Музыка.	
			5. Фотокүргәзмә «Иң матур бизәлгән өй».	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Музыка.	
			6. Туган авылымның матур урыннары турында слайдлар карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. Матур 3. әдәбиятны уку.	
			7. Мәчеткә экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Социализация.	
			8. Күп милләтле Балтачым (әңгәмә).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку. 4. Музыка.	

			9. Көзге уңыштан күргәзмә (әти-әниләр һәм балаларның эше).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Физкультура.	
			10. «Көзге байлык». Ярминкә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Социализация. 4. Музыка.	

			11. Балалар бакчасында «Туган авылымда Сөмбелә» бәйрәме.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Музыка.	
1.	«Тугры дус – җанлы хәзинә» Максат: Балаларга дуслыкның көче турында төшендерү. Бурычлар: • матур яшәү өчен дуслаша белү сыйфатлары тәрбияләү; • балаларның логик фикерләү сәләтен һәм бәйләнешле сөйләм телен үстерү; • бер-беренә ярдәм итү сыйфатлары турында төшенчә бирү.	26.10. – 13.11.	1. «Без дуслар» - картинасы өстендә эш.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать	
			2. «Дустым, сиңа нәрсә бирим?» - уенвекторина.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			3. «Начар гадәтләр» - әңгәмә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			4. «Леопольд» мультфильмын карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			5. Туган көн бәйрәме (Көз айларында туган балаларның туган көннәрен үткәрү).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	

			6. Дуслык, туганлык турында җырлар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			7. «Өч дуңгыз баласы» әкиятен II кечкенәләр төркеменә күрсәтү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	

2.	«Минем тату гаиләм» Максат: Балаларда үз этиәниләренә, туганнарына карата ярату, хәрмәт итү хисләре тәрбияләү. Бурычлар: • балаларда үзләре турында кайгыртучы туганнарына карата уңай мөнәсәбәт тәрбияләү; • эти-әниләре, туганнары белән горурлану хисәрен үстерү; • яхшы мөнәсәбәтнең нәрсәгә бәйле икәнлеген өйрәтү.		1. «Гаилә клубы» утырышы. Катнашалар : эти-әниләр, музыка җитәкчесе, тәрбиячеләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Социализация.	
			2. «Сез балагызны ничек тәрбиялисез ?» - этиәниләргә анкета бирү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка. 4. Нәфәсәти сәнгать.	
			3. Әтиәниләр, әбибабайлар, туганнар турында хикәяләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Матур әдәбиятны уку.	
			4. Саф һавада эти-әниләр, әбибабайлар уйнаган уеннар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Физкультура. 3. Сәламәтлек. 4. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
		16.11. – 27.11.	5. «Гаиләбез гербы» (эти-әниләр белән эш).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу.	

				4. Нәфәсәти сәнгать.	
			6. Дидактик уен «Кем турында сөйләгәнне бел».	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			7. Әниләргә багышланган җырлар, шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Матур әдәбиятны уку.	
			8. Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары тарафыннан әзерләнгән «Өч кыз» әкиятен карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			9. Сюжетлы рольле «Гаилә» уены.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка. 4. Сәламәтлек.	
			10. «Әнием портреты» (рәсем конкурсы).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Физкультура.	
			11. «Бүген әниләр көне» (залда бәйрәм)	1. Аралашу. 2. Социализация. 3. Музыка.	
	мониторинг	30 ноября - 13 декабря	1.	1.	

1.	«Яңа ел» бәйрәме. Максат: Балаларның кыш һәм яңа ел бәйрәме турындагы белемнәрен киңәйтү. Бурычлар: • кышкы табигатькә соклану хисләре тәрбияләү; • иҗади фикерләү сәләтләрен үстерү; • башкалар сөйләгәнне игътибар белән тыңларга өйрәтү.	14.12 – 31.12.	2. Түгәрәк өстәл артында әтиәниләрне проект белән таныштыру. Катнашалар: әти-әниләр, музыка җитәкчесе, тәрбиячеләр.	2. Танып белү эшчәнлеге. 3. Аралашу. 4. Социализация. 5. Музыка.	
			3. «Кыш килә» - әңгәмә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку. 4. Музыка.	
			4. Кышкы каенлыкка сәяхәт.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Сәламәтлек.	
			5. «Могҗизалы кышкы урман» - күмәк ябыштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			6. «Табышмак әйтәм, җавабын тап».	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			7. «Кыш» темасына шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Матур әдәбиятны уку. 3. Физкультура.	
			8. Яңа елга багышланган җырлар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу.	

				3. Музыка.	
			9. Әти-әниләр белән уен участогында таулар ясау, сыннар катыру.	1. Социализация. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Хезмәт.	
			10. Кошларга җимлекләр (әти-әниләр эше).	1. Аралашу. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Хезмәт. 4. Физкультура.	
			11. «Кышкы матурлык» - күмәк рәсемләү.	1. Аралашу. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			12. Яңа ел бәйрәменә биюләр.	1. Аралашу. 2. Музыка. 3. Физкультура.	
			13. Чыршы бәйрәме өчен атрибутлар (әти-әниләр хезмәте).	1. Аралашу. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Хезмәт.	
			14. Төркем бүлмәсен бизәү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура. 4. Хезмәт.	

			15. Кышкы хезмәт (карлар көрибез).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Хезмәт. 4. Физкультура.	
			16. Чыршы бизәү өчен уенчыклар конкурсы.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Хезмәт.	

			17. Кышын – йорт хайваннары (әңгәмә).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку. 4. Музыка.	
			18. «Чыршыга гәрәбәләр» - кисеп ябыштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Матур әдәбиятны уку. 4. Музыка.	
			19. «Кыш» турында хикәя төзү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку.	
			20. «Кышын кыргый җәнлекләр» - слайдлар карау	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Физкультура.	
			21. Бер хәлнең икенче хәлгә күчүе (кар белән тәҗрибә).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка. 4. Хезмәт.	
			22. Кышкы киемнәр – әңгәмә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку.	

			23. Кышын бүлмә гөлләре (табигать почмагында эш).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка.	

				4. Хезмәт.	
			24. «Карлар ява тын гына» - күмәк кисеп ябыштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Хезмәт. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Музыка. 5. Нәфәсәти сәнгать.	
			25. Бездә чыршы бәйрәме.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Социализация. 4. Музыка.	
			26. «Син тагын да матур булып Бизәлгәнсең бу юлы!» (яңа ел чыршысы белән саубуллашу).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Музыка. 5. Физкультура.	
	«Салкын кыш, Усал кыш, Шаян кыш». Максат: Балаларның ел фасылларында табигатьтә булып тора торган үзгәрешләр турындагы белемнәрен киңәйтү. Бурычлар: • туган як табигатенә мәхәббәт тәрбияләү; • сөйләм телләрен баету, бәйләнешле сөйләм телен үстерү; • күренешләр, күзәтүләр аша үз фикерләрен әйтә белүләргә өйрәтү.	11.01. – 24.01.	1. Яңа ел бәйрәмнәрен сагынам (әңгәмә).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			2. Тере һәм тере булмаган табигатьтә күзәтүләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Музыка.	
			3. Саф һавада кышкы уеннар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура. 4. Сәламәтлек.	

			4. «Салкын чишмәгә» кышкы экскурсия (әти-әниләр белән).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Социализация. 4. Сәламәтлек.	
			5. Табигать почмагында хезмәт.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка. 4. Хезмәт.	
			6. Кышкы уеннар турында шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Матур әдәбиятны уку. 4. Физкультура.	
			7. Кышкы уеннар турында хикәяләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать. 4. Матур әдәбиятны уку.	
			8. Балалар өчен кар көрәкләре ясату (этиәниләр белән эш).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Физкультура. 5. Хезмәт.	
			9. Кышкы спорт төрләре белән таныштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура. 4. Сәламәтлек.	

			10. Кышкы куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү, организмны чыныктыру төрләре.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Сәламәтлек.	
			11. Спорт бәйрәме (әти-әниләр белән берлектә).	1. Аралашу. 2. Сәламәтлек. 3. Физкультура. 4. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
	«Яхшы бел юлдагы тамгаларны һәм өйрәт башкаларны». Максат: Балаларның юл йөрү кагыйдәләре турындагы белемнәрен арттыру. Бурычлар: • балаларда игътибарлылык һәм транспорт хезмәткәрләренә ихтирам тәрбияләү; • юл аша чыкканда, светофорның төсләренә, машиналарның юнәлешенә игътибар итү күнекмәләрен үстерү; • машиналарның төрләре, аларның кешегә күрсәткән файдалары турында белемнәрен киңәйтү.	25.01. – 12.02.	1. Юлда да акыл кирәк (шигырьләр).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура. 4. Матур әдәбиятны уку.	
			2. «Өч күз» турында әкият диафильм карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Музыка.	
			3. Әти-әниләр белән эш: спецмашиналар ясау (01, 02, 03, 04).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура. 4. Хезмәт.	
			4. «Оча, йөзә, йөри» (слайдлар аша транспорт төрләре белән танышу).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Физкультура.	

			5. Юл транспорты төрләре турында хәрәкәтле уеннар (поезд, трамвай, автомобилҗ һәм чыпчыклар).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Сәламәтлек. 4. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			6. Юл инспекторы хезмәте белән танышу.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	

			7. Бездә кунакта ЮХИДИ хезмәткәре.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Социализация. 3. Музыка.	
			8. Әти-әниләр белән берлектә «юл чаты» макетын ясау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура. 4. Хезмәт.	
			9. Зурлар төркемендә «Юллар имин булсын» бәрәмендә кунакта.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			10. «Без - пассажирлар» - кисеп ябыштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Физкультура.	

			11. «Юлда булсаң бул өлгер, юл кагыйдәсен нык бел» ЮХИДИ хезмәткәрләре белән бәйрәм.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Социализация. 3. Музыка. 4. Физкультура.	
	«Ватанны саклаучылар» Максат: Ватанны саклаучылар турындагы күзаллауларын киңәйтү. Бурычлар: • әти кешегә, Ватанны саклаучыларга карата ихтирам һәм хөрмәт хисе тәрбияләү; • кыю, батыр солдат булу теләген үстерү; • яңа сүзләрнең мәгънәләрен аңлатып, сүзлек запасларын баету.	15.02. – 26.02.	1. Түгәрәк өстәл артында проект белән таныштыру. Катнашалар: әтиләр һ.б.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			2. «Әтием һөнәре» - әңгәмә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			3. Батыр солдатлар турында мультфильм карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	

			4. «Әтием солдат булган» газетасын чыгару (әтиләр белән эш).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			5. Әтием портреты.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			6. Әтиләр бәйрәменә әзерләнү (шигырьләр, җырлар).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Физкультура.	

			7. «Алтын куллы әтием» (әтиләрнең кул эшләреннән күргәзмә).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			8. Әтиләргә бәйрәм открыткасы ясау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка. 4. Хезмәт.	
			9. Армиядә хезмәт итүче солдатларга хат язу.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			10. «Без булачак солдатлар» - рәсем конкурсы.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			11. Әтиләр бәйгесе (бәйрәм).	1. Музыка. 2. Социализация. 3. Аралашу. 4. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	

1.	ірт – хатын кызлар ». Макс Балаларның 8 халыка хатын-кызла март турын не немнәрен лләштерү. Бурычл - хатын кызларга карата хөрмәт хисләре тә - өлкәннәргә хөрмә карарга, ярдәм ит булу күнекмәләре - шигырьләрне эмо җиткереп, үзгәртеп пауза ясап өйрәтү. онаөияне урында ә	29.02. - 11.03.	1. Әниләр белән түгәрәк өстәл артында проект белән таныштыру. Катанашалар: әниләр, тәрбиячеләр, музыка җитәкчесе.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			2. «Җырлыйм әнием турында» - җырлар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	

			3. «Әниемә чәчәкләр» - рәсем.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			4. «Минем әни иң уңган һөнәр иясе» газетасын чыгару.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			5. «Әбиемнең күңел сандыгы» (әбиләр белән очрашу).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			6. «Әниемнең уңган куллары» (кул эшләреннән күргәзмә).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			7. «Әнием кадерлем» - бәйрәм иртәсе.	1. Музыка. 2. Социализация. 3. Аралашу.	
2.	«Яз җитте» Максат: Балаларны язгы табигать күренешләре белән таныштыру, аларны күреп, сөйләп бирә белергә өйрәтү.	14.03. – 27.03.	1. «Ямьле яз» - сюжетлы рәсем буенча хикәя төзү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	

	Бурычлар: • язгы табигатькә карата сакчыл караш тәрбияләү; • балаларның язгы табигать күренешләре белән кызыксынучанлыкларын үстерү; • язның үзенчәлекле билгеләре белән таныштыру, аларны күрә белергә өйрәтү.		2. Үсентеләр өчен тартмалар ясау (әтиәнилзр белән эш).	1. Аралашу. 2. Музыка.	
			3. «Гөлләр үстерәбез» (гөлләрне күчерү, чәчәк орлыкларын тартмаларга чәчү).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура. 4. Хезмәт.	

			4. «Гөрләвекләр ага» - язгы экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Физкультура.	
			5. «Болытлар аша самолетлар оча» - күмәк рәсем.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			6. «Язгы сынамышлар».	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			7. «Язның беренче чәчәкләре» - рәсемләү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			8. «Язын хайваннар дөньясы» - әңгәмә.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			9. «Тып-тып итә эре тамчылар» - ябыштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 4. Музыка.	
			10. «Яз» темасына шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Физкультура.	
			11. «Нәүрүз» бәйрәме – ярминкә.	1. Аралашу. 2. Социализация. 3. Музыка.	

1.	«Кошлар кайтты». Максат: Кошлар безнең дусларыбыз икәнен аңлату, аларга карата кайгыртучанлык, ярдәм итү теләге уяту. Бурычлар: • кошларга сакчыл караш тәрбияләү; • чагыштыру, күзәтүчәнлек, кызыксынучанлык күнекмәләрен үстерү; • тере һәм тере булмаган табигатьтәге үзгәрешләрне әйтә белергә өйрәтү.		1. Әтиәниләрне түгәрәк өстәл артында проект эчтәлеге белән таныштыру. Катнашалар: әти-әниләр, тәрбиячеләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			2. Әтиәниләргә сыерчык оялары ясау эше.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Хезмәт.	
			3. «Елгада бозлар ага» - язгы экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			4. Кошларга багышлап экологик пирамида төзү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Коммуникаци. 3. Физкультура.	
			5. Агачлар утыртабыз (әти-әниләр белән эш).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Хезмәт. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			6. Уен мәйданчыкларын тәртипкә китерү (әти-әниләр белән эш).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Хезмәт.	
		28.03. – 3.04.	7. «Кошлар кайтты» рәсем.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Матур әдәбиятны уку.	

			8. Табигать почмагында тәҗрибәләр (туфракның үзлекләре).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Хезмәт.	
			9. Кошлар турында шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Матур әдәбиятны уку. 3. Музыка.	
			10. Кошларга багышланган җырлар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			11. «Карга боткасы» бәйрәме.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка.	
2.	«Халкыбызның күңел бизәкләре». Максат: Балаларны татар милли, гамәли сәнгате, музыкаль фольклоры белән таныштыру. Бурычлар: • татар милли сәнгатенә мәхәббәт тәрбияләү; • балаларның иҗади фикерләү сәләтләрен үстерү; • татар халык бизәкләре турында белемнәрен киңәйтү.	4.04. – 10.04.	1. «Халкыбызның күңел бизәкләре» - слайдлар карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			2. «Ачык сандык» - борынгы әбибабайларның милли киемнәре, бизәнү әйберләрен карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу.	
			3. Әбибабайлар уйнаган милли уеннар.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	

			4. Балкып тора түбәтәйләр. Энҗе бөртекләр белән... (рәсем).	1. Аралашу. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	

			5. Татар халык музыкасы.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			6. Татар халык әкиятләре.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			7. Әниләр белән берлектә курчакка татар милли киемнәре тегү.	1. Нәфәсәти сәнгать. 2. Аралашу. 3. Физкультура. 4. Хезмәт.	
	мониторинг	11-24 апреля	1.	1.	
3.	«Без Тукайны яратабыз» Максат: Г.Тукайның күпкырлы иҗаты, тормыш юлы белән таныштыру. Бурычлар: • Г.Тукайның иҗатына ихтирам хисләре тәрбияләү; • балаларның хәтер сәләтләрен, бәйләнешле сөйләм телен үстерү; • шагыйрнең әкиятләренә кызыксыну уяту,	25.04. – 30.04.	2. Язучыларның тормыш юлы турында слайдлар карау.	2. Танып белү эшчәнлеге. 3. Аралашу. 4. Нәфәсәти сәнгать.	
			3. Тукайның «Су анасы» китабы белән танышк.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			4. Шагыйрнең «Туган тел» шигырен яттан өйрәнү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	

	әсәрләрен сөйли белергә өйрәтү.		5. Шагыйрнең «Бала белән күбәләк» шигырен сәхнәләштерү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Музыка.	
			6. Әти-әниләр белән берлектә Тукай экиятләренә иллюстраөиялэр ясау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	

			7. «Без – яшь Тукайчылар» (Тукай иҗаты буенча веторина).	1. Музыка. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			8. «Ничә буын сине иң кадерле кешесе итеп сагына…» - бәйрәм.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
1.	«Бөек җиңү» Максат: Сугышчыларыбызның Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклар турында белемнәрен киңәйтү. Бурычлар: • сугыш һәм хезмәт ветераннарына хөрмәт тәрбияләү; • туган ил вакыйгалары белән кызыксынучанлыкларын үстерү; • һәлак булганнарны искә алучы һәм һәйкәлләргә чәчәк куюны гадәткә	02.05. – 15.05.	1. Әтиәниләрне проект белән таныштыру.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Физкультура.	
			2. Бөек Ватан сугышы геройлары турында шигырьләр уку.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу.	
			3. Бөек Ватан сугышы каһарманнары – слайдлар карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Аралашу.	

	кертү.		4. Без тынычлык телибез – рәсем конкурсы.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Нәфәсәти сәнгать.	
			5. Әти-әниләр белән берлектә геройлар аллеясына экскурсия.	1. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 2. Социализация. 3. Физкультура.	
			6. «Хәтер көне» (әтиәниләрнең рәсем күргәзмәсе).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Аралашу.	
			7. Әти-әниләр белән берлектә Җиңү парадында катнашу.	1. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 2. Социализация.	

2.	«Яшел даруханә». Максат: Балаларның дару үләне турында белемнәрен киңәйтү. Бурычлар: • үләннәргә карата сакчыл караш тәрбияләү; • балаларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү, сүзлек запасын арттыру. • тышкы кыяфәтләре буенча үләннәрне таныргa, файдалы якларын табырга өйрәтү.	16.05. – 22.05.	1. Дару үләннәре турында әңгәмә, слайдлар карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу.	
			2. Әниләргә дару үләннәре җыю өчен кечкенә капчыклар тектерү.	1. Аралашу. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			3. Даруханәгә экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Социализация.	
			4. Шәфкать туташы белән берлектә дару үләннәре	1. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 2. Социализация. 3. Хезмәт. 4. Сәламәтлек.	

			жыю.		
			5. «Шифалы үләннәр» гербарий.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу.	
			6. Экскурсия буенча алган тәэсирләрне рәсемгә төшерү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Музыка.	
			7. Тәрбияче апаларның «Яшел докторлар» спектакелен карау.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка.	
3.	«Җәй». Максат: Җәй турындагы белемнәрен һәм күзаллауларын гомумиләштерү. Бурычлар: • җәйге табигатькә сакчыл караш тәрбияләү; • җәйге куркынычсызлык	23.05. – 31.05.	1. Җәйге болынга экскурсия.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Сәламәтлек. 3. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү.	
			2. Асфальтта балалар рәсеме.	1. Нәфәсәти сәнгать. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка.	
	• кагыйдәләре турында белемнәрен үстерү; балаларны җәйге спорт төрләре белән таныштыру.		3. Әтиләргә комлыкта уйнар өчен атрибутлар ясату.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Аралашу. 3. Физкультура.	
			4. Тәҗрибә участогында эш (яшелчәләр чәчү).	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка. 4. Хезмәт.	

			5. Җәй турында җырлар өйрәтү.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Аралашу.	
			6. «Ямьле җәй җитә» темасына күмәк аппликация.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Нәфәсәти сәнгать. 3. Физкультура.	
			7. Җәй турында шигырьләр.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Музыка. 3. Матур әдәбиятны уку.	
			8. Җәйге спорт уеннары.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Физкультура. 4. Сәламәтлек.	
			9. Җиләкҗимеш бакчасында эш.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка. 4. Хезмәт.	
			10. Әрәпә җыю.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка. 4. Социализация.	
			11. Сабантуй.	1. Танып белү эшчәнлеге. 2. Куркынычсызлык кагыйдәсен үтәү. 3. Музыка. 4. Социализация.	

ФГОС таләпләренә туры китереп оештырылган **белем бирү өлкәләре** түбәндәгечә:

Оештырылган белем бирү өлкәләре	Саны
Танып белү үсеше. Төзү һәм тәжрибә эшчәнлеге. ФЭМП һәм әйләнә – тирә белән танышу	4
Сөйләм эшчәнлеге (матур әдәбият белән танышу)	1
Иҗади – эстетик үсеш. Сәнгать үсеше. Рәсем, ябыштыру. Җыр	0,5 /0,5 2
Физик үсеш (Физик культура, сәламәтлек)	3
Социаль– шәхсиүсеш (Хезмәт һәм куркынычсызлык, социальләштерү) интеграция эчендә	
Барлыгы:	11

2. Белем өлкәләре буенча комплеклы - тематик план

2.1. «ФИЗИК ҮСЕШ» *Сәламәтлек*

Аңлатма язуы

«Сәламәтлек» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның сәламәтлеген саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлдерелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Балаларның физик һәм психик сәламәтлекләрен ныгыту буенча эшне; оешма төрен һәм тибын, булган шартларны, төркем тулылыгын, балаларның сәламәтлек һәм үсеш үзенчәлекләрен, шулай ук төбәктәге климатик һәм ел фасыллары үзенчәлекләрен исәпкә алып, бала организмын чыныктыру эшен дәвам итү.

Шәхси гигиена процесслары турындагы күзаллауларын баету. Гигиена нормалары һәм кагыйдәләрен аңлы һәм мөстәкыйль рәвештә үтәүләренә ирешү.

Гади һәм чиста киенү, киемнәрне тәртипләп төрү, бүлмәдә чиста аяк киемендә йөрү күнекмәләрен үстерү.

Ашаганчы һәм ашагач, пычрангач, туалеттан соң кулларын мөстәкыйль рәвештә юарга, тешләрен чистартырга, ашаганнан соң авызны чайкарга, йоклар алдыннан аякларны юарга гадәтләндерү.

Пөхтә ашау күнекмәләрен камилләштерү: ризыкны азлап кына алу, тавышсыз гына ашау, бик кайнар ризык ашамау, коймау, савыт-сабаны дөрес файдалану.

Милли ризыклар һәм эчемлекләр (умач, татарча азу, казам пылавы, кара җимеш һәм өрекле чәй, хуш исле чәй һ. б.) белән таныштыру.

Бала организмы өчен кирәк булган витаминнар турында күзаллау булдыру. Ризык кабул итү режимын үтәү, җиләк-җимеш, яшелчә, балык һәм сөт ризыкларын (кайнаган сөт, кефир, корт), ит һәм башка файдалы ашамлыкларны куллануга ихтыяҗ тәрбияләү.

«Сәламәтлек» һәм «авыру» төшенчәләре, халык медицинасының кайбер чаралары белән таныштыру. Бәрелгәндә, киселгәндә үз-үзеңә һәм башка балаларга элементар ярдәм күрсәтү, үз сәламәтлегең турында кайгырту күнекмәләре формалаштыру.

ЙОКЫДАН УЯНУ ГИМНАСТИКАСЫ

Комплекслы-тематик план

ай	**гимнастика**
сентябрь	«Уяну» Йокы качты тәрәзәдән, йөгерде юллардан, Ә без синен белән уяндык, уяндык та елмайдык (киерелү) Башта күзләрнен берсен ачтык, аннары икенчесен,
	Кулларны күтәреп төшердек, велосипед әйләндердек. Уңга- сулга борылдык, аннары сикереп тордык.
октябрь	«Хәерле иртә» Хәерле иртә, күзләр. Сез уяндыгызмы?(күзләргә массаж. Бармаклар белән бинокль ясап, як-якка карыйлар) Хәерле иртә, колаклар. Сез уяндыгызмы?(колакларга массаж. Учны колакларга куялар (“Чебурашка”), якякны тыңлыйлар) Хәерле иртә, куллар. Сез уяндыгызмы?(кулларның башта берсенә, аннан икенчесенә массаж. “Пропеллер” күнегүе) Хәерле иртә, аяклар. Сез уяндыгызмы?(аякларның башта берсенә, аннан икенчесенә массаж. “Велосипед” күнегүе) Хәерле иртә, кояш. Мин уяндым!(кулларны сузып киерелү)

ноябрь	Әйдәгез, бергәләп, басабыз, Кулларны ян – якка сузабыз. Аннары бөгеләбез,бергәләп тураябыз. Кулларны күтәрәбез, Кояшка сәләм юллыйбыз. Кулларны качырабыз, Аннары аларны бергәләп эзлибез. Уңга карыйк, Сулга борылыйк. Утырабыз, торабыз. Үкчәгә дә басыбыз, Аяк очларына басып, Кояшка үреләбез.
декабрь	«Без шулай итәбез» Без йоклап тордык, бераз уйнарга булдык. Башны иябез алга, уңга, сулга борабыз, Аннан карап торабыз. Иң өсләрен сикертәбез, кулларны биетәбез.

	Бер алга, бер артка сузып, Күңелле ял итәбез. Аннары без чүгәлибез, тезләрне кочаклыйбыз. Башны алга яшереп, без ападан качабыз.

январь	«Пескәй » 1. “Пескәй уяна”. Ятып, бергә уң аякны һәм сул кулны күтәрәләр, төшерәләр. Аннан сул аякны һәм уң кулны күтәрәләр, төшерәләр. Аннан 2 кулны һәм 2 аякны бергә күтәрәләр, төшерәләр. 4-5 тапкыр кабатларга. 2. «Пескәй сөенә». Үрмәләү позасына керергә. Башны күтәрергә, умыртка сөяген бөгәргә. Тирән сулыш алырга. 4-5 тапкыр кабатларга. 3.«Пескәй ачулана ». Үрмәләү позасына керергә. Иякне күкрәккә тидерергә, арканы бөгәргә. Тирән сулыш алырга. 4-5 тапкыр кабатларга. 4. “Пескәй сузыла” Сузылу күнегүе. 5. “Пескәй сикерә” Сикерү.
февраль	“Чәчәк” Чәчәк йоклый, Чәчәк уяна. (киерелү күнегүләре) Иртәнге кояшка Ул бик куана. (урында сикерү) Кояшка сузыла (аяк очларына басып, сузылалар) Кояшка үрелә (аяк очларына басып, сузылалар) Күбәләк дустына (кулларны канатлар каккан кебек җилпиләр) Сәлам өләшә (сәлам бирәләр)
март	Без уяндык, (киерелү күнегүләре) Күзләрне ачтык, (күзләрен ачалар) Аякларны суздык (аякларын сузып, селкетәләр) Аларны да уяттык! Ян –якка борылып (басып, ян –якка борылалар) Кояшка без карадык. (аяк очларына басып, сузылалар) Якты

	көнгә сокланып,
	Матур итеп елмайдык. (ян – якка борылып, елмаялар) Сикереп тә алдык (сикерү күнегүләре) Йөгердек тә (урында йөгерү) Хәзер инде без Уйнарга бергә әзер! (үз-үзеңне кочу)
апрель	Аякларың тыпырдат (аякларны тыпырдаталар) Кулларыңны чәбәклә.(кулларны чәбәклиләр) Бер монда, бер монда, Кыен эш түгел бер дә. (ян-якка борылып кулларны чәбәклиләр) Башың аска иеп ал, (башларын бер иеп, бер күтәрәләр) Кулларыңны болгап ал. (йөзү күнегүләре) Бер монда, бер монда, Кулларыңны болгап ал.(ян- якка борылып, йөзү күнегүләре эшлиләр) Бу дустың белән күреш, (уңга борылып, сәләм юллыйлар, елмаялар) Бу дустың белән күреш.(сулга борылып, сәләм юллыйлар, елмаялар) Йә иптәш, йә, әйлән, (урында сикереп, әйләнәләр) Бик кыен түгел бу эш.

май	Нәниләр бара тигез юл буйлап. (урында атлыйлар) Тигез юл буйлап, ашыкмый атлап. (урында атлыйлар) Зур-зур ташларны Сикереп үтәләр. (урында сикерәләр) Уңга да баралар, сулга да баралар, (уңга – сулга борылу күнегүләре) Су аша йөзеп, (йөзү күнегүләре) ярга чыгалар. (сулыш алу күнегәләре)

Физик культура

Аңлатма язуы

«Физик культура» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда физик культурага кызыксыну һәм аңлы караш, гар-монияле физик үсеш формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.Балаларда хәрәкәт активлыгына ихтыяҗ формалаштыру. Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү. Кагыйдәләрне мөстәкыйль рәвештә үтәргә өйрәтү.Хәрәкәтләнү тәҗрибәсен баету.Хәрәкәтле уеннарда балаларның иҗади сәләтләрен (уен вариантлары, катнаш хәрәкәтләр уйлап чыгару) үстерү.

Саф һада хәрәкәтле уеннар

Хәрәкәтле уеннар балаларның физик үсешенә булыша, сәламәтлекләрен ныгыта, хәрәкәт координациясен яхшырта. Әлеге уеннар ярдәмендә бала тырыш, көчле, сәләтле, нык ихтыярлы булып үсә. Бу уеннарны уйнаганда билгеле бер кагыйдәләрнең үтәлү мәҗбүрилеге балаларны тәртипкә, үз эш гамәлләр, хәрәкәтләрен барларга өйрәтә. Уенның шартларын истә калдыру аша балаларда күзәтүчәнлек тәрбияләнә, истә калдыру сәләте, хәтер эшчәнлеге яхшыра. Уен бапрышанда балалар бергәләп уйнау, хәрәкәт итү, ситуацияне хәл итү кебек күнекмәләргә өйрәнәләр, башка балалар арасында үзеңне тоту, гомуми кагыйдәләргә буйсыну кебек тәртип кагыйдәләрен үзләштерәләр. ***Комплекслы-тематик план***

Ай	**Атна**	**Тема**	**Бурычлар**
сентябрь	I	«Аю өне янында» ”Куяннар һәм бүре”	Сикерү күнекмәләрен үстерү, сыгынучанлыкны, җитезлекне булдыру, сиганал буенча хәрәкәтләрне төгәл башкарырга өйрәтү.
	II	«Светофор һәм автомобиль»	Бирелгән темп белән хәрәкәтләнергә өйрәтүне дәвам итү. Юлдагы куркынычсызлык кагыйдәләрен ныгыту.
		«Трамвай”	Игътибарлыкларын тупларга күнектерү, түземлек тәрбияләү, уен кагыйдәсен үтәргә өйрәтү.

	III	«Огуречик» “Көтүче һәм көтү”	Йөгерү тизлеген үстерү,сигнал буенча хәрәкәт итү,шигырь сүзләренә туры китереп уйнау, күзәтүчәнлекне үстерү.
	IV	«Песи һәм тычкан»	Пространствода ориентлашу, бәрелми – төртелми уйнауны булдыру.
		“Очкычлар”	Төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен системалаштыру, дус –тату уйнауны булдыру.

Ок тя бр ь	I	“Ябалак”	Игътибарлылык, кыюлык, җитезлек кебек матур сыйфатлар тәрбияләү, шигырь сүзләренә туры китереп уйнау.
		“Төсле автомобильләр”	Юл йөрү кагыйдәләрен ныгыту, төсләр турында белемнәрен камилләштерү, сиганал буенча хәрәкәтләнүне булдыру
	II	“Кыңгырау”	Дус – тату уйнауны булдыру, түгәрәк тирәли сиганал буенча йөгерү күнекмәләрен, тизлекне үстерү,
		“Инеш аша сикереп чык”	Урыннан 2 аякта ераклыкка сикерү күнекмәләрен камилләштерү, кыюлык тәрбияләү
	III	“Куяннар”	Сикерү күнекмәләрен камилләштерү, уен барышында иптәше белән хәрәкәтләрне яраклаштырып башкару күнекмәсен үстерү.
		“Машиналар һәм җәяүлеләр”	Юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту, тирә-якта ориентлашу күнекмәсен үстерү,игъбарлылык тәрбияләү
	IV	“Беренче булып бас”	Игъбарлылык тәрбияләү, тырышлык, максатчанлык кебек яхшы сыйфатларны үстерү, физик активлыгын камилләштерү.
		“Аю-бүре”	Йөгереклек һәм җитезлек сәләтен үстерү,сүзләргә туры китереп хәрәкәтләр ясау.
но яб рь	I	“Казлар - аккошлар”	Игътибарлыкларын, хәтерен, кузаллауларын үстерү, рольләрне бүлешкәннән соң дөрес башкаруны булдыру, пространствода бәрелешмичә төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.

		“Сиздермичә йөгереп үт”	Сизгерлек булдыру, дус –тату унарга өйрәтүне дәвам итү.
	II	“Тавык кетәклегендә төлке”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, тиз йөгерү, сикереп менү күнекмәләрен бирү.
		“Үз төсеңне тап”	Хәтерне, җитезлекне үстерү,балаларны иптәшләренә карата кайгыртучан, игътибарлы, ярдәмчел булырга өйрәтүне дәвам итү, кешелеклелек хисләре тәрбияләү.
	III	“Көн-төн”	Коллективта бергә уйнау теләге уяту, пространствода ориентлашу булдыру, сигналларга игътибар итү, ишетү сәләтен үстерү.
		«Светофор һәм автомобиль»	Бирелгән темп белән хәрәкәтләнергә өйрәтүне дәвам итү. Юлдагы куркынычсызлык кагыйдәләрен ныгыту.

	IV	“Бүләкләр”	Балаларны бер-берсе белән аңлашып кирәк чакта ярдәм итеп уйнарга өйрәтүне дәвам итү, хәрәкәт активлыгын үстерү.
		“Әбәк”	Игътибарлыкларын, хәтерен, кузаллауларын үстерү, рольләрне бүлешкәннән соң дөрес башкаруны булдыру, пространствода бәрелешмичә төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.
декабр	I	“Песи һәм кошчыклар”	Хәрәкәт координациясен, җитезлекнее үстерү, уен белән кызыксындыру булдыру.
		“Кайда шалтыраттылар”	Ишетү сәләтен үстерү,реакцияләренең тизлеген көчәйтү.
	II	“Кем беренче?”	Йөгерү тизлеген үстерү, максатка ирешүчәнлек кебек яхшы сыйфатлар тәрбияләү.
		“Машиналар һәм җәяүлеләр”	Юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту, тирә-якта ориентлашу күнекмәсен үстерү,игъбарлылык тәрбияләү

	III	“Аучы һәм куяннар”	Сабырлык, җитезлек, хәрәкәт активлыгы тәрбияләү, пространствода оринтлашу булдыру, рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен үстерү.
		“Кегляны аудар”	Төзлекне, тырыш, көчле, сәләтле, нык ихтыярлы булып үсүләренә этәргеч бирү.
	IV	“Мине куып җит”	Җитезлекләрен үстерү, бер –бер артлы йөгерү күнекмәләрен булдыру**.**
		“Тавык кетәклегендә төлке”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, тиз йөгерү, сикереп менү күнекмәләрен бирү.
ян ва р	I	“Миңлебай”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
		“Аксак төлке”	Бер аякта сикерү кәнекмәләрен үстерү, җитезлек тәрбияләүне дәвам итү.
	II	“Энә һәм җеп”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, бер-бер артлы йөгерү күнекмәләрен үстерү.
		“Бүре һәм сакрыклар”	Түгәрәккә басарга, күмәк уйнарга, хәрәкәтләрне дөрес итеп башкарырга күнектерүне дәвам итү.
	III	“Оядагы кошлар”	Сизгерлек, сигнал буенча хәрәкәт итү күнекмәләрен тәрбияләү.
		“Үз парыңны тап”	Төрле юнәлештә йөгереп, сигнал булгач, үз парыңны табу күнекмәләрен үстерү, дус – тату уйнауны булдыруны дәвам итү.

	IV	“Чүлмәк сатам”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
		“Тизрәк түгәрәккә кер”	Музыканы игътибар белән тыңлау күнекмәләре булдыру, музыкка туктагач тәгәрәк эченә кереп басарга өйрәтү, җитезлек, хәрәкәт активлыгын формалаштыру.
ль фе вр а	I	“Машиналар һәм җәяүлеләр”	Юл йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту, тирә-якта ориентлашу күнекмәсен үстерү,игъбарлылык тәрбияләү.
		“Кегляны аудар”	Төзлекне, тырыш, көчле, сәләтле, нык ихтыярлы булып үсүләренә этәргеч бирү.

	II	“Төлке килә”	Сигнал буенча хәрәкәтләнү күнекмәләрен камилләштерү, сизгерлекләрен үстерү.
		“Кыш бабай”	Сизгерлек, сигнал буенча хәрәкәт итү күнекмәләрен тәрбияләү.
	III	“Чаналар белән ярыш”	Җитезлекне, тизлекне булдыруны дәвам итү, дус –тату уйнау теләкләре тудыру.
		“Соры бүре”	Күмәк уенда катнашасы килү теләге уяту, сак атлап йөрүче бүре образын хәрәкәтләр аша чагылдырырга омтылыш тудыру.
	IV	“Кошлар очалар”	Хәрәкәт тизлеген үстерүне дәвам итү, төрле юнәлештә очу күнегүләрен башкарып йөгерү, сигналларга игътибар итүне булдыру.
		“Светофор”	Светофорның төсләре турындагы белемнәрен ныгыту, игътибарларын үстерү, уйлап эш итәргә өйрәтү.
ма рт	I	“Кем әйберне тизрәк күчерә?”	Тизлек, сизгерлек үстерү, дус –тату уйнауны булдыруны дәвам итү,күрсәтелгән хәрәкәтләрне төгәл итеп башкарырга өйрәтүне дәвам итү.
		“Тизрәк түгәрәккә кер”	Музыканы игътибар белән тыңлау күнекмәләре булдыру, музыкка туктагач тәгәрәк эченә кереп басарга өйрәтү, җитезлек, хәрәкәт активлыгын формалаштыру.
	II	“Инеш аша сикереп чык”	Урыннан 2 аякта ераклыкка сикерү күнекмәләрен камилләштерү, кыюлык тәрбияләү.
		“Үрдәк атыш”	Тупны тотарга, туптан качарга өйрәтүне дәвам итү, төз атуны булдыру, балаларның хәрәкәтчәнлекләрен, җитезлекләрен үстерү.
	III	“Флагка кадәр сикер”	Сикерү күнекмәләрен үстерү, сыгынучанлык, чыдамлылык булдыру, бирелгән темп белән хәрәкәтләнергә өйрәтүне дәвам итү.
		«Төсләр сату »	Йөгерү тизлеген үстерү, пространствода ориентлашу күнекмәләрен, төсләр турында белемнәрен камилләштерүне дәвам итү.

	IV	“Үз парыңны тап”	Төрле юнәлештә йөгереп, сигнал булгач, үз парыңны табу күнекмәләрен үстерү, дус – тату уйнауны булдыруны дәвам итү.
		“Миңлебай”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
ап ре л	I	“Бүре һәм сакрыклар”	Түгәрәккә басарга, күмәк уйнарга, хәрәкәтләрне дөрес итеп башкарырга күнектерүне дәвам итү.
		“Тупны тәгәрәт”	Тупны предметлар аша тәгәрәтү, максатка ирешүчәнлек, башлаган эшне азагына кадәр эшләп чыгу күнекмәләрен үстерү.
	II	“Челән белән бакалар”	Сикерү тизлеген үстерү, сигнал буенча хәрәкәт итү, пространствода ориентлашу, тизлек булдыруны дәвам итү.
		“Флагка кадәр йөгер”	Йөгерү тизлеген үстерүне дәвам итү, бер – бер артлы сигнал буенча йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.
	III	“Тавык кетәклегендә төлке”	Җитезлек, өлгерлек тәрбияләү, тиз йөгерү, сикереп менү күнекмәләрен бирү өстендә эшне дәвам итү.
		“Әбәк”	Игътибарлыкларын, хәтерен, кузаллауларын үстерү, рольләрне бүлешкәннән соң дөрес башкаруны булдыру, пространствода бәрелешмичә төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен камилләштерү.
	IV	“Бал кортлары”	Йөгерү күнекмәләрен үстерүне дәвам итү, пространствода ориентлашуны камилләштерү.
		“Куяннар”	Сикерү күнекмәләрен камилләштерү, уен барышында иптәше белән хәрәкәтләрне яраклаштырып башкару күнекмәсен үстерү.
ма й	I	“Беренче булып бас”	Игъбарлылык тәрбияләү, тырышлык, максатчанлык кебек яхшы сыйфатларны үстерү, физик активлыгын камилләштерү.

		“Тупны, сикертеп, алып бар”	Тупны сикертеп алып барырга өйрәтә башлау, максатчанлык, батырлык сыйфатлары тәрбияләү.
	II	«Трамвай”	Игътибарлыкларын тупларга күнектерү, түземлек тәрбияләү, уен кагыйдәсен үтәргә өйрәтү.
		“Буш урын”	Күзәтүчәнлекләрен, игътибарлыкларын үстерү, этешми-төртешми уйнау күнекмәләрен камилләштерү.
	III	“Чүлмәк сатам”	Яшьтәшләре белән зур булмаган төркемнәрдә, үзләре белеп, татар халык уеннарын оештыруда мөстәкыйльлекләрен үстерү, уен кагыйдәсен үтәүне булдыру.
		“Очкычлар”	Төрле юнәлештә йөгерү күнекмәләрен системалаштыру, дус –тату уйнауны булдыру.
	IV	“Тизрәк түгәрәккә кер”	Музыканы игътибар белән тыңлау күнекмәләре булдыру, музыкка туктагач тәгәрәк эченә кереп басарга өйрәтү, җитезлек, хәрәкәт активлыгын формалаштыру.
		“Соры бүре”	Күмәк уенда катнашасы килү теләге уяту, сак атлап йөрүче бүре образын хәрәкәтләр аша чагылдырырга омтылыш тудыру.

2.2. «СОЦИАЛЬ-ШӘХСИҮСЕШ» *Хезмәт*

Аңлатма язуы

«Хезмәт» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда хезмәткә уңай мөнәсәбәт формалаштыру максатын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Татар халык әкиятләре ярдәмендә хезмәт эшчәнлеге турында күзаллаулар формалаштыру. Баланың эш барышын татар шагыйрьләренең хезмәт турындагы шигырьләре белән бәйләү.

Балаларга аңлаешлы һөнәрләр (төзүче, электрик, сантехник һ. б.) белән таныштыруны дәвам итү. Өлкәннәрнең хезмәт чичәнлегенең мәгънәсе турында күзаллаулар формалаштыруХезмәт эшчәнлегенең төп бурычы булып тора. Бу бурычны тормышка ашыру түбәндәге мәсьәләләрне чишү аша башкарыла:

- зурлар хезмәте белән танышу, хезмәтнең җәмкыятькә кирәклеге һәм файдасы турында күзаллауларын формалаштыруҺәм кеше хезмәтенә хөрмәт, хезмәтнең нәтиҗәсенә сак караш тәрбияләү;
- балаларның хезмәт эшчәнлеген оештыру, эш тәҗрибәсе , эшне оештыру, зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара уңай мөнәсәбәтләр урнаштыру күнекмәләрен камилләштерү.

Комплексы-тематик план

Тема	**Интеграция**
Сентябрь	
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен формалаштыру. 2. Балаларны төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру буенча кызыксындыру. 3. Үзлегеннән бүлмә һәм җирлек гөлләренә су сибү теләкләрен уяту. 4. Балаларның кул эшләренә теләкләрен уяту: тәрбиячегә китапларны һәм дидактик материалларны ремонтларга булышу.	*Уку:* профессияләр турында хикәяләр уку, шофёр профессиясе буенча рәсемнәр карау *Аралашу:* балалар бакчасын6а азык – төлек алып килүче машиналарны күзәтү, күргәннәр буенча әңгәмә оештыру.
Октябрь	
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен камилләштерү. 2. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен өйрәнүне дәртләндерү. 3. Балаларда балалар бакчасы хезмәткәрләренә ярдәм итү теләкләрен уяту (урындыклар һәм өстәлләр өстеннән тузан сөртү, сөлгеләрне һәм урын – җир өстен алмаштырырга ярдәм итү). 4. Өстәлне иртәнге һәм көндезге ашка әзерләргә ярдәм итү теләкләрен формалаштыру (клакларны, чәнечкеләрне, стаканнарны кую). 5. Сюжетлы-рольле уен «Шофёр»	*Сәламәтлек:* үз – үзеңне тәртиптә тотарга кызыксындыру, шәхси гигиена таләпләрен үтәргә өйрәтү. *Куркынычсызлык:* хезмәт кирәк – ярақларыннан дөрес куллану һәм аларны дөрес урнаштыру күнекмәләрен фолмалаштиыру.

Ноябрь	
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен камилләштерү не дәвам итү, курчак киемнәрен юу һәм киптерергә өйрәтү. 2. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен өйрәнүне системалаштыру. 3. Балаларны бүлмә гөлләрен утырту һәм аларны тәрбияләү өстендә эшләүне тарту.	*Уку:* повар профессииясе турында хикәяләр уку, рәсемнәр карау. *Аралашу:* балалар бакчасы кухнясына экскурсия, повар эшен күзәткәннән соң, хикәя төзергә өйрәтү. *Социальләштерү:* кушылган эшкә карата җаваплылык формалаштыру .
Декабрь	
1. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен системалаштыру. 2.Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен камилләштерү (сезонлы эш–җирлекне кардан арындыру) . 3. «Кухняда поварлар эше» дигән экскурсияне дәвам итү.	*Социальләштерү:* балаларны шәхси һәм тәркемләп кушылган эшләрне үтәргә тарту, бер – берсе арасында тәрбияче ярдәме белән эшне бүлергә өйрәтү. *Уку:* зурлар хезмәтенең киршклеге турында хикәяләр уку, зурлар хезмәтен хөрмәт итү турында үрнәк китерү. *Аралашу:* хезмәтнең җәмгыять, гаилә һәм балалар бакчасы өчен кирәклеге турында сөйләшү.

Январь	
1. Балаларны һәр эштә, кыяфәттә җыйнак булырга теләк уяту, шәхси билгедә тәрбияләү. кадәр эшләүне тәрбияләү, аны яхшы эшләүне 2. Зурлар ярдәме белән киемнәрне тәртиптә тоту күнекмәләрен формалаштыру (чистарту, киптерү). *Аралашу:* врач хезмәте буенча 3. Үзлегеннән зурларга ярдәм итү теләге уяту. рәсемнәр карау,	*Социальләштерү:* башланган эшне азагына булдыру. сөйләшү, теманы тикшерү теләге уяту.
Февраль	
1. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен камилләштерүне дәвам итү (сезонлы эш – җирлекне кардан арындыру, сукмакларга песок чәчү) . 2. Оештырылган белем эшчәнлегенә кирәк яраклар әзерләү теләкләрен формалаштыру. 3. Балаларнытабигать почмагында орлыклар утыртырга, гулләрне күчерергә тарту. 4. Дидактик уен «Әгәр куян авырса?»	*Куркынычсызлык:* карны күргәндә куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне формалаштыру. *Танып белү:* табигатьпочмагындагы гөлләрнең һәм усемлекләрнеңисемнәрен белү.
Март	
1. Үзлегеннән төркемдә һәм балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен ныгыту. 2. Үзлегенннән киенү – чишенү, киемнәрне шкафка тәртип белән җыеп кую күнекмәләрен системалаштыруны дәвам итү. 3. Оештырылган белем эшчәнлегенә кирәк яраклар әзерләргә омтылыш тәрбияләү, деңурлык вазыйфаларын үтәүне булдыруны дәвам итү.	*Аралашу:* йорт хайваннарын караучы хезмәте турында сөйләшү.

Апрель	
1.Дежур тору күнекмәләрен ныгыту, башланган эшне азагына кадәр эшләүне тәрбияләү . 2. Балалар бакчасы уен җирлегендә тәртип урнаштыру күнекмәләрен ныгыту (веранданы себерү, коелган ботакларны җыю). 3. Бакчада эшләүне булдыру.	*Уку:* С. Михалков«Почта», 1 өзеген ятлау. *Аралашу:* балаларга почтальон (хат ташучы) хезмәте турында сөйләү.
Май	
1.Үзеңә үзең хезмәт күрсәтү күнекмәләрен ныгыту. 2. Утырткан үсемлекләрне тәрҗияләүне дәвам итү. 3. Зурлар хезмәте турында (почтальон, врач, повар, шофер) белемнәрен камилләштерү. 4. Сюжетлы-рольле уеннар «Шофер», «Шифаханә»	*Аралашу:* үсемлекләрнең үсешен күзәтү, күргәннәр буенча сөйләшү. *Социальләштерү:* уеннарда рольләрне дөрес башкаруны ныгыту.

Белем өлкәсе “Социаль- шәхси үсеш” җәмгыятьтәге әхлак һәм әдәп кануннарын үзләштерүгә юнәлгән.
Планлаштыруинтеграция принциплары һәм төрле хезмәт һәм иҗат эшчәнлеге, көнкүрештәге куркынычсызлык кагыйдәләре формалаштыру буенча төзелгән (ФГОС ДО).

Куркынычсызлык
Аңлатма язуы

«Куркынычсызлык» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге үз тормышыңның куркынычсызлыгы нигезләрен һәм экологик аң (әйләнә-тирә дөнья куркынычсызлыгы) алшартларын формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Тормыш куркынычсызлыгы нигезләрен формалаштыру

Балаларны балалар бакчасында көндәлек режим һәм үз- үзләрен тотуның иң элементар кагыйдәләре белән, бүлмәдә хәвеф-хәтәрсез йөрү кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү.

Үз тормышың куркынычсызлыгы нигезләре турында белемнәрне үзләштерү, саклык, сизгерлек хисе тәрбияләү. Кайчы, пычак, очлы предметлар белән эш итүдә, спорт инвентаре, пыяла предметлар кулланганда сак булырга күнектерү.

Балаларны тормышта яңа, алар өчен гадәти булмаган очракларда, таныш булмаган кешеләр белән очрашканда үз-үзләрен дөрес тотарга өйрәтү.

Юлларда хәвеф-хәтәрсез йөрү тәртибе формалаштыру

Юл хәрәкәтендә светофорның кызыл, сары, яшел төсләренең урнашу тәртибе һәм мәгънәләре белән таныштыру. Светофор сигналы буенча хәрәкәт итәргә күнектерү.

Балаларны юнәлешләрне (алга - артка, өскә - аска, уңга - сулга) аерырга гына түгел, шулай ук күрсәтелгән юнәлештә йөрергә, үзеңә карата теге яки бу әйбернең торышын (миннән сул якта - өй, уңда - машина, алда - җәяүлеләр, артта - велосипедчы) билгеләргә өйрәтү.

Чагыштырмача хәрәкәт итү тизлеген (тиз, акрын) билгеләргә, транспорт чараларының (трамвай, автобус, янгын сүндерү машинасы, ашыгыч ярдәм машинасы һ. б.ның) тавыш сигналларын аерырга, тавыш чыганагының кайда булуын сиземләргә, кирәк очракта туктарга өйрәтү. Ишетү-хәрәкәт координациясен үстерү.

Кайбер җәмәгать транспортлары (троллейбус, автобус, трамвай, поезд, самолёт, теплоход һ. б.) турында күзаллауларны баету; маршрут транспорты (автобус, троллейбус, трамвай) тукталышы урыннарын билгеләү; «Автобус яки троллейбус тукталышы»н аңлатучы билге белән таныштыру. Җәмәгать транспортына утыру һәм аннан чыгу кагыйдәләренә игътибар итү.

Балаларга метрополитен, тимер юл, поезд, машинист хезмәте, тимер юлда һәм тимер юл транспортында үз-үзеңне тоту кагыйдәләре турында сөйләү. Тимер юл макеты белән таныштыру.

Урамда үз-үзеңне тотуның иң элементар кагыйдәләрен (йөгермәү, кычкырмау, тротуар кырыеннан йөрмәү һ. б.) үтәүгә ирешү. Җөяүле юлы белән, «җәяүлеләр юлы» билгесе белән таныштыру; урамны кайда һәм ничек аркылы чыгу турында, велосипедта йөрү кагыйдәләре турында аңлату.

Уңга һәм сулга борылышлар ясап, түгәрәк буенча, предметларны әйләнеп үтеп, өч тәгәрмәчле велосипедта йөрергә ойрөтүне дәвам итү. Үз хәрәкәтләре белән идарә итә белү, тормозга басып туктата алу күнекмәләрен үстерү. Спорт мәйданчыгында иркен ориентлаша белүне камилләштерү.

Транспорт чараларының охшаш һәм аермалы якларын табарга, билгеләнгән үзлекләре һәм функциональ үзенчәлекләре буенча чагыштырырга һәм төркемнәргә берләштерергә өйрәтү, алынган мәгълүматны гомумиләштерергә тырышуларын («Охшашны җый», «Оча, йөзә, йөри» һ. б.) хуплау.

Өлкәннәр хезмәте турындагы белемнәрен киңәйтү: троллейбус (автобус) йөртүче троллейбус (автобус) йөртә; кар җыйгыч машинаны йөртүче юлларны кардан чистарта; ЮХИДИ инспекторы юлларда автомобильләр хәрәкәтен җайга сала һ. б.; эш төрләре һәм эш максаты арасында бәйләнешне ачыкларга ярдәм итү.

Балаларның, сюжетлы-рольле уенда юлда имин йөрү кагыйдәләрен чагылдыру өчен, мөстәкыйль рәвештә предметлы-уенлы мохит тудыруларын, модульләргә уен мәгънәсе бирүләрен, образлы һәм техник уенчыкларны, аларны алыштыручы алмаш предметларны куллануларын хуплау.

Балаларны уен ситуацияләрендә шартлы уйдырманың максатын аңларга, коллективта уен кагыйдәләренә яраклашып эш итәргә, игътибарлы булырга, уен персонажларының (транспорт йөртүчеләр, җәяүлеләр, пассажирлар һ. б.) роль буенча хәрәкәтләрен төгәлрәк башкарырга, ишетү һәм күрү сигналларына, әйләнә-тирәдәге көтелмәгән үзгәрешләргә тиз җавап бирергә, мөстәкыйльлек күрсәтергә һәм мәйданда ориентлашырга өйрәтү.

Мөстәкыйль дидактик уеннарда балаларның алган тәҗрибәләрен файдалануга шартлар тудыру. Төрле характердагы ял итү уеннары оештыру; юл йөрү кагыйдәләрен өйрәнү өчен әһәмиятле ситуацияләрне эченә алган уен-мавыгулар, курчак театры, сәхнәләштерелгән гади әсәрләр, уеннар өйрәнү.

Балаларда, шартлар буенча һәм үзләре уйлап тапканча, шәһәр (авыл) урамнары макетын төзү теләкләрен үстерү. Балаларны объектларның пространстводагы сурәтләмәләрен - озынлыкларын (биеклекләр, киңлекләрен) аера белү; деталь һәм аның өлешләренең урынын (өстән, астан, өстенә, астына һ. б.) билгеләүгә; объектларны (деталь һәм аның өлешләрен һ. б.ны) анализларга өйрәтү; тимер юллар, ике яклы хәрәкәт итү юллары, күперләр, гаражлар һ. б.төзүгә омтылышларын үстерү.

Балаларны табигать күренешләренә, тәүлектәге үзгәрешләргә һәм аларның әйләнә-тирәдә чагылышына (кич - урамда караңгы төшә - багана башларында фонарьлар яна, машиналар фараларын кабыза) игътибар итәргә өйрәтү. Юлларда куркынычсыз йөрү кагыйдәләрен өйрәнү процессына кызыксыну уяту.

Экологик аң алшартларын формалаштыру

Балаларны хайваннар белән очрашканда сак булырга өйрәтү, агулы үсемлекләрнең үзлекләре турында кисәтү.

Кайбер куркыныч сыеклыклар, газсыман матдәләр, ут, зарарлы ашамлыклар турында, витаминнар, дару препаратларын күп күләмдә кабул итүнең куркынычлыгы турындагы күзаллауларын үстерү. ***Комплекслы - тематик план***

Ай	Атна	Тема	Бурычлар	Интеграция
сентябрь	I	Тема: «Светофор- безнең дус». Уен «Светофор маҗаралары»	Светофор , светофорның төсләре турында белемнәрен ныгыту. Машина юлындаһәм тротуарда үз-үзеңне тоту кагыйдәләре булән танышуны дәвам итү. Урам 2 өлешкә бүленгән икәнлеге турында белемнәрен үстерү.	*Иҗади сәнгать*: рәсем яки ябыштыру «Светофор». *Уку*: А. Усачев «Домик у перехода» (ятлау) *Социаль – коммуникатив үсеш*: фикер йөртү : «Берүзем өйдә», «Берүзем урамда», рәсемнәр буенча кечкенә хикәя төзү. *Физик культура*: хәрәкәтле уен «Төсле автомобильләр»
	II	Тема: «Өйдәге куркынычсызлык чыганаклары»	Балаларны көнкүреш предметлары белән таныштыру, аларның сәламәтлеккә зыян китерергә мөмкинлекләре турында аңлату. Көнкүрештәге куркынычсызлык кагыйдәләрен ныгыту.	
	III	Тема: «Ачык тәрәзәләр»	Балаларга ачык тәрәзәләрнең һәм балконнарның куркынычлык тудыру турында аңлату. Транспорт төрләре белән танышуны дәвам итү.	
	IV	Тема: «Алдакчы кыяфәт»	Балаларга таныш булмаган кешеләр куркыныч янавы турында аңлату. Таныш булмаган кешеләрнең җәберләүләре вакытында үз-үзеңне дөрес тоту турында өйрәтү. 01, 02,03 телефоннарыннан дөрес куллану турында сөйләшү.	

Ок тя бр ь	I	Тема: «Урам белән танышу»	Шәһәр урамнары турында күзаллауларын киңәйтү.	*Социаль – коммуникатив һәм танып белү үсеше:* урамга экскурсия. Уен “Дөрес – дөрес түгел». *Сөйләм үсеше:* имитацион уен «Юл аркылы ничек дөрес
	II	Тема: «Көтелмәгән очрашу»	Таныш булмаган балалар һәм яшүсмерләр белән аралашу кагыйдәләрен аңлату, 01,02,03 телефоннарын куллану кагыйдәләрен ныгыту.	
	III	Тема: «Юл йөрү билгеләре». *Дидактик уен* «Төс буеча сайла». *Имитацион уен* «Мин -шофер», *«Мин* - машина»	Юл йөрү билгеләренең әһәмияте турында өйрәтү. Юлда машина йөреше 2яклы булуын аңлату. «Җир асты юлы» билгесе белән таншышу.	чыгарга». *Уку*: В. И. Мирясова шигырьләре *Иҗади сәнгать*: рәсем «Машиналар юлда». *Сәламәтлек*: иртәнге гимнастиканың, чыныктыруның, спорт белән шөгыльләнүнең файдасы турында сөйләшү «ЗОЖ» төшенчәсе кертү; һәлактләр булганда зурларга эндәшүнең кирәклеген аңлату “Зурлар безгә ярдәм итә”
	IV	Тема: «Сәламәт буласың килсә...»	«Сәламәтлек төшенчәсе белән танышу».	

но яб рь	I	Тема: «Светофорның 3 төсе». *Дидактик уен* «Җәяүлеләр һәм транспорт»	Светофорның төшенчәсетурында белемнәрен ныгытую. Җәяүлеләрнең юлда йөрү кагыйдәләре буенча белемнәрен формалаштыру.	*Танып белү һәм сөйләм үсеше*: Хикәя төзү «Юлда үзеңне ничек тотарга?” *Җыр*: музыкаль-дидактик уен «Урамны тыңлыйбыз». *Социальләштерү*: имитацион уен «Без автобуста». *Иҗади сәнгать*: ябыштыру «Минем машинага гараж». *Уку*: С. Маршак «Светофор» (ятлау). Танып белү: рәсем буенча кеше төзелешен карау
	II	Тема: «Шәһәр буенча сәяхәт». *Дидактик уен* «Юл йөрү кагыйдәләрен бел һәм үтә”	Шәһәрдә транспортта йөрү үзенчәлекләре белән танышу.	
	III	Тема: «Транспортта үзүзеңне дөрес тоту». Уен «Без барабыз, барабыз.....»	“Куркынычсызлык утравы” билгесе һәм әһәмияте белән таныштыру. Җәмгыять транспортынnда үзүзеңне дөрес тоту күнекмәләрен формалаштыруны дәвам итү.	
	IV	Тема: «Кешенең тән төзелеше»	Кешенең тән төзелеше турында таныштыру (сулыш органнары, умыртка сөяге, ашказаны, кан әйләнеше)	
де ка бр	I	Тема: «Айболит дәресләре»	«Вирус, микроб» төшенчәләре кертү. Чирләрдән котылу чаралары белән таныштыру, авырганда терелә чаралары турында сөйләшү. Чыныктыру һәм витаминнарның файдасын аңлату.	*Аралашу:*хикәя төзү«Безгә“Ашыгыч ярдәм" машинасы килә».

	II	Тема: «Юлдагы ярдәмчеләр»	«Пешеходный переход», «Балалар» билгеләре турында белемнәрен камилләштерү.	*Уку:*К. Чуковский «Айболит» (уку һәм өзеген ятлау) *Иҗади сәнгать: ябыштыру* «Безнең урамдагы автобус». *Җыр:* имитацион уен«Мин машина». *Уку:* А. Усачев«Дорожная песня»(ятлау)
	III	Тема: «Әдәп кагыйдәләре»	Балаларның транспортта йөрү кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту.	
	IV	Тема: «Җәяүлеләр һәм йөртүчеләр». *Сюжетлы – рольле уен*«Мин шофер»	Шофер хезмәтетранспорт төрләре, аларның йөреше белән таныштыруны дәвам итү.	
ян ва р	I	Тема: «Сак бул, бозлавык!».	Кышкы юлның үзенчәлекләре белән таныштыру, куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне булдыру.	*Иҗади сәнгать:*рәсем «Юлда әни белән» һәм ябыштыру «Грузовик». *Аралашу:* әңгәмә” Кышкы юлда һәм сулыкларда үзеңне тоту кагыйдәләре”, ПДД буенча табышмаклар үткәрү. *Уку:* А. Дорохова «Зеленый, желтый, красный». *Социальләштерү:* бармак
	II	Тема: «Кыш көне сулыклар»	Кыш көне сулыкларның үзенчәлекләре белән таныштыру, куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне булдыру.	
	III	Тема: «Юл йөрү билгеләре». *Дидактик уен* “Юл билгеләрен дөрес куй”	«Пешеходный переход», «Җир асты юлы» и «Сак бул: балалар» билгеләре белән таныштыруны дәвам итү. Машина юлы 2 яклы булырга мөмкин икенен искәртү.	

	IV	Тема: «Сак бул, бозлавык!»	Бозлы юлда сак йөрерүне кисәтү, егылган кешегә беренче ярдәм күрсәтергә тәкъдим итү.	театры«Светофор”, юлдагы машиналарны күзәтү *Хезмәт:* сукмакларга бозлавык вакытында песок сибү
ль фе вр а	I	Тема: «Мин җәяүле». *Уен* «Без юл аркылы чыгабыз»	Җәяүлеләрнең юлда йөрү кагыйдәләре белән таныштыруны дәвам итү. Юл билгеләре буенча белемнәрен камилләштерү.	*Иҗади сәнгать*: ябыштыру «Машинага тәгәрмәчләр». Уку: Т.Александрова «Светофорчик». Аралашу: «Мин югалсам...» дигән темага әңгәмә оештыру. *Физик культура*: «Нәрсә ул юл чаты?” дигән темага уеннар оештыру
	II	Тема: «Юл кырыендагы өй»	Светофорның үзенчәлекләре турында белемнәрен үстерү. Юл йөрү билгеләре турында күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү.	
	III	Тема: «Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр». *Сюжетлыролье уен* «Шофер»	Юлда билгеләргә карап ориентлашырга өйрәтү. Кышкы юлдагы машиналарны күзәтү.	
	IV	Тема: «Әгәр син урамда югалсаң»	Урамда югалсаң үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләренең рәте белән таныштыру.	
ма рт	I	Тема: «Сак бул, юл чаты!». *Уен* «Кем иң укымышлы	Юл чатындагы юлда машиналарның йөрү тәртибе белән таныштыру.	*Иҗади сәнгать:* рәсем «Юл һәм тротуар», ябыштыру «Минем яраткан транспорт төре».

		җәяүле?»		*Уку:* В. Головко «Правила движения». *Аралашу:*әңгәмә «Ничек машиналар кешеләргә ярдәм
	II	Тема: «Транспорт төрләре». *Уен*	Юлда йөрүче машиналарны күзәтү, машина төрләрен истә калдыру	
		«Машиналар күргәзмәсе»		итәләр»
	III	Тема: *Уен* «Кем иң яхшы җәяүле?	Балаларның юл йөрү билгеләре турында белемнәрен киңәйтү	
	IV	Тема: «Минем микрорайон»	Микрорайон макетында ориентлашырга өйрәтү. Практикада алган белемнәрне куллануны булдыру.	
ап ре п	I	Тема: «Урамда ятим хайваннар»	Урамда очраган ятим хайваннар белән үз-үзеңне дәрес тоту кагыйдәләрен өйрәнү. Балалар бакчасыннан өйгә кайту юлы турында сөйләшү	*Социаль – аралашу үсеше:* сюжетлы-рольле уен «Җәяүлеләр һәм йөртүчеләр» *Җыр:* күңел ачу «Балалар урманда». *Иҗади сәнгать:* төзү «Минем урам». *Аралашу:* әңгәмә «Велосипедта йөрим». *Уку:* В. Кожевников
	II	Тема: «Безнең ярдәмчеләр». *Дидактик уен* «Сөйләшүче юл билгеләре»	Балалар бакчасыннан өйгә кайту юлы турында белемнәрен камилләштерү	
	III	Тема: «Урманда үзеңне ничек тотарга?»	Урманда үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләре белән танышу, янгын чыганакларын кисәтергә өйрәтү.	

	IV	Тема: «Зарарлы үсемлекләр»	«Зарарлы үсемлекләр» төшенчәсе белән таныштыру, урманда үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләре турында белемнәрен ныгыту.	«Светофор». *Сәдамәтлек:* әңгәмә “Заралы үсемлекләр”
ма й	I	Тема: «Юлда җәяүле». *Дидактик уен* «Светофорны җый»	Алган белемнәрне кулланып юлда йөрү күнекмәләрен камилләштерү, светофор турында белемнәрен ныгыту	*Иҗади сәнгать: рәсем* «Мин балалар бакчасына барам»; күргәзмә оештыру «Үз кулларың белән ясалган светофор. *Физик культура:* хәрәкәтле уеннар “Төсле автомобильләр”, “Чыпчыклар һәм автомобиль”
	II	Тема: «Өйгә таба юл». *Дидактик уен* «Микрорайон	Микрорайон макеты буенча хәрәкәтләнү буенча белемнәрен киңәйтү. Өйгә кайту юлында тәртип кагыйдәләрен ныгыту	

		буенча сәяхәт»		*Коммуникация: әңгәмә* “Без урамда уйныйбыз”
	III	Тема: «Мин юл йөрү кагыйдәләрен беләм»	Төрле юл ситуацияләреннән чыгу юлларын өйрәтү.	
	IV	Тема: «Юлда үз-үзеңне тоту кагыйдәләре». *Сюжетлы – рольле уен* «Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр»	Юл йөрү билгеләре, юлда үз-үзләрен тоту кагыйдәләре турындагы белемнәрен ныгыту	

Социальләштерү

Аңлатма язуы

«Социальләштерү» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның социаль характердагы беренчел күзаллауларын үзләштерү ьәм балаларны социаль мөнәсәбәтләр системасына кертү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә нәм белем бирү бурычларын билгели.

Туган телдә аралашырга теләкләрен хуплау; башка кешеләр белән аралашканда, аларның тәкъдимнәренә әдәпле итеп җавап бирү; төрле эшчәнлек төрләрендә өлкәннәр һәм балалар белән телдән һәм телдән булмаган бәйләнешләр урнаштыру.

Әйләнә-тирә, туган шәһәр (авыл), республика вакыйгалары турында әңгәмәләрне хуплау.

Аралашу культурасы формалаштыру (сөйләшүченең милләтенә карап, ачык йөз күрсәтеп, шул телдә исәнләшү һәм саубуллашу; үтенеч һәм тәкъдимнәр белән ягымлы итеп мөрәҗәгать итү; күрсәткән хезмәте, ярдәме, сый-хөрмәте өчен рәхмәт белдерү).

Балаларны ил, республиканың күренекле төп бәйрәмнәрен билгеләп үтәргә өйрәтү. Балалар оешмасы, республика, ил тормышына баланың мөнәсәбәте, катнашы булуын аңлавына ирешү.

Өлкәннәр һәм яшьтәшләре (өч-дүрт бала) белән күмәк уеннарда катнашуга теләк уяту; әйләнә-тирәдәге тормыш, халыклар яшәеше темасына татар язучылары һәм шагыйрь¬ләренең әдәби әсәрләре, мультфильмнар буенча, уен өчен катлаулы булмаган сюжетлар тәкъдим итү.

Уендагы иптәшләр арасында рольләрне бүлә белергә, уен өчен кирәкле өй кирәк-ярагы (көянтә-чиләкләр, казан, уклау һ. б.), милли костюм, ювелир (зәркән) бизәнү әйберләре, читекләр һ. б., милли уенчыклар, музыка уен кораллары сайларга һәм аларны рольгә туры китереп файдаланырга өйрәтү.

Милли киемдәге курчакларны, образлы уенчыкларны, бибабо, кулдан ясалган уенчыклар һәм кайбер сәнгатьлелек чараларын, кул хәрәкәтләре, мимика, интонация кулланып, театральләштерелгән һәм режиссер уеннарында катлаулы булмаган сюжетлар буенча (татар халык әкиятләре буенча куелган мультфильмнардан) ситуацияләрне уйнап күрсәтү. Баланың үзе, әти-әнилөренең милләте турындагы күзаллавын формалаштыру. Гаилә рәсемнәрен караганда, әти-әниләре белән охшаш чалымнары булуына игътибар итү. Фото- сурәттәге кешеләрнең эмоциональ халәтен билгеләргә, аларның кәефләрен гаилә тормышындагы билгеле бер вакыйга белән бәйләргә өйрәтү.Гаилә турында һәм үзенең шул гаилә әгъзасы булуы турында; гаиләнең барлык әгъзаларының һәм баланың үзенең бурычлары, мавыгулары, яллары турында; гаилә гореф-гадәтләре, йолалары, бәйрәмнәренең матурлыгы һәм әһәмияте турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә истәлекләренә сакчыл караш тәрбияләү.

Сюжетлы – ролле уеннар

Комплекслы – тематик план

ай	**атна**	**Эшчәнлек темасы**	**Эшчәнлек эчтәлеге**	**Бурычлар**
çе нт яб р	I	“Гаилә”	Әни кызын ашата, йокларга яткыра. Д./уен «Курчакны сыйлыйк», «Курчакны йокларга яткырыйк»	Рольләрне бүлешеп уйнарга өйрәнү, һөнәрләр һәм һөнәрләрнең эш кораллары турында белемнәрен үстерү,уйнаганда диалог коруны, татарча сөйләшүне булдыру.
		“Мин сатучы”	Әни кызы белән кибеткә килә, азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә үлчи.	
	II	“Парковка”	Юлда машиналар йөри, юл йөрү кагыйдәләрен үтеп машиналарны урыннарга куялар.	
		“Коткару хезмәте”	Коткару хезмәте кешеләре авыр очракларда ярдәмгә ашыгалар: пожар, юлларда хәләкәт.	
	III	«Яшелчәләр кибете»	Әни кызы белән кибеткә килә, азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә яшелчә үлчи.Д/уен “Яшелчә кибетендә ниләр сатыла”.	
		«Көзге ярминкә»	Көзге ярминкәгә киләләр, яшелчә, җиләк-җимеш сатып алалар, хакларын очсызлаталар.	
	IV	“Даруханә”	Даруханәгә киләләр, нәрсә авыртканын әйтәләр, кирәкле дару сатып алалар.	
		«Шифаханә»	Әни кызын врачка алып килә. Врач авыруларны кабул итә, нәрсә авыртканын сорый, тыңлый, дәвалау билгели. Медкабинетка экскурсия.	

ок тя бр	I	«Гаилә»	Әни юа, кием үтүкли, бүлмә җыештыра. Д./уен «Курчакның күлмәген үтүклик, бездә тәртип»	
	II	«Балалар бакчасы»	Балалар бакчага килә, анда музыка, физкультура белән шөгыльләнәләр.Рәсемнәр карау.	
	III	«Гаилә»	Әни кызын ашата, йокларга яткыра, бишек җырлары җырлый. Уку: бишек җырлары.	
	IV	Транспорт»	Шофёр курчакларны машинага утыртып йөртә, төзү әйберләре ташый. Әңгәмә: “Машиналар урамда ничек йөри”	
но яб р	I	Төзелеш»	Төзүчеләр машиналарга гараж төзиләр, уенчыкларга йорт, төзелеш коралларын кулланалар. Төзү материалларының детальларын карау.	
	II	«Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр	Машиналар һәм җәяүлеләр юл йөрү билгеләрен үтәп эшкә баралар. Дидактик уен “Юл йөрү билгеләре”	
	III	«Чәчтараш»	Чәчтарашка балалар әниләре белән киләләр. Парикмахер чәч тарый һәм ала. Дидактик уен “Чәчтараш җиһазлары”	
	IV	«Гаилә»	Курчакның туган көне. Кунаклар чакырабыз, сыйлыйбыз. Әңгәмә «Бүген кемнең туган көне?»	
де ка бр ь	I	«Кафе»	Кафега киләләр, алар туңдырма ашыйлар, сок эчәләр. Официант заказ кабул итә һәм сораган әйберләрне китерә. Дидактик уен «Без кафега килдек»	Рольләрне бүлешеп уйнарга өйрәнүне дәвам итү, балаларны уенчыклар белән сакчыл уйнарга өндәү,балаларны
	II	«Поликлиника»	Медсестра прививка ясый, витаминнар тәкъдим итә. Шәфкать туташы эшен күзәтү.	
	III	«Транспорт»	Балалар шәһәр буйлап экскурсиягә чыгалар, бәйрәмгә бизәлгән урамнарны карыйлар. Рәсемнәр карау.	

	IV	«Гаилә»	Әни кызы белән чыршы бизи, кунаклар каршы ала.Уку О. Высотская «Ёлочка». Дидактик уен «Акбайга кунаклар каршы алуны күрсәтик»	иптәшләренә карата кайгыртучан, игътибарлы, ярдәмчел булырга, кешелеклелек хисләре тәрбияләү.
ян ва рь	I	«Чәчтараш»	Чәчтарашка балалар әниләре белән киләләр. Парикмахер чәч тарый һәм ала. Дидактик уен “Чәчтараш җиһазлары”	
	II	«Шифаханә»	Кызы авыргач әнисе аны поликлиникага алып бара, врачка күрсәтә. Әңгәмә «Әгәр берәрсе авырса нишләргә”	
	III	“Театр”	Балалар театрга баралар, билетлар алалар, театр күрсәтәләр. Әңгәмә “Театр төрләре”	
	IV	«Транспорт»	Кунакка поездда баралар. Пассажирлар билет сатып алалар. Рәсемнәр карау.	
фе вр ал	I	«Гаилә»	Курчакларны киендереп урамга чыгалар. Урамда балалар белән коляска йөртүче әниләрне күзәтәләр. Дидуен «Курчакны йөртәбез»	
	II	“Коткару хезмәте”	Коткару хезмәте кешеләре авыр очракларда ярдәмгә ашыгалар: пожар, юлларда хәләкәт, җир тетрәү.	
	III	“Машинаны төзәтәбез”	Машиналарны төзәтүче янына алып киләләр, төзәтүче машиналарны карый, төзәтә.	
	IV	“Автобус”	Балалар автобус тукталышында торалар, автобуска утыралар, билет алалар. Әңгәмә “Җәмгыять транспортында үзеңне тоту кагыйдәләре”	
м а р	I	“Мин сатучы”	Әни кызы белән кибеткә килә, бәйрәмгә азык-төлек ала. Сатучы товар	Рольләрне

			сата, үлчәүдә үлчи. Әңгәмә “Сатучы һөнәре”	бүлешеп уйнау

	II	“Гаилә”	8март бәйрәме: бүләкләр алу, үз кулларың белән әниләргә, әбиләргә бүләкләр ясау, өстәлне бәйрәмгә әзерләү.“Ләйлә шигырен уку, “Минем әнием” әңгәмә.	күнекмәләрен камилләштерү,балаларның дуслык турында мәгълүматларын тулыландыру, әләкләшүнең начар гадәт икәнен, дусларыңны уңайсыз хәлгә куярга ярамаганлыгын төшендерү.
	III	“Гаилә”	Курчакның киемнәрен юалар, үтәклиләр, киптерергә эләләр. Әңгәмә “Кием төрләре”	
	IV	«Цирк»	Балалар циркка баралар, билетлар алалар, клоуннар тамаша күрсәтә.	
апрел	I	“Янгын сүндерүчеләр”	Янгын сүндерүчеләр чакыруга килә, янгын сүндерә, беренче ярдәм күрсәтә, кисәтә. Дидактик уен “Азбука пожарных”, “Не играй с огнем”. Уку С. Маршак «Кошкин дом», «Пожар».	
	II	“Почта”	Кешеләр бер-берсенә хатлар язалар, телеграмма, посылка җибәрәләр. Почта ташучы аларны адреслар буенча тапшыра. Почтадан җибәрелгән әйберләрнең рәсемнәрен карау. Дидактик уеннар һәм күнегүләр: «Дустыма хат», «Минем адрес»	
	III	“Телефон салоны”	Балалар телефон салонына киләләр, телефоннар һәм фотоаппаратлар карыйлар, сатып алалар. Әңгәмә “Телефон ни өчен кирәк?”	
	IV	“Төзелеш”	Төзүчеләр киләләр, төзелеш өчен план алалар, күп машиналар өчен зур гараж, өйләр төзиләр, төзелеш объектларын тапшыралар.Рәсемнәр карау. Якын тирәдәге объектларны күзәтү.	
май	I	“Уенчыклар кибете”	Сатып алучылар уенчык сайлыйлар, сатучы белән киңәшәләр, кассага акча түлиләр, чекларны сатучыга бирәләр. Сатучы сатып алучылар белән әдәпле итеп сөйләшә, аларга төрле уенчыклар тәкъдим итә, аларның ни өчен яхшы булуын сөйли, уенчыкны бирә, сатып бирә. Әңгәмә “Әдәпле сатып алучылар”. Дидактик уен: «Уенчыкны тасвирла», «Нәрсә үзгәрде», «Тасвирлау буенча тап».	

	II	“Гаилә”	Җиңү бәйрәме: бүләкләр алу, үз кулларың белән бабайларга, әбиләргә бүләкләр ясау, өстәлне бәйрәмгә әзерләү. Әңгәмә “Җиңү бәйрәме”	Рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен ныгыту,
	III	“Транспорт”	Йөк һәм җидел машиналар урамда йөри, җәяүлеләр тротуардан	
			баралар, җәяүле чыгу урыныннан юл аркылы чыгалар, бетенесе дә юл йөрү кагыйдәләрен үтиләр.Светофорга, көйләнелми торган юл чатына максатлы сәяхәт.Дидактик уен: «Ихтибар, җәяүле», «Кызыл, сары, яшел»	һәнәрләрнең кирәк-яраклары турындагы белемнәрен үстерү, диалог корып сөйләшү күнекмәләрен камилләштерү.
	IV	“Кибет”	Төрле бүлекләре (табак-савыт, йорт җиһазлары, язу-сызу әйберләре һ.б.) булган яңа супермаркет ачылды. Сатып алучылар әйбер сайлыйлар, сатучыдан алар турында сөйләвен сорыйлар (төсе, материалы, кулланылышы.	

2.3. «ТАНЫП БЕЛҮ ҮСЕШЕ» *Әйләнә*

- ТИРӘ БЕЛӘН ТАНЫШУ

Аңлатма язуы

«Танып белү үсеше» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда танып белү ихтыяҗларын һәм акылны үстерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Баланы үзе яши торган урам, шәһәр (авыл), республика исемнәрен әйтергә өйрәтү. Шәһәрнең (авылның) истәлекле урыннары турында сөйләү.

Туган шәһәрдә (авылда) булган вакыйгалар турында әңгәмәләрдә ешрак катнашу тәҗрибәсе туплауларына ирешү. Туган як образлары белән бәйле буклетлар, журналлар, рәсемле китаплар, альбомнар, истәлекле урыннарда гаилә белән төшкән фотосурәтләр, значоклар, открыткалар җыелмасы тупларга теләк тудыру.

Кеше яши торган торак төзелеше (шәһәрдә һәм авылда), йорт кирәк-яраклары турында күзаллаулар булдыру. Кеше кулы белән ясалган җайланмаларның төзелеше һәм билгеләнеше турында сораулар бирергә, һәр яңалык белән танышырга омтылыш тәрбияләү.

Кешенең хуҗалык эшчәнлеген - үзе, тору урыны, йорт хайваннары һәм үсемлекләр, ишегалдының, урамының чисталыгын - кайгыртуы турында беренчел күзаллаулар формалаштыру. Шәһәр (авыл) урамнарын, торак йортларны тәртиптә тотарга теләк тудыру.

Бирелгән урынның кайбер үсемлекләре: агачлар (нарат, өрәңге), бүлмә гөлләре (бальзамин, фуксия), гөмбәләр (ак гөмбә, майлы гөмбә, баллы гөмбә), җимешләр (алма, слива), яшелчәләр (кыяр, помидор, суган, кишер, шалкан), җиләкләр (кура җиләге, миләш, чия, карлыган) белән таныштыруны дәвам итү. Өлкәннәргә җиләк-җимеш, яшелчәләр уңышын җыярга булышу теләге тудыру.

Бөҗәкләр (кырмыска, умарта корты, коңгыз, шөпшә) турындагы күзаллауларын баету; кыргый һәм йорт хайваннары, төркемдәге табигать почмагында яшәүчеләр белән танышуны дәвам итү. Балалар бакчасындагы участокка очып килүче кошларны (чыпчык, кызылтүш, песнәкне) күзәтү оештыру, аларны ел буена өстәмә ашатырга теләк уяту.

Балаларның кырда, урманда, елгада күргәннәрен сөйли алуларына ирешү. Үзләренә ошаган үсемлек, хайван, табигать почмагының рәсемен ясарга, фотога төшерергә омтылыш тәрбияләү

Комплекслы – тематик план

ай	атна	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
	I	Көз безгә нәрсә алып килде?	Балаларның яшелчә һәм җиләк-җимеш турындагы белемнәрен тулыландыру; туган як табигатен, сезонлы үзгәрешләрне күзәтүдә әңгәмәгә тарту; хәтерне, игътибарлыкны, күзәтүчәнлекне үстерү; табигый витаминнарның кеше тормышындагы файдасы т-да кызыксыну, эстетик хисләр тәрбияләү.хисләре уяту.
	II	Урман үсемлек ләрен: гөмбәләр не һәм җиләк-җимешләрне күзәтү .	Гөмбәләрне һәм җиләк- җимешләрне тышкы кыяфәте буенча танырга, аерырга өйрәнү, сүзлек запасын баету, белемнәрен тирәнәйтү; балаларның ашарга яраклы һәм агулы гөмбәләр т-дагы белемнәрен камилләштерү; нинди булуларына карамастан(агулы яки ашарга яраклы), урман үсемлекләрен сакларга кирәген аңлату.
	III	Кошларны күзәтү	Балаларның кошлар т-да белемнәрен ныгыту. тышкы билгеләренә, үз-үзләрен тотышларына карап кошларны аера белү күнекмәләрен үстерү; балаларда кошларга карата мәрхәмәтлелек, кайгыртучанлык хисе тәрбияләү.
çe нт яб р	IV	Бөҗәкләрне күзәтү.	Балаларның бөҗәкләр т-гы белемнәрен арттыру, аларның яшәү рәвешләре, яшәү шартлары т-да күзаллауларын киңәйтү. балалларда уйлану, фикерләү сәләтен үстерү. балаларда барлык бөҗәкләргә карата мәрхәмәтлелек тәрбияләү, аларны рәнҗетмәскә кирәклеген төшендерү.
о к т	I	Экологик	Табигатьтәге үзгәрешләр турында белемнәрне ныгыту;экологик сукмактагы

		сукмактан үтү	объектларны күрсәтү; табигатькә сакчыл караш тәрбияләү; табигать һәм кеше бәйләнеше турында башлангыч белемнәр бирү
	II	Йорт һәм кыр гый хайваннар турында белем нәрне ныгыту. (Дәфтәрләрдә эш)	Йорт һәм кыргый хайваннар, аларның яшәеше, көз көне нишләүләре турында белемнәрне ныгыту
	III	Декоратив кошлар - канарейка	Декоратив кошлар, аларның яшәеше турында башлангыч белем бирү, аларны тәрбияләргә омтылыш уяту
	IV	Кыргый хайван нар турында бе лемнәрне ныгы ту.(Дәфтәрләрдә эш)	Кыргый хайваннар, аларның яшәеше, көз көне нишләүләре турында белемнәрне камилләштерү
но яб р	I	Көзге утырма. Өй хайваннары турында әңгәмә.	Балаларның сезонлы һәм табигатьтәге үзгәрешләр турындагы белемнәрен ныгыту; өй хайваннарының кышка әзерләнүе турындагы белемнәрен киңәйтергә. Өй хайваннарына карата кайгырту хисе формалаштыру.
	II	Кышлаучы һәм күчмә кошлар Дәфтәрләрдә эш)	Кошлар турында белемнәрне тирәнәйтү. Кошларны танып белү күнекмәләрен ныгыту, табышмаклар өйрәнү. Кошларга ярдәм итү теләге уяту

	III	Тиздән кыш! Урманда кыргый хайваннар тормышы турында әнгәмә.	Балаларның кыргый хайваннарның кышкы тормышы турындагы белемнәрен тулыландыру. Тирә-яктагы табигатькә кызыксыну формалаштыру . Хайваннарга карата кайгыртучанлык мөнәсәбәте тәрбияләү.
	IV	Аквариум.	Балыклар турында өйрәнү, аларның күлдә һәм аквариумда яшәүләрен ачыклау.
		Балыклар. Дәфтәрләрдә эш)	Балыклар һәм аларның ничек яшәүләрен белү теләге уяту
рь де ка б	I	“Кышкы табигать»	Кышкы табигатькә хас билгеләр турындагы белемнәрен үстерү, башка ел фасыллары белән чагыштыру, матурлыкка соклану хисе уяту.
	II	“Безгә Айболит килде”	Табип һөнәре белән таныштыру, кеше хезмәтенә хөрмәт уяту, балалар бакчасындагы табип кабинетына экскурсия оештыру
	III	“Кышкы урманга сәяхәт”	Кышкы табигатькә хас билгеләр турындагы белемнәрне ныгыту,җәнлекләрнең һәм кошларның кышка ничек җайлашуы турындагы белемнәрен арттыру, кышкы урманның матурлыгын күрергә өйрәтү, табигатькә сакчыл караш һәм мәхәббәт тәрбияләү.
	IV	«Яңа ел уенчыклары»	Балаларны Яңа ел бәйрәмен каршыларга әзерләү,чыршы уенчыклары белән таныштыру, пыяладан ясалган уенчыкларның, предметларның билгеләрен ачыклау; бал-ның сенсор сәләтләрен һәм кызыксынуын, күзәтүчәнлеген үстерү; чыршы уенчыкларына сак караш тәрбияләү. Бәйрәмгә карата кызыксыну уяту.Яңа ел бәйрәменә серлелек өстәү.
ян ва рь	I	“Минем гаилә”	Гаилә төшенчәсе турында белемнәрен үстерү, гаилә турында кечкенә хикәя төзү, балаларда зурларга һәм кечкенәләргә карата ихтирамлылык тәрбияләү.
	II	“Кыш билгеләре”	Бал-ның кыш турындагы белемнәрен ныгыту; балаларның күрсәтмә образлы фикерләвен үстерү; туган табигатькә мәхәббәт һәм эстетик хисләр тәрбияләү.

	III	“Җәнлекләркыш кы урманда”	Балаларның кыргый хайваннар турындагы күзаллауларын формалаштыру, табигаттәге сезонлы үзгәрешләр турындагы белемнәрен ныгыту; бәйләнешле сөйләм телен үстерү, сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; хайваннарга сакчыл караш тәрбияләү.
	IV	“Кыш көне агачлар”	Кыш көне агачлардагы үзгәрешләрне билгеләү, чыршы күркәсен күзәтү.
фе вр ал	I	“Йорт хайваннары”	Йорт хайваннары турында белемнәрен камилләштерү, песине һәм этне күзәтү, үзүзләрен тотышларын билгеләү
	II	“Юллар имин булсын”	Юлда үз-үзеңне дөрес тоту кагыйдәләрен кабатлау, ныгыту.
	III	«Үренте”	Балаларны чәчәк, суган үрентеләре утыртырга өйрәтү, урентеләрнең шытып чыгуын күзәтеп тору кирәклеген аңлату.
	IV	“Без – солдатлар!”	Балаларны Ватанны саклаучылар көне б/н таныштыру; очкычның, вертлетның өлешләрен, формасын аерырга һәм атарга өйрәтүне, исемнәрне сыйфатлар белән яраклаштыру күнекмәләре формалаштыруны дәвам итү;
ма рт	I	”Яз килә, яз!”	Балаларны яз, аның айлары, билгеләре турында белемнәрен ныгыту; табигать күренешләре турында күзалауларын формалаштыруны дәвам итү; табигатькә сак караш тәрбияләү.
	II	“Әнием турында сөйлим»	Бәйрәмнәр белән таныштыруны дәвам итү,әниләргә хөрмәт тәрбияләү.
	III	“Өй җиһазлары”	Балаларны өй җиһазлары белән таныштыруны дәвам итү, билгеле бер билгеләр буенча туплау.
	IV	“Язгы эшләр”	Балаларны яз, аның айлары, билгеләре турында белемнәрен ныгыту;яз көне башкарыла торган эшләр турында күзаллау формалаштыруны дәвам итү

апрел	I	“Табак – савытлар”	Табак – савытлар белән таныштыруны дәвам итү, билгеле бер билгеләре буенча бер төркемгә туплау
	II	“Мин яшәгән йорт”	Шәһәр урамнары белән таныштыруны дәвам итү, яшәгән адресларын белергә кирәклеген аңлату, туган якка карата мәхәббәт тәрбияләү.
	III	“Галәм киңлекләренә сәяхәт”	Беренче очучы Юрий Гагарин белән танышу аша илебезгә карата горулык хисләре тәрбияләү, образлы күзаллауларын үстерү,Кояш системасы, планеталар турында элементар белешмә бирү, алар турында күбрәк беләсе килү теләге уяту.
	IV	“Габдулла Тукай”	Балаларда Г.Тукайның күпкырлы иҗатына кызыксыну уяту,ихтирам хисләре тәрбияләү.
май	I	Тәҗрибә.Суның үзенчәлекләре	Яшәү чыганагы булган суга сак караш тәрбияләү.Гади тәҗрибәләр һәм уеннар аша балаларның су үзенчәлекләре турындагы белемнәрен тирәнәйтү.
	II	“Җиңү бәйрәме”	Җиңү көне турында күзаллауларын формалаштыру, кайбер хәрби һөнәрләр белән таныштыруны дәвам итү. Хәрбиләр һөнәренә хөрмәт, горурлык хисләре тәрбияләү.
	III	“Нәрсә ул-Кызыл китап?”	Балаларны сирәк очрый торган үсемлекләр турындагы китап б/н таныштыру.Китапка кертелгән хайван һәм үсемлекләрне кызгану,саклау хисләре тәрбияләү.
	IV	“Чәчәкләр”	Җәйге табигаттәге үзгәрешләр белән таныштыруны дәвам итү. Чәчәкләргә карата сакчыл караш тәрбияләү.

ЭЛЕМЕНТАР МАТЕМАТИК ТӨШЕНЧӘЛӘР ФОРМАЛАШТЫРУ

Аңлатма язуы

Элементар математик төшенчәләр формалаштыру баланың акыл үсешендә зур урын алып тора. Оештырылган белем бирү эшчәнлегендә күп төрле дидактик уеннар кулланыла, логик мәсьәләләр чишелә.

Ел ахырына балалар алган белемнәр:

- предметларның характерлы билгеләрен аералар (төс, форма, зурлык);
- 5кә кадәр саный беләләр, барлыгы ничә? соравына җавап табалар;
- предметларны чагыштырып парларын табалар;
- 3-5 предметны бергә зурлыклары буенча чагыштыралар, үсү бару тәртибендә урнаштыралар;
- геометрик фигураларны һәм җисемнәрне аералар: өчпочмак, түгәрәк, квадрат, турыпочмаклык; шар, куб, цилиндр; аларның үзенчәлекләрен күрсәтә беләләр;
- пространствода һәм кәгазьдә ориентлаша алалар;
- уң һәм сул кулны аералар;
- тәүлек төшенчәсен аңлыйлар. ***Комплекслы – тематик план***

МЕСЯЦ	1 НЕДЕЛЯ	2 НЕДЕЛЯ	3 НЕДЕЛЯ	4 НЕДЕЛЯ
СЕНТЯБРЬ	Один и много, сравнение множеств и установление соответствия между ними. Большой и маленький. Круг.	Сравнение чисел 3 – 4 , счет по образцу, загадки. Времена года (осень). Слева, справа. Е.В.Колесникова,18	Установление соответствия между числом и количеством предметов. Большой, поменьше, самый маленький. Квадрат. Развитие внимания.	Счет по образцу, сравнение чисел 4 – 5. Части суток. Слева, в середине, справа. Е.В.Колесникова,22

	Е.В.Колесникова,15		Е.В.Колесникова,20	
ОКТЯБРЬ	Знакомство с цифрой 1. Слева, посередине, справа. Закрепление знаний о круге, квадрате. Е.В.Колесникова,25	Закрепить знания о цифре 1. Большой, поменьше, маленький. Треугольник. Е.В.Колесникова,26	Знакомство с цифрой 2. Вчера, сегодня, завтра. Ближе, дальше. Е.В.Колесникова,28	Закрепить знания о цифре 2. Короткий, длинный. Овал. Е.В.Колесникова,30
НОЯБРЬ	Знакомство с цифрой 3. Соответствие цифры с количеством предметов. Времена года (осень). Е.В.Колесникова,32	Закрепление знаний о цифрах 1,2,3. Высокий, низкий. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,34	Соответствие количества предметов с цифрой. Сравнение чисел 3 – 4. Широкий, узкий. Прямоугольник. Е.В.Колесникова,36	Счет по образцу, сравнение смежных чисел. Развитие внимания. Круг, овал. Е.В.Колесникова,38

ДЕКАБРЬ	Знакомство с цифрой 4. Большой, поменьше, самый маленький. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,40	Закрепление знаний о цифрах 1, 2, 3, 4. Влево, вправо. Е.В.Колесникова,42	Закрепление знаний о цифрах 1, 2, 3, 4. Счет по образцу, сравнение смежных чисел. Далеко, близко. Е.В.Колесникова,43	Соответствие цифры с количеством предметов. Вверху, внизу, справа, под. Квадрат, прямоугольник. Времена года. Е.В.Колесникова,45
ЯНВАРЬ		Знакомство с цифрой 5. Слева, посередине, справа. Е.В.Колесникова,47	Закрепление знаний о цифре 5, сравнение чисел 4 – 5. Соответствие формы предметов с геометрическими фигурами. Быстро, медленно. Е.В.Колесникова,49	Знакомство с порядковыми числительными. Верхний правый угол, нижний правый угол, верхний угол, нижний левый угол, середина. Е.В.Колесникова,51

ФЕВРАЛЬ	Закреплений знаний о порядковом счете. Сравнение знакомых предметов с геометрическими фигурами. Большой, поменьше, самый маленький.	Зависимость числа от величины предметов. Порядковый счет. Установление последовательности событий (части суток). Широкий, поуже, еще поуже, самый узкий. Е.В.Колесникова,55	Счет по образцу. Закрепление знаний о цифрах 1, 2, 3, 4, 5, соответствие цифры с числом. Вечер, сегодня, завтра. Шар, куб, цилиндр. Е.В.Колесникова,57	Закрепление знаний о порядковых числительных. Закрепление знаний о круге, квадрате, треугольнике, овале, Прямоугольнике. Е.В.Колесникова,60

	Е.В.Колесникова,53			
МАРТ	Установление соответствия между цифрой и количеством предметов. Слева, посередине, справа. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,62	Закрепление знаний о порядковых числительных. Счет по образцу. Влево, вправо. Установление последовательности событий. Е.В.Колесникова,64	Независимость числа от пространственного расположения предметов. Математические загадки. Развитие глазомера. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,66	Закрепление знаний о порядковом счете. Определять пространственное расположение предметов по отношению к себе. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,67
АПРЕЛЬ	Счет по образцу. Числа и цифры 1, 2, 3, 4, 5. Соответствие количества предметов с цифрой. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,69	Закрепление знаний о цифрах 1, 2, 3, 4, 5. Порядковый счет. Слева, справа, вверху, внизу. Е.В.Колесникова,70	Соответствие количества предметов с цифрой. Счет по образцу. Сравнение реальных предметов с геометрическими телами. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,72	Соответствие количества предметов с цифрой. Математическая загадка. Слева, справа. Развитие внимания. Е.В.Колесникова,74

МАЙ	Математическая загадка. Закрепление знаний о цифрах. Широкий, узкий. Времена года. Е.В.Колесникова,76			

2.4. «СӨЙЛӘМ ҮСЕШЕ»

МАТУР ӘДӘБИЯТ БЕЛӘН ТАНЫШУ

Аңлатма язуы

«Матур әдәбият уку» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда китап укуга кызыксыну һәм ихтыяҗ формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Әдәби әсәрләрнең төрле жанр һәм тематикасын - халык әкияте, татар язучылары һәм шагыйрьләренең хикәя, шигырьләрен, шигъри фольклорның кече формаларын тыңлау, аларның эчтәлегенә хисләрен белдерү сәләтен үстерү.

Әкият геройлары һәм аларның характерлары, чынбарлыкта булган хәлләр, балалар һәм өлкәннәр эшләгән эшләр турындагы күзаллаулар ярдәмендә баланың эчке дөньясын баету, укыганны аңлар өчен сораулар бирү һәм фикер алышу.

Тәрбияче ярдәмендә татар әкиятләреннән өзекләрне сәхнәләштерергә өйрәтү.

Укыган әсәрдән аеруча кызыклы, сәнгатьле өзекләрне кабатлаганда, балаларга сүзләрне һәм катлаулы булмаган фразаларны әйтеп бетерергә мөмкинлек бирү.

Кечкенә күләмле шигырьләрне, шигъри фольклорның кече формаларын яттан сөйләүләрен хуплау. Уен
һәм сәнгать эшчәнлекләрен, конструкцияләү һ. б. ны әдәби образлар белән баету.

Комплекслы – тематик план

Вакыты	Жанры	Әсәрләр	Максат
Сентябрь	Халык авыз иҗаты	**Җырлар, юаткычлар, эндәшләр, бармак уеннары.** « Кояшкаем, чык, чык...», «Кәк күк, кәк-күк...», «Әтисенә ай кебек...», «Бас, кызым Әпипә...», «Баш бармак, балан ияк...» **Әкиятләр.** «Хәйләгә каршы хәйлә»; «Ата каз»; «Калач».	Татар халкының мәкаль - әйтемнәре белән таныштыру, яттан өйрәнү
	Әкиятләр һәм легендалар Дөнья халыклары әкиятләре	«Икмәк», төрекмән халык әкияте; «Комсызлык бәласе», венгр халык әкияте.	Халык әкиятләре белән таныштыруны дәвам итү, аларда дөреслек- ялган, яманлык – кешелеклелек, гаделлек – намуссызлык һәм башка сыйфатлар берсе икенчесенә каршы куелуын, тормышта тискәреләр, саранныр, наданнарның көлке хәлгә төшүләрен аңлату.
	Шигърият	**Шигърият.** Г. Тукай. «Көз»; Л. Лерон. «Яфрак бәйрәме»; М. Хөсәен. «Пескәем»; Я.Игәнәй. «Чебиләр сөенделәр»; Б.Рәхмәт. «Бакчага килгәч»; З.Туфайлова.«Анын өчен оялам»; Ә. Бикчәнтәева.«Минем әнием»; Р. Бәшәр. «Светофор»; Р. Вәлиева. «Уяталар»; Р. Харис. «Юмартлар».	Сәнгатьле уку, сөйләү күнекмәләрен ныгыту, укыганны аңлау күнекмәләрен ныгыту, укыган буенча фикер алышырга өйрәтү; укыгынны кабатлап сөйләү күнекмәләрен үстерү; әсәрнең жанрын билгеләргә өйрәтү, персонажларның хәленә керә белергә өйрәтү, текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләрен булдыру

	Чәчмә әсәрләр	Ә. Хәсәнов.«Балалар бакчасында»; Г. Гомәр. «Чуар тавык»; Г. Вәлиева. «Дуслык күпере»; Л.Толстой. «Зирәк чәүкә»; В. Осеева. «Начарлык»; К. Ушинский. «Хайваннар бәхәсе», «Тавык һәм үрдәкләр»; А. Әхмәт. «Минеке, тимә!»	Укыганны аңлау күнекмәләрен ныгыту, укыган буенча фикер алышырга өйрәтү; укыгынны кабатлап сөйләү күнекмәләрен үстерү; әсәрнең жанрын билгеләргә өйрәтү, персонажларның хәленә керә белергә өйрәтү, текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү	-
	Әдәби әкиятләр	Хәйдәр. «Керпе туны»;		

		Батулла. «Аю Әппәс»;	күнекмәләрен булдыру
	Яттан өйрәнү өчен шигырьләр	К. Нәҗми. «Көз»; Г. Тукай. «Елның дүрт фасылы» (Көз); Җ. Тәрҗеманов. «Йомшак су, йөгерек су»; «Кояш, чык, болыт, кач...», татар халык авыз иҗаты.	Шигырьне аңлап яттан сөйләү күнекмәләрен ныгыту; татар шигырьләренә кызыксынучанлык тәрбияләү; хәтерне яхшырту; сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен камилләштерү

Вакыты	Жанры	Әсәрләр	Максат
Декабрь. Гыйнварь, февраль	Җырлар, такмаклар, тел көрмәкләндергечләр	«Чума үрдәк, чума каз...»; «Әй чулпысы, чулпысы...»; «Болыт, болыт, килмә син...»; «Әби коймак пешерә».	Татар халкының мәкаль - әйтемнәре белән таныштыру, яттан өйрәнү
	Әкиятләр һәм легендалар Дөнья халыклары әкиятләре	«Ике ялкау»; «Ябалак»; «Балыкчы аю». «Төлке белән Аю», мари халык әкияте, Р. Вәлиев тәрж.; «Бөдрә чәчле кыз», чукот халык әкияте, Р. Вәлиев тәрҗемәсе.	Халык әкиятләре белән таныштыруны дәвам итү, аларда дөреслек- ялган, яманлык – кешелеклелек, гаделлек – намуссызлык һәм башка сыйфатлар берсе икенчесенә каршы куелуын, тормышта тискәреләр, саранныр, наданнарның көлке хәлгә төшүләрен аңлату.

	Шигърият	Ә. Кари. «Кыш»; Г. Толымбай. «Буран»; Н. Мадьяров. «Шуабыз»; Ә. Кари. «Тиен»; «Кошлар туйдырам»; Р. Корбан. «Оекбаш»; Б. Рәхмәт. «Уенчыклар»; Н. Гайсин. «Гөлсия»; М. Садри. «Һаҗирә апа»; Ә. Бикчәнтәева. «Кыш бабай килгән»;	Сәнгатьле уку, сөйләү күнекмәләрен ныгыту, укыганны аңлау күнекмәләрен ныгыту, укыган буенча фикер алышырга өйрәтү; укыгынны кабатлап сөйләү күнекмәләрен үстерү; әсәрнең жанрын билгеләргә өйрәтү, персонажларның хәленә керә белергә өйрәтү, текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләрен булдыру
		К. Булатова. «Солдатлар»; Р. Миңнуллин. «Туган илнең улы мин».	
	Чәчмә әсәрләр	Ә. Бикчәнтәева. «Тәмле сүз»; М. Әмир. «Бәби әйтә»; З. Хөснияр. «Куян күчтәнәче, яки Телсез малай»; М. Гафури. «Әби белән онык»;	Укыганны аңлау күнекмәләрен ныгыту, укыган буенча фикер алышырга өйрәтү; укыгынны кабатлап сөйләү күнекмәләрен үстерү; әсәрнең жанрын билгеләргә өйрәтү, персонажларның хәленә керә белергә өйрәтү, текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләрен булдыру
	Әдәби экиятләр	А. Алиш. «Бикбатыр белән Биккуркак»; А. Толстой. «Төлке белән Кысла», Ә. Еники тәрҗемәсе.	
	Яттан өйрәнү өчен шигырләр	«Ак калач»; Г. Тукай. «Елның дүрт фасылы» (Кыш); Җ. Тәржеманов. «Кыш»; М. Фәйзуллина. «Кыш бабай».	Шигырьне аңлап яттан сөйләү күнекмәләрен ныгыту; татар шигырьләренә кызыксынучанлык тәрбияләү; хәтерне яхшырту; сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен камилләштерү

Вакыты	Жанры	Әсәрләр	Максат
Март, апрель, май	Халык авыз иҗаты	«Бас, кызым, эзенә...»; «Ай, диләр, вай, диләр...»; «Карга килер — казан асар...»; «Ябалак, ябалак...»; «Камка түти, оч, оч...»	Татар халкының мәкаль - әйтемнәре белән таныштыру, яттан өйрәнү
	Әкиятләр һәм легендалар Дөнья халыклары әкиятләре	«Тавык, Тычкан һәм Көртлек», «Карт белән Төлке», «Торна белән Төлке». «Конфет ашап тамак туямы?», корея халык әкияте, Р. Вәлиев тәрҗ.; «Тавык белән Сарык», болгар халык әкияте, Р. Гариф тәрҗ.; «Күбәләкләр ничек килеп чыккан?», филиппин халык әкияте; «Әтәч һәм Бөркет», тибет халык әкияте; «Кәҗә бәтие, Бәрән һәм Бозау», абхаз халык әкияте.	Халык әкиятләре белән таныштыруны дәвам итү, аларда дөреслек- ялган, яманлык – кешелеклелек, гаделлек – намуссызлык һәм башка сыйфатлар берсе икенчесенә каршы куелуын, тормышта тискәреләр, сараннар, наданнарның көлке хәлгә төшүләрен аңлату.

Шигърият	Г. Тукай. «Елның дүрт фасылы» (Җәй); С.Сөләйманова.«Әниләр бәйрәме»; Ф. Кәрим. «Яз җитә»; Н. Гайсин. «Яз килә»; Ә. Бикчәнтәева. «Сыерчыклар»; Х. Халиков. «Хәерле иртә»; Ш. Галиев. «Тыныч йокы»; З. Туфайлова. «Нәни ташчылар»; Л. Лерон. «Светофор — тәмле тамак».	Сәнгатьле уку, сөйләү күнекмәләрен ныгыту, укыганны аңлау күнекмәләрен ныгыту, укыган буенча фикер алышырга өйрәтү; укыгынны кабатлап сөйләү күнекмәләрен үстерү; әсәрнең жанрын билгеләргә өйрәтү, персонажларның хәленә керә белергә өйрәтү, текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләрен булдыру
Чәчмә әсәрләр	А. Алиш. «Эшче абый»; С. Сәүбәнова. «Шифалы сөт»; Ф. Садриев. «Ботка»; В. Осеева. «Бер әби»; Татар халык мәзәге «Көйсез бала»; Ф. Зыятдинов. «Бип-бип»; Л. Толстой. «Җимеш төше»; Г. Гатауллин. «Керпе».	Укыганны аңлау күнекмәләрен ныгыту, укыган буенча фикер алышырга өйрәтү; укыгынны кабатлап сөйләү күнекмәләрен үстерү; әсәрнең жанрын билгеләргә өйрәтү, персонажларның хәленә керә белергә өйрәтү, текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләрен булдыру
Әдәби экиятләр	Р. Вәлиева. «Кыңгырау чәчәк»; Ә. Гаффар. «Койрык»; Батулла. «Шапшакларны бака ялый»; К. Ушинский. «Куян белән Керпе». В. Бирюков. «Мактанчык песи баласы»;	

	Яттан өйрәнү өчен шигырьләр	Татар халык авыз иҗаты «Мияу-мияу, мин качам...»; Р. Вәлиева. «Яз»;	Шигырьне аңлап яттан сөйләү күнекмәләрен ныгыту; татар шигырьләренә кызыксынучанлык
		Ш.Галиев. «Дәү әнигә кучтәнәч»; Ә. Рәшит. «Кояшлы ил».	тәрбияләү; хәтерне яхшырту; сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен камилләштерү

СӨЙЛӘМ ТЕЛЕН ҮСТЕРҮ

Аңлатма язуы

Балада туган теленә карата кызыксыну уяту. Уен ситуацияләре, мәгълүмати-аралашу технологияләре куллану, балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен (уен, аралашу, нәтиҗәле эшчәнлек төрләрен) оештыру аша сөйләмне аңлау һәм туган телдә сөйләшәсе килү теләге уяту.

Туган телендә аралашуны үзләштерү өчен шартлар булдыру. Авазларны дөрес әйтү, сәнгатьле сөйләм нигезләрен формалаштыру.

Комплексы – тематик план

Сроклар	Бүлекләр	Тема	Бурычлар
20.08.10.09.	**Белем бәйрәме**	Безнең уенчыклар	1) балаларда предметларны тасвирлау; вак моториканы камилләштерү; исем, сыйфат кулланып, гади җөмләләр төзергә өйрәтү, предметлар атамасы, аларның өлешләрен атау, нинди материалдан ясалуы турында сөйләү хисабына сөйләмнәрен активлаштыру; "ш" авазын ныгыту;
			2) балаларның кызыксынучанлыгын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда уенчыкларга карата сакчыл караш, үзара мөнәсәбәт тәрбияләү. дустанә

11.09.30.09.	**Көз**	"Песи балалары белән" дигән сюжетлы картина карау	1) балаларның көзге турындагы үзгәрешләр белемнәрен сюжетлы нығыту; персонажларын игътибар карау; эчтәлек картина буенча белән җавап бирү; сорауларга элементларын иҗадилык күрсәтү осталыгын формалаштыру, песи һәм аның балалары исемнәрен сөйләмдә куллану, җәнлекләр гамәлен билгеләүче сүзләр хисабына сүзлек запасын баету һәм активлаштыру; 2) балаларның игътибарын, кабул итүләрен,хәтерен, сенсор сәләтләрен, уен кагыйдәләрен үтәү теләген үстерү; 3) песиләргә карата сакчыл мөнәсәбәт, кайгыртучанлык тәрбияләү.

1.10.-20.10.	**Мин - дөньяның бер кешесе**	Гаилә	1) балаларда, гаилә әгъзасы буларак, үзләре турында күзаллаулар формалаштыру; кеше тормышында гаиләнең әһәмиятен күрсәтү; 2) үзләренең гаилә әгъзалары турында сөйләү осталыгын, кабул итүләрен, игътибарын, хәтерен үстерү; сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү, сүзлекне ныгыту; 3) гаилә әгъзаларына карата хөрмәт, ярату, горурлык хисләре,
			ихтирам тәрбияләү.
21.10.04.11.	**Минем шәһәрем, минем Ватаным**	Синең куркынычсызлыгың -синең кулларда	1) балаларны куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныштыру; тротуар, юлны аркылы чыгу урыны, машина юлы, куркынычсызлык каешы, регулировщик кебек яңа сүзләр һәм сүзтезмәләр хисабына сүзлек байлыгын үстерү; туган як, шәһәр турында, транспорт төрләре турындагы белемнәрен ныгыту; 2) балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда дустанә мөнәсәбәт, ярдәмләшү хисе тәрбияләү.
15.11.31.12.	**Яңа ел бәйрәме**	Кыш бабай турында хикәя төзү	1) әләре (схема) буенч күнекмәләре төзү - ләре белән ирекле аралашыр; балаларны тәрбиятү; фантазияне,

			2) игътибарны, а өйрәтүне дәвам сөйләмдә еш кулланыла торган исемнәрне, сыйфатларны, фигыльләрне куллану; күмәк эшләү осталыгы үстерү; 3) Яңа елга тәрбияләү. карата кызыксыну
		Әкияти җәнлекләр нең кышкы мажаралары	1) тәрбиченең сүзле буенча күрсәтмәләре (схема) осталыгын күмәк хикәя төзү хайваннарны формалаштыру; тасвирлаганда хаталарны табуда күнектерү; 2) игътибарны, конкрет-образлы фикерләүне, сөйләмне, күмәк эшләү осталыгын үстерү; 3) Яңа елга карата кызыксыну, хайваннарга карата сакчыл

			мөнәсәбәт тәрбияләү.
		Чыршыкай купшыкай	1) Яңа ел бәйрәме, турында чыршы күзаллаулар формалаштыруны дәвам итү; грамматик

			2) сөйләмнең төзелешен камилләштерү, хикәя төзү осталыгын, кабул итүләрен, хәтерен, игътибарын, бармаклар моторикасын үстерү; 3) күтәренке кәеф атмосферасы тудыру.
01.01.31.01.	**Кыш**	Ап-ак тунлы кыш	1) балаларның кыш турындагы белемнәрен киңәйтү; танып белү һәм эзләнүгә омтылыш формалаштыру; "аста", "өстә", "түбәндә" һәм эшчәнлектә кулланган башка фразалар, чагыштыру сыйфатлары хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; "у" авазын ныгыту; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, фикерләвен, бәйләнешле сөйләм телен үстерү; 3) балаларда кызыксыну, эшләү хисләре бердәм тәрбияләү.

		Кыргый хайваннар	1) кыргый җәнлекләр турында күзаллаулар формалаштыруны дәвам итү; 2) сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; хикәя төзү осталыгын, игътибарын, кабул итүләрен үстерү; 3) кыргый хайваннарга карата кызыксыну уяту.
01.02.23.02.	**Ватанны саклаучылар көне**	Хәрби һөнәрләр	1) балаларның хәрби һөнәрләр һәм аларның төрләре, танк турындагы белемнәрен

			формалаштыру; исем, сыйфат кулланып, гади җөмләләр төзергә өйрәтү; 2) балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, хәрәкәтен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда хәрби һөнәрләргә хөрмәт тәрбияләү.
		Очучылар	1) балаларны очкычның (самолетның) өлешләрен, зурлыгын, формасын аерырга һәм атарга өйрәтүне, исемнәрне сыйфатлар белән яраклаштыру күнекмәләре формалаштыруны, [у] сузык авазын әйтүдә күнектерүне дәвам итү; 2) балаларның нинди? кайда? кая? нәрсә? сорауларына тулы фразалар белән җавап бирү

			осталыгын, игътибарын, танып белүләрен, кызыксынуын үстерү; 3) төрле гаскәр төрләренә, очучы һөнәренә хөрмәт, патриотлык хисләре тәрбияләү
		Иң яхшы әти (Йомгакла у чарасы)	1) сәнгать әсәрләре балаларның аша сөйләм культурасын, татар халкының әдәби әсәрләрен белү теләген формалаштыру; сөйләм нормаларын үзләштерү; 2) татар җыр-биюләренә соклану, алар белән кызыксыну теләкләрен үстерү; 3) ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаиләң, әти-әниең белән горурлану хисе тәрбияләү.
24.02.08.03.	**8 Март**	Әниләр бәйрәме	1) балаларның турындагы әниләр бәйрәме мәгълүматларын киңәйтү; әниләр турында тасвирлау хикәясе сөйләргә өйрәтү; 2) балаларның игътибарын, кабул

			итүләрен,хәтерләрен, фотография кулланып, эзлекле сөйләүләрен үстерү; 3) әниләргә мәхәббәт һәм аларга ярдәм итү теләге тәрбияләү.
		"Эт көчекләре белән" дигән картина буенча хикәя төзү	1) сюжетлы картинаның персонажларын игътибар белән карау; эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү; тәрбияче белән бергә сөйләү осталыгын формалаштыру; эчтәлекне сөйләгәндә, иҗадилык ар куллану элементларын кулланyга ярдәм итү; сөйләмне сыйфатл хисабына баету; күрү 2) балаларның игътибарын, хәтерен, осталыгын, тыңлау танып белүләрен, кызыксынуларын үстерү; карата 3) йорт хайваннарына кайгыртучанлык тәрбияләү.
09.03.- **20.03.**	**Халык җәүһәр-ләре**	Бияләй һәм перчатка	1) татар в халкының кул эшләребелән .рга җавап бирергә өйрәтүне дә таныштыру; культураны, тәрбиячегең сөйләмнең сөйләмен аңларга, ам итү; сүзлек сораул кул грамматик 2) сенсор кызыксыну, тырышлык, байлыгын, эшләре төзелешен чисталык, үстерү; 3) халкыбызның киемнәргә

			белән пөхтәлек, сакчыл караш тәрбияләү.
01.04.- **20.04.**	**Яз**	Аюның язгы маҗаралары	1) балаларны исем, сыйфат кулланып гади җөмләләр төзергә өйрәтү; язның төп билгеләрен ныгыту; бирелгән сүзләргә антонимнар сайлауны форм балаларның сүзлек запасын киңәйтү; ыксынуын, 2) балаларның икерләвен игътибарын, хәтерен, үстерү;

			3) балаларда табигатькә сакчыл караш, дустанә тәрбияләү. мөнәсәбәт
		Урман күлендә	**1**) балаларның [с], [з], [у], [ш] авазларын дөрес әйтүләрен ныгыту, [ж] авазының артикуляциясен исләренә төшерү, бу авазны сүзләрдә, фразаларда әйтүдә күнектерү; язның төп билгеләре, айлары,

			табигать күренешләре турындагы белемнәрен ныгыту; балаларның сүзлек запасын киңәйтү; 2) балаларның кызыксынуын, ишетү игътибарын, хәтерен, логик фикерләвен, вак моторикасын үстерү; 3) балаларда табигатькә сакчыл караш, дустанә тәрбияләү. мөнәсәбәт
21.04.09.05.	**Җиңү бәйрәме**	Транспорт	1) балаларны транспорт белән таныштыруны төрләре дәвам итү; төренә карап, аларны классификацияләргә, бер транспорт төре турында тасвирлау хикәясе төзергә өйрәтү; Җиңү көне уңаеннан транспорт турындагы күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү; 2) балаларның диалоглы

			сөйләмен, конкрет-образлы фикерләвен, классификацияләү осталыгын, игътибарын, кызыксынуын, сүзлек запасын үстерү; 3) ветераннарга карата хөрмәт, горурлану хисләре һәм
			коллективта эшләү уңай теләге уяту; атмосфера тудыру.

2.5. «ИҖАДИ - ЭСТЕТИК ҮСЕШ»

СӘНГАТЬ ИҖАДЫ

Аңлатма язуы

«Иҗади сәнгать» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларда әйләнә-тирәдәге матурлыкка кызыксыну уятуны ҺӘМ үз-үзләрен күрсәтү ихтыяҗларын канәгатьләндерүне формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә ҺӘМ белем бирү бурычларын билгели.

Рәсем ясау

Балаларның игътибарын табигать матурлыгына юнәлдерү, алар белән берлектә үсемлек һәм хайваннар дөньясы объектларының форма, төс, төзелеш камиллегенә соклану.

Татар декоратив-гамәли сәнгате әсәрләре белән танышуны дәвам итү.

Балаларны «орнамент» төшенчәсе белән таныштыру. Татар орнаментында оста итеп чагылдырылган чын чәчәкүсемлек мотивларын карау. Бизәкнең өлешләрен аера белергә өйрәтү.

Балаларны декоратив эшчәнлеккә тарту: өч яфрак (бер ноктадан өч тапкыр буяу), күкчәчәк, ромашка (акчәчәк), миләш, гөлҗимеш һ. б. ны ясау ысулларын күрсәтү.

Бер, ике яки берничә төсне кулланып, гади элементлардан торган тасма (бордюр) бизәге ясый белүне формалаштыру. Чәчәкле үсемлекләргә төсләрне туры китерү кирәклегенә игътибар итү.

Берничә өлештән (кош, күбәләк, умарта корты фигуралары) торган предметларның формасын һәм төзелешен чагылдырырга өйрәтү.

Төсмерләр (зәңгәрсу, соры, алсу, шәмәхә) белән таныштыру, төсләрне тою хисен үстерү.

Татар декоратив-гамәли сәнгате үрнәкләре буенча күмәк эшләрне үтәүгә тарту.

Туган шәһәр (авыл) тормышыннан матур вакыйгаларны рәсемгә төшерергә теләк уяту. Рәсемнәрне бергәләп карау һәм нәрсә ясаганны сөйләүләренә ирешү. Иҗади активлык тудырырга булышу.

Ябыштыру

Кисеп ябыштыру сәнгатенә кызыксыну уяту, аның эчтәлеген катлауландыра һәм төрле сурәтләү мөмкинлекләрен киңәйтә бару.

Туры сызык буенча башта кыска, аннары озынрак тасмалар кисәргә өйрәтү. Төсле кәгазьдән киселгән тасмалардан предмет сурәтләргә өйрәтү. Сирень, артыш чәһәкләреннән торган композиция төзү өчен, өзек-өзек аппликация техникасы белән таныштыру.

Чәчәкләр, җиләк-җимешләр һ. б. ны ясау өчен, квадраттан түгәрәкләр һәм турыпочмаклыктан оваллар кисәргә күнектерү. Бизәү максатыннан полосада, квадрат, түгәрәктә декоратив бизәкләр төшерергә өйрәтү. Ритм-тоемлау хисен уяту.

Бер бит кәгазьдә берничә предметны кисеп ябыштыру юлы белән (урам, шәһәр), балаларны сюжетлы аппликация төзүгә якын китерү. Пөхтә эшләү күнекмәләре булдыру.

Татар декоратив-гамәли сәнгатенең үрнәкләре буенча әзер формалардан (чәчәкләр, күбәләкләр, кошлар) коллектив композиция төзегәндә, үзара ярдәмләшеп эшләү теләге уяту.

Әвәләү

Әвәләп ясау белән кызыксынуны үстерү; балчыктан (тозлы камыр, пластилин) әвәләү күнекмәсен камилләштерү.

Зур кисәктән кечерәк кисәкләр өзеп яки чеметеп алу, аларны бармаклар ярдәмендә түгәрәкләп тәгәрәтү, өлешләрне тоташтыру (чәчәк, гранат, миләш җимешләре); янчелгән шарның өстен шомарту, җиңел генә тарттырып, кырыйларын чеметкәләп чыгу - бөрү (гөбәдия, вак бәлеш һ. б.) күнекмәләре формалаштыру. Махсус таякчык (стека) ярдәмендә ике яки дүрт кисәккә бүлеп (бәлеш кисәкләре), килеп чыккан формаларны үзгәртергә тырышуларын хуплау.

Яңа форма барлыкка китерү өчен, шарның уртасын яньчеп, чокыр ясау ысулын куллану. Махсус таякчыкны файдалану ысуллары белән таныштыру. Әвәләп ясалган әйберләргә шушы таякчык ярдәмендә милли бизәкләр төшерергә омтылуларын хуплау.

Балчык (тозлы камыр, пластилин) белән пөхтә итеп эшләргә күнектерү.

Әвәләп ясалган әйберләрне күмәк композициягә (тәлинкәдәге сый, чәй сервизы һ. б.) берләштерү. Уртак эш нәтиҗәсен күреп шатлану хисләре уяту. Декоратив әвәләп ясауда халык уенчыклары үрнәкләре (Шәмәрдән, Актүбә һ. б. уенчыклар) буенча иң гади образлар тудырырга теләк уяту.

Өстәл театрында куллану өчен, татар халык әкиятләре буенча сюжет әвәләп ясауга кызыксыну һәм теләк тудыру. Балаларда өлкәннәр белән уртак эш нәтиҗәләрен күреп шатлану хисләре уяту.

Комплекслы – тематик план Рәсем

Ай	**Эшчәнлек темасы**	**Бурычлар**
сентяр	“ Безнен шкафчикларга рәсемнәр”	Максат:Балаларны шкафтагы рәсемнен мәгънәсен билгеләргә өйрәтергә. Балалар үзләре иҗат итсен өчен аларга унайлыклар ясарга. Предметнын картинасын ясарга һәм башка бүлмәләрнен төзелешен белергә.
	“Тәрәзәгә карыйк”	Балаларны гади сюжет буенча рәсем ясарга өйрәтергә. Сюжет сайлауда яңа ысуллар белән таныштырырга.

		Апликатив рамалар ясар өчен шарт тудырырга. Үзләренен әйләнә-тирәсенә кызыксыну тәрбияләнергә.
октябр	“Батыр әтәч”	Балаларны гуашь буяулары белән әтәч ясарга өйрәтү, форма һәм төсләрне дөрес туры китерү. Пумаланы мускулларны киеренкеләндермичә һәм бармакларны кысмыйча, дөрес итеп тотарга өйрәтүне дәвам итү; пумала белән буяу күнекмәләрен камилләштерү.Үрнәк буенча эшләү күнекмәләрен үстерү.
	“Алма - кызыл, баллы”	Балаларны гуашь буяулары белән төрле төстәге алма ясарга өйрәтү. Контурга кермичә буяуны ныгыту, рәсемне тулы биткә урнаштыру күнекмәләре булдыру. Балаларга эстетик тәрбия бирү.
ноябрь	“Тычкан һәм чыпчык”	Балаларны әкиятләр сюжетлары буенча рәсем ясарга өйрәтү. Үрнәк буенча эшләү күнекмәләрен үстерү. Балаларга эстетик тәрбия бирү

	“Ак куян соры булган”	Балаларны куянның сурәте үзгәрүе бн таныштыру. Эксперементаль эш өчен шартлар тудыру. Уйлап табу эшчәнлегенә ышаныч һәм инициатива тәрбияләү.
декабрь	“Кар кызы”	Тун кигән кар кызын сурәтләргә өйрәтү (җилкәдән туны аска таба киңәеп киткән); пумала һәм буяу белән рәсемләүне ныгыту, тунның буявы кипкәч кенә бизәкләрне төшерергә күнектерү.
	“Яңа ел белән котлау открыткалары”	Мөстәкыйль рәвештә рәсемнең эчтәлеген уйлап чыгарырга һәм уйлаганны рәсемдә күрсәтергә өйрәтү;рәсем ясауның техник алымнарын ныгыту(буяуларны дөрес куллану, пумала юарга һәм киптерегә күнектерү). Балаларның эстетик тойгыларын,фантазияләрен үстерү, мөстәкыйльлек тәрбияләү
гыйнвар	“Минем яраткан уенчыгым”	Балаларны рәсемнәренең эчтәлеген уйлап ясарга, өлешләренең формаларын күрсәтеп ясарга өйрәтү.Буяулар белән эшли белүләрен ныгыту, мөстәкыйльлек тәрбияләү, ясаган рәсемнәре турында сөйли белүләренә ирешү.
	“Яулыкка бизәк төшерү(дымка	Дымка уенчыгы һәа аның бизәкләре белән танышу. Бизәкләрнең элементларын аерырга (туры кисешкән юллар, нокталар) өйрәтү.
	бизәге)”	
февраль	“Тармаклы агач”	Агач сурәтен ясаган вакытта аның юан һәм нечкә ботакларын карандашны каты һәм әкрен басып ясарга өйрәтү; яхшы нәтиҗәләргә ирешергә күнектерү, иҗадилыкны үстерү.
	“Матур кошчык”	Түгәрәк һәм овал формаларын берләштереп кошчык ясарга өйрәтү. Аның томшыгын, тәриләрен ясау алымнарын аңлату, чиста эшләү күнекмәләрен бирү

ма рт	“Матур чәчәкләр атты”	Балаларны төрле формалар китереп чыгара торган хәрәкәтләр белән матур чәчәкләр ясарга өйрәтү; балаларда эстетик тойгылар үстерү, төсләрне уйлап сайлап алырга күнектерү; матурлыкны күрә белергә өйрәтү.
	“Курчакның күлмәген бизәү”	Балаларны таныш элементлардан (сызыклар, нокталар, түгәрәкләр)бизәкләр төзергә өйрәтү. Бизәкләрне ясаган вакытта һәр бизәккә пумала белән эшләүнең үз алымын куллану. Балаларда иҗадилык, эстетик тойгылыр, күзаллауларын үстерү
ап ре ль	“Әкияттәге теремкәй”	Балаларны рәсемдә әкият образын чагылдырырга өйрәтү. Образлы күзаллауны, теремкәйне бизәгәндә мөстәкыйльлек һәм иҗадилык үстерү. Бизәүнең төрле алымнарын кулланырга күнектерү.
	“Минем яраткан курчагым”	Рәсемдә яраткан уенчыкларның образын ясарга өйрәтү; ясаган рәсемнәрне карап иң матур рәсемне сайлый белү һәм ни өчен ул рәсем матур икәнлеген аңлату. Формаларны дөрес күрсәтә белүне, кеше фигурасының өлешләрен дөрес урнаштыруны аңлату. Бөтен битне тутурып ясарга өйрәтүне дәвам итү.
ма й	“Самолетлар оча”	Карандашка төрлечә басып, болытлар аша очкан самолетларны рәсемдә ясарга өйрәтү. Образлы күзаллауны үстерү. Ясаган рәсемнәренә карата эмоциональ һәм уңайлы тойгылырны уяту.
	“Бәйрәмчә бизәлгән йорт”	Рәсемнең эчтәлеген уйларга өйрәтү. Иҗадилыкны, үзлегеннән эшләүне тәрбияләү.

Комплексылы – тематик план

Ябыштыру

ай	Эшчәнлек темасы	Бурычлар
се нт яб рь	Поезд бара ”тук “тук” “ тук”	Максат: Балаларны качы тотарга һәм туры кисәргә өйрәтергә:турыпочмаклыкны тар буйчыкларга кисәргә. Күз белән кулнын бергә әшен үстерергә. Җыйнаклылык тәрбияләргә,коралны өйрәнергә кызыксуну тудырырга.
	Чәчәклек	Максат: Балаларны кәгәзь формалардан төсе һәм формасы килерлек итеп чәчәк ясарга өйрәтергә. Чәчәк төзү ысулларын күрсәтергә, кәгәзь форманы кул белән кисәргә,кечкенә форманы зуррагына ябыштырырга өйрәтергә.
ок тя бр	Көзге яфраклар.	Максат: Балаларны табигый материал--- кипкән яфраклардан композицион сюжет ясарга өйрәтү.. Композиция һәм төс күнекмәләрен үстерү. Клей белән пөхтә файдалана белүне ныгыту. Үз эшеңне күреп сөенә белү хисе тәрбияләү..
	Алтын көнбагыш.	Максат: Балаларны төрле материалдан матур көнбагыш чәчәге ясарга өйрәтү. Чәчәк төзү ысулларын күрсәтергә, кәгәзь форманы кул белән кисәргә,кечкенә форманы зуррагына ябыштырырга өйрәтергә. Эстетик зәвык тәрбияләү.

но яб р	Тема: Болытлар күк буйлап йөгерделәр... Аппликациямозаика рәсем элементлары белән	Максат: балаларны мозаика сыман кисеп ябыштыру техникасы б-н таныштыру, болыт контурына зәңгәр, соры, зәңгәркүк һәм ак кәгазьләрне тар буйчыклар итеп кисеп ябыштырырга өйрәтү

	“Яулык бизәү»	Балаларны туры сызык буенча озынча полоскалар кисәргә, кайчы белән сак эш итәргәгә, яулык очларын матур итеп бизәргә өйрәтү. Әниләргә карата хәрмәт тәрбияләү.
ка бр ь де	“Уенчык салынган арба”	Турыпочмаклыкның, квадратның почмакларын түгәрәкләп кисеп алуны ныгыту. Иҗат итәргә балаларда теләк уяту.
	“Чыршыга төймәләр”	Балаларны түгәрәк формалар кисә белергә күнектерү. Кайчы белән эшли белүне ныгыту. Матурлыкка соклану, бәйрәм хисе тәрбияләү.
ян ва рь	“Матур пирамидалар”	Балаларны квадрат, түгәрәк формалар кисә белергә күнектерү. Кайчы белән эшли белүне ныгыту. Кирәкле төсләрне сайлап алырга һәм иң зур түгәрәктән кечкенә түгәрәккә түгәрәкләрне урнаштырырга өйрәтү.
	“Автобус”	Турыпочмаклыкның почмакларын түгәрәкләп кисәргә өйрәтү, полоскадан кечкенә квадратлар кисеп алуны ныгыту (автобусның тәрәзәләре).
фе вр ал ь	“Алъяпкычка бизәк төшерү”	Квадраттан өчпочмаклар, түгәрәкләр кисеп алуны күнектерү. Чиста матур ябыштырырга өйрәтү, төсләр балкышын дөрес сайлау, үз эшеңнән кәнагатләнү хисе алу.
	“Күктә самолетлар оча”	Коллектив эштә бергә сөйләшеп эшләргә өйрәтү, рәсемне тулыландырырга өйрәтүне дәвам итү

ма рт	“Әнигә бүләк”	Балаларга квадраттан почмакларын түгәрәкләп кисәргә өйрәтүне дәвам итү. Эстетик зәвык булдыру, кул чукларының моторикасын ныгыту. Кайчыны дөрес тотарга, сак эш итәргә өйрәтү.
	“Курчакларга чокыр бизибез”	Балаларны матур төсләр кулланып, матурлап бизәргә, бизәкләр кисәргә өйрәтү, кайчыны дөрес тотып сак эш итәргә өйрәтүне дәвам итү; турыпочмактан, квадраттан түгәрәкләр кисүне күнектерү, пөхтә кләйләү алымнарын ныгыту. Матурлыкны күрә һәм тудыра белергә өйрәтү.
ап ре л	“Ракета”	Турыпочмаклыкны икегә бөкләп почмакларын кисеп алырга өйрәтү. Альбом битендә ракетаны диагональ буенча урнаштыру, чиста итеп эшли белергә өйрәтү,эшкә кызыксыну уяту.
	“Кис һәм нәрсә ябыштырасың килсә, шуны	Үз эшләренең эчтәлегеен уйларга, эшләргә өйрәтү. Кәгазьдән турыпочмак, түгәрәк, квадрат формалары кисү. Иҗадилыкны тәрбияләү.
	эшлә”	
ма й	“Кызыл калфак”	Аппликациягә әкият образы бирергә өйрәтү. Кешене сурәтләргә(күлмәк формасы, баш, аяк, кул,) өйрәтүне дәвам итү.Пөхтә кисәргә һәм ябыштыра алуны ныгыту.
	Тылсымлы бакча.	Коллектив композиция булдыру; кайчы белән турыга, квадратның, турыпочмакның почмакларын түгәрәкләп кисүне өйрәтүне дәвам итү.

\

Комплексы – тематик план Әвәләү

ай	**Эшчәнлек темасы**	**Бурычлар**
бр се нт я	Әнә безнен поезд бара, тәгәрмәчләр шакылтый	Максат: Балаларны паравоздан һәм вагоннардан коллектив композиция төзергә өйрәтергә. Пластилинны тигез кисәкләргә бүлергә өйрәтергә.
	Чәчәклектә бөҗәкләр	Максат: Балаларны формасын китереп бөҗәкләр ябыштырып ясарга өйрәтергә. Мөстәкыйльлек һәм пөхтәлек тәрбияләргә.
ок тя бр	Карбыз.	Максат: Балаларны зурлыгы һәм формасы буенча туры китереп карбыз телеме (кабыгы, төше, эче) ясарга өйрәтү. Пластилинны тигез кисәкләргә бүлергә өйрәтергә.
	Мухомор.	Максат: Балаларны дүрт өлештән торган мухомор әвәләргә өйрәтү.Эшләпәсе, аскы өлешләрен чеметеп чыгару юлы белән ясарга өйрәтүне дәвам итү,изәргә,бөгеп эшләргә өйрәтү.. Үрнәк буенча эшләүгә теләк уяту.
но яб рь	Түтәл кәбестә һәм кишер белән	Максат: Кишер белән кәбестәне ничек ябыштыруны өйрәтергә, холык үзенчелеге белән формасына тапшырып.Төрле яшелчәлерне бер ысул белән генә ябыштырып күрсәтергә. Табигатьнең яхшы белгән күренешләрең матуркларын белешергә. Сүзлек эше: түтәл, сабакъяфрак
	Меңә Керпе – башсыз, аяксыз.	Максат: Балаларны өйрәтергә керпене ничек ябыштырырга, аның тышны күрелешләренә һәм холкы үзенчелегенә игьтибар биреп. Форманы сизем белән, фикер йөртү, сәләтен һәм композициясен үстерү. Уйлап табу эшчәнлегенү ышаныч һәм инициатива тәрбияләү.

	Шигырь эчтәлеге буенча сюжетлы әвәләү: Себер мәчесе аягын ялый.	Максат: Йоклаган мәчене конструктив ысул белән әвәләү һәм аны батареяда урнаштыру (пластилин кисәгендә). Мәче сыйфатларын санау, аларга ягымлы караш тәрбияләү.
декабрь	Кар бабайлар әвәлибез.	Төрле зурлыктагы түгәрәкләрне әвәләргә өйрәтү; әвәләү алымнарын ныгыту; эстетик зәвык формаларын тоюны үстерү.
	“Теләк буенча әвәләү”	Балаларны үз теләкләре буенча мөстәкыйль һәм иҗади рәвештә уйлаган нәрсәләрен ясарга өйрәтү. Әвәләүнең төрле ысулларын кулланып эшләүне ныгыту.
	“Кар кызы”	Балаларны кеше фигурасы әвәләргә өйрәтүне дәвам итү. «Озынча-багана формасы», «түгәрәк-шар»формаларын әйтә белергә өйрәтү.Шөгылгә карата балаларда кызыксыну уяту.
	“Яңа елга күчтәнәч”	Балаларны үз теләкләре буенча мөстәкыйль һәм иҗади рәвештә уйлаган нәрсәләрен ясарга өйрәтү. Бәйрәм хисе, кемнедер сөендерәсе килү хисен уяту.
январь	“Курчак”	Ике өлештән торган предмет әвәләү (шар - баш, столбик - тун).
	“Минем яраткан әкият героем”	Балаларның үзләре сайлаган әкияттән үзләренә ошаган әкият героен әвәләргә өйрәтү.Аның гәүдә формасын, кул, аякларын дөрес итеп тасвирлый белергә өйрәтү; әкиятләрне хәтерләрендә яңартырга ярдәм итү; әкият геройларының уңай һәм тискәре якларын күрә һәм бәяли белергә күнектерү.
	“Азык –төлек кибетенә тәм –томнар киледе”	Татар халык ашлары белән таныштыруны дәвам итү; кул чукларының физик үсешен ныгыту. Халык ашларына хөрмәт тәрбияләү.
феврал	“Кошлар җимлеккә очып килделәр”	Әвәләүдә гади торышны: гәүдәне аска, башны ияргә, иптәшеңнең эше белән үз эшеңне берләштерергә өйрәтү. Әвәләү алымнарының техникасын ныгыту.
	“Яраткан йорт хайваным”	Хайван өлешләрен өйрәнгән алымнар белән әвәләү, хайваннарга карата сакчыл караш тәрбияләү.

	“Самолетлар аэродромда”	Ике кисәк пластилиннан самолет әвәләргә өйрәтү
	“Үзеңә нәрсә ошый, шуны әвәлә”	Үз фикерләреңне туплый белүне үстерү,әдәби әсәрләрдән алган тәэсирләрне формалаштыру. Алда өйрәнгән алымнарны кулланып кызыклы әйберләр әвәләүне ныгыту.
март	“Чынаяк(чокыр)”	Тәгәрәтү алымы белән савыт – саба әвәләргә өйрәтү. Кырыйларын тигезләп формага китерү. Өлешләрен беркетү һәм шомартуны ныгыту. Кул чуклары хезмәтен камилләштерү.
	“Чәчәк бәйләме”	Тюльпан чәчәге әвәләргә өйрәтү, әниләргә хөрмәт тәрбияләү.
	“Куян баласы”	Гәүдә өлешен дөрес әвәләргә өйрәтү, куянга хас үзенчәлекләрне ачыклау, хайваннарга карата сакчыл караш тәрбияләү.
	“Кәҗә бәтие”	Дүрт аяклы хайван әвәләргә өйрәтү(гәүдәсе овал,башы озынча, тәпиләре туры);әвәләү алымнарын ныгыту; уч төпләрендә әйләндерү; аерым өлешләрен гәүдәгә беркетү; беркеткәч шомартып кую.
апрел	“3 аюга савыт әвәләү”	Бер төрле формадагы предметларны, ләкин төрле зурлыктагы предметларны әвәләргә өйрәтү; предметларны әкият буенча драматизацияләргә өйрәтү. Савытларны әвәләүне күнектерү; тәгәрәтү, сыту; кырыйларын бармаклар белән күтәрүне эшкәртү.
	“Тәлинкәдән кошчык җим чүпли”	Алда өйрәнгән алымнарны (тәгәрәтү, тартып чыгару,өлешләрне беркетү, шомарту) кулланып әвәли белүне ныгыту.
	“Чеби”	Төрле зурлыкчтагы шарлар әвәләү, бер-берсе белән тоташтыру, чеметеп койрык, томшык ясау
май	“Матур бакчабыз”	Алда өйрәнгән алымнарны кулланып әвәләү ысулларын ныгыту. Нинди яшелчәләр белүләрен, нинди төстә икәнен ачыклау.
	Ирекле	Иҗади һәм үзлегеннән эшләүне үстерүне ныгыту. Стек белән эшләргә өйрәтү.

ҖЫР

Аңлатма язуы

«Музыка» белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның музыкальлекләрен, музыканы хис-тойгы белән кабул итү сәләтләрен үстерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә Һәм белем бирү бурычларын билгели.

Татар музыкасына карата кызыксыну уяту, аны тыңларга теләк белдерү. Аның хисле-образлы эчтәлеге турында сөйләү, кичерешләр белән бүлешү.

Татар композиторларының музыкаль әсәрләрен тыңлап, музыканың төп өч жанры: «җыр», «бию», «марш» төшенчәләрен бирү. Балаларның музыка характерын, кәефен бирә белү сәләтләрен үстерү.

Музыка уен кораллары (курай, кубыз, тальян гармун һ. б.) һәм аларның яңгырашы белән танышуны дәвам итү. Татар җырларын дөрес, сәнгатьле итеп һәм аңлап башкарырга, сүзләрен ачык итеп әйтергә күнектерү.

Татар биюенә хас гади хәрәкәтләр («аяк очларында атлап йөрү», «чүгү», «аяк очларында күтәрелү», «берле бишек», «баш-үкчә», «култыклашып әйләнү», «борма» (гади вариант) һ. б.) белән таныштыруны дәвам итү.

Музыка характерына туры китереп, ритмлы хәрәкәтләр башкаруны формалаштыру.

Хәрәкәтле импровизацияләрдә музыкаль образны чагылдырырга омтылуны хуплау, балалар белән бергә гәүдәләнеш вариантларын («тәкәббер» әтәч, «кайгыртучан» тавыклар, тик-тормас чебиләр һ. б.) тикшерү, музыкаль әкият эчтәлеге һәм характерына дөресрәк туры килә торган образны сайларга булышу, һәр иҗади табышны хуплау.

Балалар эшчәнлегенең төрле структурасына музыка өстәү; матур әдәбият, сынлы һәм театр сәнгатьләре әсәрләрен файдаланып, кәефкә туры килерлек һәм хис-кичерешләргә ярдәм итәрлек музыка астында катнаш музыкаль эшчәнлек үткәрү.

3.МИЛЛИ – ҖИРЛЕ КОМПОНЕНТ (НРК)

Аңлатма язуы

Тәрбияләү һәм белем бирү бурычлары:

Туган йортка, балалар бакчасына, туган илгә мәхәббәт тәрбияләү. Туган шәһәрнең күренекле урыннары белән таныштыру.

Татар халкының мәдəниятенә, гореф –гадәтенә кызыксыну уяту. Декоратив – кулланма сәнгате белән таныштыру.

Рус халкының мәдәниятенә, гореф –гадәтенә кызыксыну уяту. Декоратив – кулланма сәнгате белән таныштыру.

Үткән буын иҗат иткән барлык әйберләргә ихтирам тәрбияләү.

№	Белем өлкәсе	Бүлекләр	Бурычлар
1	Физик үсеш	Сәламәтлек	Хәрәкәткә, бергә уйналучы татар халык һәм рус хәрәкәтле уеннарына кызыксынучанлык тәрбияләү. Балада уңай сыйфатлар, татар һәм рус халкының сулыш гимнастикасын, физминуткаларын, күнегүләрен куллана алу күнекмәләрен формалаштыру.
2		Физик культура	Татар һәм рус халкының хәрәкәтле уеннары белән танышу, халык уеннарына кызыксынучанлык уяту. Балаларның иҗади фикерләүләрен. Физик сыйфатларын: тизлек, осталык, чыдамлыкларын үстерү, хәрәкәт күнекмәләрен камилләштерү.
3	Социаль -шәхси	Социальләштерү	Татарстан республикасы һәм Рәсәй турында беренче күзаллауларын формалаштыру.. Зурларга һәм яшьтәшләренә әдәпле эшдәшү, үзләрен алар белән тотнаклы тоту сыйфатларын тәрбияләү. Дуслык, дөреслек, кешелеклелек, гаделлелек тәрбияләү.

4	үсеш	Хезмәт	Үз-үзеңә үзлегеңнән һәм сыйфатлы хезмәт күрсәтүне булдыру (зурлардан башка киенү, чишенү, киемнәрне төреп – элеп кую), төркемдә һәм балалар бакчасы җирлегеН тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү. Үз шәһәрнең язучылары һәм шагыйрьләре әсәрләрендә чагылган кешеләргә файда китерүче хезмәт төрләре турында күзаллауларын формалаштыру. Үзлегеннән хезмәт итәргә һәм зурлар эшендә катнашу теләге белдергәнне бүләкләү һәм ныгыту.
5		Куркынычсыз лык	Хәвефле ситуацияләрдән чыгу юллары, беренче ярдәм күрсәтү алымнары белән таныштыру. Табигатьтәге хәвефле ситуацияләр (зараралы үсемлекләр һәм гөмбәләр) турында белемнәрен формалаштыру.Туган шәһәр урамнарында юл йөрү кагыйдәләрен ныгыту.
6	Сөйләм үсеше	Матур әдәбият уку	Татар һәм рус фольклоры, туган шәһәр язучылары һәм шагыйрьләренең якты иллюстрацияле китаплары белән таныштыру. Әсәрләрне эмоциональ кабул итүне булдыру. Геройларның характерын аңлый белү күнекмәләре формалаштыру.
7		Сөйләм телен үстерү	Балалар бакчасындагы национальный культура тирәлеге аша туган телне һәм икенче телне өйрәнү күнекмәләре формалаштыру. Зурлар һәм яшьтәшләре белән сөйләшү теләге уяту.
8	Танып белү үсеше	Танып белү	Туган якның һәм Мәскәү шәһәренең күренекле урыннары, туган чкның үсемлекләре, хайваннары белән таныштыру. Татар һәм рус халкының мирасына кызыксынучанлык уяту.
9	Иҗади – эстетик үсеше	Җыр	Халык уен кораллары: гармун, балалайка белән таныштыру. Татар халкының кайбер бию күнегүләрен башкарырга өйрәтү
10		Иҗади – сәнгать	Татар халкының декоратив – кулланма сәнгатенә кызыксынучанлык уяту, татар орнаменты белән әйберләрне буярга өйрәтү. Иҗади –сәнгатьтә «Яфрак», «Тюльпан», «Кыңгырау чәчәге» орнаменты куллану. Городец эшләнмәләре белән танышу (бутон, купавка, розана, яфрак). Рәсемдә дымка бизәкләрен куллануны ныгыту.

Комплекслы – тематик план

Ай	Физик үчеш	Социаль –шәһси үсеш	Танып белү, сөйләм үсеше	Иҗади –эстетик үсеш
Казан, Татарстан				
Сентябрь-Октябрь	*Уеннар:* «Скок - перескок», «Карусель», «Яшелчәләр» «Төсле автомобильләр» *Имитацион уен:*«Без автобуста барабыз»	Туган шәһәр турында сөйләшү. КамАЗ турында *иллюстрацияләр карау. Әңгәмә:* «Минем Республикам Татарстан», «Шәһәр урамнары», «Транспортта үзүзеңне әдәпле тоту» «Профессияләр»	*Әкиятләр.* «Аю һәм бабай», «Төлке һәм торна» Р. Батулла «Күчтәнәч» *Шигърият.* Б. Рәхмәт «Әтәчкәй...» Р.Валеева «Курчаккакүлмәк бүләк иттем» Р. Миннуллин «Әни белән әти турында» *Проза.* А. Хасанов «Балалар бакчасында», *Ятлау:*Бармак гимнастикасы «Бармаклар»	*Музыка:* «Осень наступила» Л. Шигабутдинова көе *Тыңлау:* «Әпипә» «Хороводная», «Әйдә, биибез» (диск «Шома бас»). *Иҗади сәнгать:* *Әвәләү:* «Кошлар**»,** «Дустыма бүләк» *Рәсем:*«Шәһәр урамнарында», «Яулыкны бизибез» *Бәйрәм:*«Сөмбелә»
Россия				
Ноябрь	*Уеннар.* «Диңгез	Әңгәмә: «Минем илем»,	*Әкиятләр.* «Мужик и медведь»	*Җыр.* «Осень» И.Кишко сүзләре, сл.

	шаулый», «Тавык һәм чебиләр».	«Россия буенча сәяхәт», «Балаларның дусты - светофор» *Диактик уеннар.* «Три цвета светофора», «Балалар-җәяүлелеәр һәм балалар-пассажирлар». Рус халык әкичтләренә костюмнар әзерләү	«Дурак и береза» «Как варить компот?» Г. Юдин «Синие листья» В. Осеева *Шигърият.* «Котик» М. Дружинина, «Мы идем через дорогу» М. Дружинина, «Вот какой рассеянный» С. Маршак, «Дядя Степа» С. Михалков, «Светофор» С. Маршак **Проза.** «Сторож» В. Осеева, «Как Маша стала большой», «Осень на пороге» Н. Сладков	Т.Волгина көе, бишек җыры «Баю-бай» М Красина көе, М.Черной сүзләре, «Ива» А.Князькова көе. И.Токмакова сүзләре, «Дождик» М.Красева көе, Н.Френкель сүзләре *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү:* «Дымка аты» *Ябыштыру.*«Матрёшкалар» (коллектив эш) *Рәсем:*«Настяга сарафан» (дымка бизәге) *Бәйрәмнәр:* «Рус халык әкиятләре кичәсе», «Капустник».

Декабрь	*Уеннар* «Көн - төн», «У медведя во бору», «Светофор», «Җитез җәяүле», «Два Мороза»	*Әңгәмә.* «Мәскәү шәһәре», «Россия турында сөйләшү», «Юлда үезеңне дөрес тоту» *Дидактик уен* «Мәскәүдән кунаклар»,	*Әкиятләр.* «Кораблик», (золотой серпок. М.: Малыш, 1994) «Мороз и заяц» «Сказка про Комара Комаровича» Д. Мамин-Сибиряк *Шигьрият* «Живи, елочка!» И.Токмакова «Белый снег пушистый» И.Суриков *Проза.*	*Җыр.* Рус халык музыкаль коралы «балалайка» белән танышу «Песня о Родине» И.Дунаевский «Моя Россия» Г.Струве көе, Н.Соловьева сүзләре «Я по городу иду» А. Перескокова көе, Т.Антонова сүзләре «Скоро Новый год» И.Арсеева көе, В.Татаринов сүзләре «К нам приходит Новый год» В.Герчик көе, З.Петрова сүзләре *Иҗади сәнгать.*
			«Поход» А. Гайдар «Светик-трехцветик» Т.Александровой (Веселые картинки. №6. 2003), «Как елку наряжали» Л.Воронкова	*Әвәләү:* «Әкияти кош» (филимонов бизәге) *Ябыштыру:* «Поясны бизәү» (филимонов бизәге) *Рәсем:* «Рус кызының күлмәге» (филимонов бизәге) *Бәйрәмнәр:* «Хушкиләсең, Яңа ел!» «Раштуа бәйрәме»

Татарстан				
Январь	*Уеннар* «Казлар аккошлар», «Песи һәм тычкан»	Казан шәһәре турында сөйләшү. Казан шәһәренең күренекле урыннары турында рәсемнәр карау. *Әңгәмә:* «Татар халык ашлары» «Сфетофор янында машиналар» *Имитацион уеннар:* «Без автобуста» «Светофор сигналларына карап юл аша чыгу»	*Әкиятләр:*«Зирәк карга» А. Гаффар. «Койрык» А. Алиш. «Куркак белән батыр» *Шигърият* Г. 'Гукай. «Кышкы кич» Ш. Галиев. «Автобуста» Р. Валеева. «Кил тизрәк, яз!» Б. Рәхмәт. «Асия» Х. Халиков. «Хәерле иртә» *Проза:*А. Алиш «Эшче абый»	*Музыка:*татар халык музыкаль коралы «Гармун” белән танышу «Попляши!», «Найди свою пару» (диск «Шома бас») *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү* «Татар халкының милли ризыгы чәк-чәк» *Ябыштыру* «Мендәр чигәм» *Рәсем:*«Сөлге чигәм» *Бәйрәм*«Нардуган»

Россия				
Февраль	*Уеннар:* «Көтүче һәм көтү», «Төлке һәм тавыклар», «Үрдәкләр», «Укчы», «Чокыр аркылы сикер»	*Беседы:* «Рус телендә назлы сүзләр», «Минем туган телем», «Мин киенә беләм», «Солдат абый» «Ватанны саклаучылар көне».	*Әкиятләр:* «Төлке, бүре, аю», «Әтәч һәм ногыт борчагы» «Сказка про маму» С.Прокофьева *Шигърият:* «Научу обуваться братца» Е.Благинина, «Мамин день» И.Токмакова, «Праздник мам» В.Берестов *Проза.* «Про снежный колобок» Н.Калинина, «Оля пришла в садик» В.Карасева, «Звезлолетчики» В.Бороздин	*Музыка:*«Сапожки скачут по дорожке» А.Филиппенко көе,Т.Волгина сүзләре, «Заинька пушистый»,«Путаница» Е.Тиличева көе, К.Чуковский сүзләре, «Кошечка» В.Витлин көе, Н.Найденова сүзләре, «Бравые солдаты» А.Флиппенко көе, Т.Волгина сүзләре, «Мамочка моя»А.Перескоков көе, С.Антонова сүзләре *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү* «Аюлар өендә нәрсә бар?» *Ябыштыру* «Тоз савытын бизәү» (городец бизәге) *Рәсем* «такта бизәү»(городец бизәге) *Бәйрәмнәр* «Масленица», «Муса Җәлил- татар шагыйре- герой».

Татарстан				
Март	*Игры:*«Соры бүре», «Хәйләкәр төлке»	*Әңгәмә:* «Татарстан хайваннары», «Туган ягым кошлары», «Мухомор гөмбәсе», «Минем туган урам» *Кошларга җимлекләр әзерләү* *Сюжетлы-рольле уен*нар: «Шофер», «Транспорт һәм җәяүлеләр»	*Әкиятләр:* «Ике ялкау» Г.Тукай «Су анасы» *Шигърият:* Ш. Маннур. «каз бәбкәләре», А. Рәшит «Кояшлы туган ягым», Г. Зәйнашева «Сабантуй», М. Җәлил «Мой пес», «Чишмә», «батыр куян», «Гөмбәләр» *Проза:* М. Хасанов «Кар ява» Г. Тукай. «Кайсы вакыт була?»	*Музыка:* «Парный танец», «Подружились» (диск «Шома бас») *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү* «Кошлар» *Ябыштыру:*«Кызылтүшләр һәм песнәкләр» *Рәсем:*«Татар әкиятләрендә хайваннар» *Бәйрәм:* «Нәүрүз»

Россия				
Апрель	*Уеннар* «Чыпчыклар», «Казлар - аккошлар», «У медведя во бору	*Әңгәмә:* «Туган як агачлары», «Туган чкта үсүче чәчәкләр һәм үсемлекләр», «Урманда үзеңне тоту әдәбе», «Бүлмә гөлләрен тәрбиялибез» Дидактик уеннар «Очалар, сикерәләр, йөгерәләр», «Нинди агачтан?»	*Әкиятләр:*«Лисичкасестричка и серый волк», «Зимовье зверей» «Медведь и солнце» Н. Сладков, «Сороки» В. Осеева, «Сказка о перевернутой черепахе» М. Пляцковский, «Под грибом» В. Сутеев *Шигърият:* «Весна» Г. Ладонщиков, «Посидим в тишине» Е. Благинина, «А что у вас?» С. Михалков, «Почему рассердилась бабушка?», «Белая береза» С. Есенин *Проза.*«Аленький цветочек», «Хотела галка пить…»	*Музыка.* «Зима прошла» Н. Метлов көе, М. Клокова сүзләре, «Ласточка» А. Перескоковкөе, С. Антонова сүзләре, «Песенка львенка и черепахи» Г. Гладков көе, С. Козлов сүзләре, «Апрель» П. Чайковский *Иҗади сәнгать.* *Әвәләү:* «Дымка әтәче» *Ябыштыру:*«Урманда яз» (коллектив эш) *Рәсем:*«Пасхаль йомыркаларын бизәү» (филимон бизәге) *Бәйрәмнәр:* «Пасха», «Г. Тукай – бөек шагыйрь»
			Л. Толстой, «Памятник советскому солдату» Л. Кассиль, «Неслух» Н. Сладков *Ятлау өчен:*«Одуванчик» Е. Серова,	

Май	*Күңел ачу:* «Без уйнарга яратабыз»	*Әңгәмә:* «Туган ягым-Татарстан»	*Әдәби викторина.* «Таныш әдәби әсәрләр буенча сәяхәт »	*Рәсемнәр күргәзмәсе. Бәйрәм:* «Әйдәгез, дуслашыйк»,«Сабантуй».

4. БАЛАЛАР БАКЧАСЫНДА СӘЛАМӘТЛЕКЛӘРЕ ЧИКЛӘНГӘН БАЛАЛАР БЕЛӘН КОРРЕКЦИОН ЭШ

Балалар бакчасының төп максаты - сәламәт балалар белән сәламәтлекләре чикләнгән балаларны уртак шартларда инклюзив белем бирү эшчәнлегендә тәрбияләү һәм белем бирү. Мәҗбүри шарт - сәламәт балалар белән микро төркемнәрдә үзара тәэсир итешеп белем һәм тәрбия алу. Ә иң уңышлы шарт булып, әти-әниләрне белем бирү эшчәнлегенә тарту тора. Үзвакытлы һәм бердәм тәрбия һәм белем бирү генә мондый балаларга үзләренең потенциалларын тормышка ашырырга мөмкинлек бирә. Тәрбия һәм белем бирүпсихологның системалы, тәңгәл, тоташ күзәтүе астында алып барыла. Шулай ук тәрбияче дә психологик яктан әзер булырга тиеш.

Инклюзив практиканы тормышка ашыручы белем бирү эшчәнлегенең төзелеше системалы,компетентлы, дифференциацияле якын килүче структуралы һәм функцональ модель кирәклеген таләп итә:

- Шәхси туры килү принцыбы баланы төрле яктан өйрәнә һәм балага яраклашучы педагогик йогынты бирә.
- Мөстәкыйль активлыкны хуплаучыпринцыбы баланың ирекле эшчәнлеген тәэмин итә.
- Социаль үзара йогынты ясау принцыбы балаларны, әти-әниләрне һәм белгечләрне социаль һәм белем бирү эшчәнлегендә берләштерә.
- Тәртип принцыбы балаларның үзенчәлекләреннән чыгып, комплекслы тәрбия һәм белем бирү эшчәнлеген үстерүдә төрле методлар һәм чаралар барлыкка китерә.
- Гаилә белән үзара тәэсир итешү принцыбы үзара әти –әниләр белән дуслык мөнәсәбәтләре оештыруны таләп итә. Сәламәтлекләре чикләнгән балаларга белем һәм тәрбия бирү уңышлы булсын өчен, дөрес бәя бирү һәм үзенә бер төрле белем бирү эшчәнлеген оештыру мәҗбүри. Бу психолог, медик һәм педагогик диагностикасыннан чыгып эшләнә:
- үз вакытында балаларның чикләнгән мөмкинлекләрен билгеләү;

-шәхси псилог – педагог үзенчәлекләрен билгеләү;

-коррекцион эш оештыру, коррекцион эшне бәяләү;

-белем бирү һәм тәрбия шартын билгеләү;

-сәламәтлек чикләнгән балаларның әти – әниләре белән эш.

Иң төп принцип булып комплекслы яраклашу тора. Ул үз эченә баланың эшчәнлеген, үз-үзен тотышын, хис кичерешләрен,ихтыяр көчен, күз күремен, хәрәкәтләнүен, ишетү сәләтен, тән сиземләүвен, невролог статусын ала. Баланы өйрәнү - медицина һәм псхолог – педагог тикшерүне күзаллый ***Сәламәтлеге чикләнгән балалар***.

Сәламәтлеге чикләнүче балалар берничә төргә бүленә:

- Хәрәкәттә чикләнүче балалар;
- Психик үсеше тукталган балалар.

Психик үсеше тукталган балаларны аерым карыйк.:

- Психик үсеш җиңел рәвештә тоткарлана;
- Белем бирү буенча ташландык балалар;
- Негатив психик хәле (аручанлык, киеренкелек,йокы һәм аппетит югалу)
- Үз –үзеңне тотышта үзгәрешләр (артык хәрәкәтчән, игътибар җитмәүче балалар)
- Башлангыч психик авырулар (шизофрения, аутизм, эпилепсия)

Коррекцион эш

Сәламәтлеге чикләнгән балалар белән инклюзив белем һәм тәрбиябирүдәге коррекцион эшкә түбәндәгеләр кирәк: - үзара анлашучанлык һәм хезмәттәшлек аша бер-берсе белән үзара мөнәсәбәт формлаштыру. Җәмгыятьнең төп яшәү позициясе булып толерантлылык булырга тиеш;

- сәламәт балаларда сәламәтлекләре чикләнгән балаларның физик һәм психик кимчелекләренә карата түземлелелек үстерү;
- хезмәттәшлеккә омтылыш һәм үзара ярдәмләшү булдыру;
- тигез белем алу һәм теге яки бу өлкәләрдә казаныш алырлык шартлар тудыру; - тәрбияче күзәтүе,игътибары, дикъкатьлелеге.

Сәламәтлеге чикләнгән балаларга белем бирү шәхси белем бирү маршруты белән ярашырга тиеш.

Шәхси белем бирү эшчәнлеге баланың мөмкинлекләреннән чыгып аның сәләтлелеген үстерүгә юнәлә.

Балалар бакчасы белгечләре шәхси белем бирү маршруты төзи. Шәхси белем бирү маршруты максатыннан чыгып түбәндәге бурычлар чишелә:

1. Белем алу формасы һәм бакчада булу вакыты.

2.Белем алу күләме, эчтәлеге психолог – педагог эшчәнлеге формалары.

3.Коррекцион эшнең стратегиясе һәм тактикасы.

4.Балаланың шәхси таләпләрен билгеләү.

Шәхси белем бирү маршруты төзелгәннән соң, педагог һәм балалар бакчасы белгечләре аны тормышка ашыру өстендә эшлиләр һәм баланың үсеше буенча динамик күзәтүләр алап баралар.

“Социаль-шәхси үсеш” белем өлкәсе

Төп максат	Сәламәтлеге чикләнгән балаларның аралашу күнекмәләрен һәм җәмгыятьнең яшәү рәвешенә кереп китүләрен булдыру.
Бурычлар: формалаштыру:	-үзең турында белү һәм үзеңә крата позитив мөнәсәбәт;
	- үз-үзеңә хезмәт күрсәтү күнекмәләре;
	-зурлар һәм яшьтәшләр белән үзара мөнәсәбәт урнаштыру;
	-милли гореф-гадәтләргәәхлакый мөнәсәбәт;
	-телдән һәм телдән булмаган аралашу чаралары;
Юнәлеш:	-көндәлек тормышта бер –берсенә игътибар итү;
	- уеннар һәм биремнәр барышында үзе, иптәшләре, зурлар турында күзаллаулар;
	- сюжетлы – рольле һәм театральләштерелгән уеннарда үзара мөнәсәбәт;
	- көндәлек хезмәт барышында.

“Танып белү үсеше” белем өлкәсе

Төп максат:	Аң эшчәнлеген, танып – белү ихтыяҗын үстерү.
Бурычлар:	-тоючы эталоннар белән танышу һәм аларны үзеңдә формалаштыру;
	-хәтерне һәм игътибарны үстерү;
	-фикерләү, уйлау сәләте булдыру.
Тою үсеше	-сәламәтлекләре чикләнгән балаларда үзләштерүнең бөтен төре дә үсә: күрү, ишетү, тою, тәм һәм ис сизү. Шулар нәтиҗәсендә балада предметларның үзенчәлекләре турында күзаллаулар формалаша.
Тою тәрбиясе	-фикерләү сәләтен үстерү**:** тәңгәлләштерү, чагыштыру, анализ, синтез, берләштерү, классификацияләү;
	- бөтен төр сөйләм үсешен стимуллаштыра: атау функциясе, фраза төзү, сүзлек байлыгы.
	- пространствода ориентлашу;
	- предметларны бөтен килеш үзләштерү

Танып белү	- кечкенә кул моторикасын үстерү;
	- кызыксынучанлыкларын, белемгә омтылучанлыкларын, күзаллауларын үстерү.
ФЭМП	- вакытта һәм пространствода ориетлашу;
	-математик төшенчәләрне үстерү, синтезлый һәм анализлый алу күнекмәләрен формалаштыру.

“Сөйләм үсеше” белем өлкәсе

Төп максат	Сөйләм телен үстерү.
Бурычлар: формалаштыру:	-телнең структур компонентларын – фонетика, лексика, грамматика;
	-диалог һәм монолог;
	- телнең һәм сөйләмненең элементар үзенчәлекләрен аңлый белүне.

Сүзлек үсеше	Сүзлек запасын тулыландыру. Көндәлек яшәештә кирәкле сүзләрне үзләштерү.
Аваз культурасын тәрбияләү	Сөйләмне ишетү күнекмәләрен үстерү, авазларны дөрес әйтергә өйрәтү.
Сөйләмнең грамматикасы	Сөйләмнең морфологик ягын үстерү, сүзләрнең барлыкка килү ягын һәм синтаксис ысулларын аңлату.
Сөйләмнең элемтә үсеше	Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.
	Балаларны укырга, язарга әзерләү.

“Иҗади – эстетик үсеш” белем өлкәсе

Төп максат:	Балаларда дөньяга карата эстетик мөнәсәбәт формалаштыру.
Бурычлар:	-эстетик зәвык үстерү;
	-эстетик образлар һәм күзаллаулар белән тулыландыру;
	-иҗади сәләтне үстерү;
	-төрле иҗад төрләрен өйрәнү.

«Иҗади сәнгать»

Әвәләү	Кечкенә кул моторикасын үстерә.
Ябыштыру	Конструктив эш үзенчәлеген үстерү, төс һәм форма турында күзаллауларын баета.
Рәсем	Матурлыкны тоя белергә өйрәтә, кул моторикасын үстерә.

Музыка”

Тыңлау	Музыкаль сәләтләрне үстерә.
Җырлау	
Музыкаль – ритмик күнегәләр	
Бию	
Музыкаль инструментларда уйнау	

“Физик үсеш” белем өлкәсе

Төп максат:	Хәрәкәт активлыгын үстерү, нечкә кул моторикасын, пространствода координацияне булдыру.
Төп белем бирү һәм сәламәтләндерү бурычлары:	-организм өчен кирәкле физик һәм гигиеник белемнәрен һәм күнекмәләрен үстерү.
Коррекцион бурычлар:	-пространство һәм вакыт турында күзаллауларын үстерү;
	-җиһазлар турында белемнәрен баету;
	- хәрәкәт аркылы сөйләм телен камилләштерү;
	-төрле хәрәкәтле уеннар аша эмоциональ тоемлавын, әхлак һәм ихтыяр көчен түрбияләү.

Сәламәтлекләре чикләнгән балалар белән эш түбәндәге программалар буенча алып барылырга тиеш:

1. «Программа воспитания и обучения дошкольников с интеллектуальной недостаточностью» Л.Б. Бараяева, О.П. Гаврилушкина ,А.П.Зарин, Н.Д. Соколова;
2. «Программа логопедической работы по преодолению фонетико – фонематического недоразвития у детей» Т.Б. Филичева, Г.В.Чиркина;
3. «Программа логопедической работы по преодолению общего недоразвития речи у детей » Т.Б. Филичева, Г.В.Чиркина, Т.В. Туманова;
4. Программа ранней педагогической помощи детям с отклонениями в развитии «Маленкие ступеньки»
5. Программа дошкольного образования детей с нарушениями интеллекта, речи, опорно – двигательного аппарата5.

5. ӘТИ – ӘНИЛӘР БЕЛӘН ЭШ

Айисеме	**Үткәрүвакыты**	**Эштөре**
С ь е н т я б	**1нче атна**	Ата-аналар почмагын тәртипкә китерү, җыелышка кирәкле мәгълүматны әзерләү
	1нче атна	“Без инде уртанчылар” темасына ата-аналар җыелышы үткәрү
	1нче атна	“Баланын сөйләү” турында темаларына консультация.
	1нче атна	Уку елына кирәк булган уку әсбапларыналу
	1-2нче атна	“Гомуми тәкъдимнәр”, “Тышкыкыя фәткәталәпләр” темаларына һәр ата-анага кушымталар өләшү
	Айдәвамында	“Ни өчен бала бакчага барырга теләми”, “Өйдә балаларның үз-үзләрен карау күнекмәләрен тәрбияләү”, “Гаиләдә мактау һәм шелтәләү”, “Баланың көйсезләнүенәничек карарга” темаларынаһәрата-ана белән индивидуаль әңгәмә
	3нче атна	“Баланы ничек мөстәкыйлькиенергә өйрәтергә”, “Шәхси гигиена күнекмәләреһәмаларның бала үсешендәгеурыны” темаларына консультация

	4нче атна	Консультацияләр “Тәмле теллелек турында нинди әдәби зсәрләр укырга мөмкин?” “Үзеңнең ниндилегеңне беләсең килсә, балаңа кара”
	1нче атна	“Тел һәманың йорты белән танышу” – балаларга артикуляцон гимнастика – папка әзерләү
	1нче атна	Консультацияләр Риза Фәхретдин фатихасы – әхлак тәрбиясендә төп таяныч Өлкәннәр көненә фотокүргәзмә ясау”Минем өлкәннәрем”
	2нче атна	Консультация “Гафуитәргәөйрәнәбез” Бакча өчен үз вакытында түләү кагыйдәләре турында һәр ата-ана белән әңгәмә
Октяб	**2нче атна**	“Сөйләм уеннар белән танышу” – балаларга бармак гимнастика – папка әзерләү
	Айдәвамында	“Балаларга нәрсә укырга”, “Дөрес итеп сөйләшергә һәм суларга өйрәнәбез” темаларына консультация
	4нче атна	Ата-аналар комитеты белән “Көзбәйрәмен” үткәрүтурындасөйләшү
	4нче атна	“Көзбәйрәмен” үткәрү
Ноябр	**Айдәвамында**	“Балаларны халык аваз иҗаты нанигезләне птәрбияләү”, “Кул моторикасын үстерү” темаларына һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә
		Риза Фәхретдин”Тәрбияле ана” хезмәте белән танышырга тәкъдим итү
	2нче атна	“Бармак уеннары ярдәмендә телне шомартабыз” практик киңәшләр
	2нче атна	Консультация “Дөрес суларга өйрәнәбез”

	3нче атна	“Бала сөйләшергә өйрәнә” кечкенә төркемнәр белән тематик әңгәмә
	3нче атна	Чыныктыру чараларын үткәрү һәм алар өчен кирәкле булган материалны булдыруда комитет беләнэш
	3нче атна	“Бала сөйләшергә дәвәм итә” уртанчылар төркемнәр белән тематик әңгәмә
	4нче атна	Саф һавада ата-аналар белән берлектә спорт бәйрәме үткәрү
Декабр	**1нче атна**	“Тиздән кышкы бәйрәмнәр” – күчмә-папка ясау

	2нче атна	“Дөрес сөйләшик” темасына ата-аналар җыелышы. Планы: Балалар өчен артикуляцион гимнастика. “Балаларны халык аваз иҗатынанигезләнеп тәрбияләү”. Ата-аналарга киңәшләр, тәҗрибә уртаклашу.
	Айдәвамында	“Бала тыңламасанишләргә”, “Баланың үз-үзенә йомылуы” темаларына һәр ата-ана белә нindивидуаль әңгәмә Риза Фәхретдиннең “Балаларга үгет-нәсихәт” китабын укып балалар белән фикер алышырга чакыру
	1-2нче атна	Баланы бакчага вакытындаалыпк илү, бакча һәм түләүлетүгәрәкләр өчен һәрайның 10 сыннанкалмыйтүләргәикәнлеге турында һәрата-ана белән индивидуаль әңгәмә
	3нче атна	“Кышкыуеннар”, “Кышкы бәйрәмнәрнекаршылыйбыз”- кечкенәтөркемнәрбелән тематик әңгәмә
	3нче атна	Комитет беләнбәйрәмнеүткәүгәәзерлектурындасөйләшү.
	4нче атна	“Бала белән дөрес сөйләшү”, “Баланың тормышын һәм сәламәтлеген саклау” кушымталарөләшү
	4нче атна	Кыш бәйрәмен үткәрү
	4нче атна	“Нинди сөйләм уеннар өйдә уйнарга кирәк” темаларына һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә
Г ы й н в а	**1нче атна**	“Телевидение һәм кечкенә балалар психикасы”, “Баланыңкуркуы” темаларына һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә
	Айдәвамында	“4-5 яшьлек балаларның үсеш үзенчәлекләре”, “Үз сүзлелек һәм киреләнү” темаларына консультация Консультацияләр “Кешенең кешелеге сүз белән түгел, эш белән”(Үз мисалында тәрбия бирү турында)
	2нче атна	Мәйданчыкта кардан корылмалартөзү
	2нче атна	“Рәсем буенча хикәя төзү, сөйләм үстерү” консультация

	3нче атна	“Бала үсешенәата-аналаркуйганталәпләрнеңтәэсире” күчмә-папка төзү
	4нче атна	“Әти, әниһәм мин – без тату гаилә” – рәсемнәр конкурсы
Февраль	**Айдәвамында**	“Гафу итәргә өйрәнәбез”, “Гаиләдә кем баш, яки тәрбиядәге ялгышлар” темаларына һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә Консультацияләр “Мактау һәм мактану, алар тәрбия эшендә кирәкме?” “Баланы мактарга кирәкме?”
	3нче атна	Баланы бакчага вакытында алыпкилү, бакча һәм түләүлетүгәрәкләр өчен һәрайның 10сыннан калмыйтүләргә икәнлеге турында һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә
	3-4нче атна	“Ата-анабулуосталыгы” кечкенәтөркемнәрбелән тематик әңгәмә
	3нче атна	“Китап – иңяхшыдусһәмярдәмче” темасына консультация
	3нче атна	Табышмак җавап табарга өйрәнү” индивидуаль әңгәмә
	4нче атна	“Яссытабанлыкны булдырма учаралары”, “Игътибар, урам!” кушымталарәзерләү
	4нче атна	Әтиләребезгәбүләкәзерләү
Март	**1нче атна**	Комитет белән Әниләр бәйрәменә әзерлекне сөйләшү
	1нче атна	“Әниләрһәмәбиләрбәйрәме” үткәрү
	1нче атна	“Ничек сөйләм уеннар балага булышалар” үткәрү
	1-2нче атна	“ОРЗны булдырма учаралары”, “Файдалы үләннәр” кушымталарәзерләү
	Айдәвамында	“Балаларга телевизор карауда булганталәпләр” һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә Консультацияләр “Юмарт булу серләре” Юмарт булу турында шәхси киңәшләр
	1-2нче атна	Баланы бакчага вакытында алыпкилү, бакча һәм түләүлетүгәрәкләрөченһәрайның 10сыннан калмый түләргә икәнлеге турында һәр ата-ана белән индивидуальә ңгәмә

	3нче атна	“Балаларга сәламәтлекләрен ныгытырга ярдәм итегез” темасына консультация
	3нче атна	“Телевизионбәйлелек” тест үткәрү
	4нче атна	“Сәламәтлек – зурбайлык” темасына ата-аналар җыелышы. Планы: “Балаларга сәламәтлекләренныгытырга ярдәм итегез” Балалар өчен зыянлы ашамлыклар. 3. Ата-аналарга киңәшләр, тәҗрибә уртаклашу.
	1нче атна	Космоска багышланган рәсемнәр күргәзмәсе
А п р е л ь	**1нче атна**	“Эшарасында уеннар” кушымталар әзерләү
	Айдәвамында	“Рәсем ясау ның традицион булмаганы суллары” һәр ата-ана белән индивидуаль әңгәмә Консультацияләр
	2нче атна	“Әләкчене ничек тәрбияләргә” “Кайсы начаррак әйтми калумы, әллә инде әләкләүме? –сораштыру үткәрү “Дөрес итеп сөйләшергә һәм суларга өйрәнәбез” темаларына консультация темасына консультация
	1-3нче атна	“Баланы шәхес итеп үстерүдә сюжетлы – рольле уеннарның файдасы” темасына консультация
	4нче атна	“Бала тормышында уен һәм уенчыклар” анкета – сорауалу
	1нче атна	Җиңү бәйрәме үткәрү
2М а й	**Айдәвамында**	“Уен формасындачыныктыру”, “Бала үсешендә хәрәкәтле уеннарның роле” темаларына консультация
	2-3нче атна	“Бала уенданәрсәгәөйрәнә”, “Балагани ндиуенчыклар кирәк”, “Таныш булмаган кешеләр беләнар алашу күнекмәләре” кушымталарәзерләү
	2нче атна	“Бала үсешендә сөйләм уеннарның роле” темаларына консультация
	3-4нче атна	“Бергәләп уенчык ясыйбыз” һә рата-ана белән индивидуаль әңгәмә
	4нче атна	“Әйдәгез бергәләп уйныйбыз” темасын аата-аналар җыелышы. Планы:1. “Безнең балачак уеннары” чыгыш.2. “Бала тормышында уен һәм уенчыклар” анкета – сорауалу нәтиҗәләре.3. Еллыкэшкә нәтиҗәясау һәм җәйге чорның планын кабул итү.4. Группага ремонт ясаутурында сөйләшү.
	4нче атна	“Җәйҗитә!” бәйрәменәәзерләнү.

Әти –әниләр өчен анкета үткәрү
Ачык чараларга чакыру

Материаль – техник база

Төркемдә белем һәм тәрбия бирү өчен уенчыклар һәм уен почмаклары бар.

1. ***«Туган ягым - Татарстан» почмагы***

- Милли киемдәге курчаклар: татар малае һәм кызы, рус малае һәм кызы
- Габдулла тукай портреты
- Уеннар өчен битлекләр

Методик әсваплар һәм аудио кушымта

- К.В. Закирова, Л.Р. Мортазина “Балачак – уйнап – көлеп үсзр чак”
- З.М. Зарипова, Р.С. Исаева “Үстерешле уеннар”
- К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина “Балалар бакчасында әдәп- әхлак тәрбиясе”
- З.М.Зарипова, А.Х.Габдрахимова, А.Т.Миникаева “Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге”
- К.В. Закирова, Л.Р. Мортазина “Әй уйныйбыз, уйныйбыз”
- Татар телендә мультфильмнар
- Диск “Балалар һәм эти-әниләр өчен УМК буенча уеннар”
- Диск “Әкиятләр”
- Аудио – китап “Татар әкиятләре”
- Диск “Шома бас”
- Диск “Танцы народов Поволжья”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Сертотмас үрдәк. Бардым күлгә, салдым кармак”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Африка хикмәтләре”
- Диск “Луиза Батыр – Булгари. Бииләр итек - читекләр” ***Мәгълүмат әсваплары***
- Татар язучылары һәм шагыйрьләре
- Татар халык сәнгате

- Әкиятләргә иллюстрацияләр
  Татарстан Республикасы турында белешмә
  Рәсәй турында белешмә
  Яр Чаллы шәһәре турында белешмә
  Татарстан Республикасы шәһәрләре турында белешмә
  Трафаретлар / орнаментлар
  Идел буе халыклары уеннары
  Рәсәй геральдикасы и бәйрәмнәре

Татар әдәбияты

- Балалар өчен шигырьләр
- Л.А. Харисова, В.А. Гарипова “Ватаным Татарстан”
- Батулла “Бишек хикәятләре”
- М. Фәйзуллина “Чебиләр зарядкасы”
- Ә. Ситдыйкова “Серле дөнья”
- Ф.Сафин “Кошлар яратучы малай”
- Татар халык әкияте “Камыр Батыр”
- Татар халык әкияте “Саламторхан”
- Татар халык әкияте “Сак –сок”
- Г. Тукай “Тылсымлы сәхифәләр”

2. “Музыкаль» почмак Уен кораллары

- Барабан, агачтан пластмасстан эшләнгән маракас, ирен гармуны, металлофон, саксафон, гитара, бубен, кастонетта, колотушка, курай.

Музыкаль- дидактик уеннар

- “Музыкаль уен кораллары”

Ясалма уен кораллары

- Микрофон, маракас

3. ***“Кәеф” почмагы***

- Күрсәтмә әсвап “Кәеф театры”
- Өстәл театры“Кәеф театры”

Коллективта бердәмлек оештыру уеннары картотекасы

Театральләштерелгән уеннар картотекасы

Психогимнастика

Эмоциональ бушатылу “көзге”

4. ***“Театр” почмагы***

Өстәл пәрдәсе; өстәл, күләгә, би-ба-бо, таякчыклар һәм бармак театрлары, театр өчен битлекләр, киемнәр. Дидактик уен “Әкият геройлары”

- Лото “Әкиятләр”
- Күрсәтмә әсвап “киемнәр өчен бизәкләр”

5. ***“ПДД” почмагы***

- Лото “Юл йөрү билгеләре” 2шт
- Дидактик уен “Сак бул, юл!”
- Күрсәтмә әсвап “Транспорт”
- Дидактик уен “Юл йөрү билгеләрен өйрәнәбез”
- Өстәл уены “Юл”
- Махсус тарнспорт
- Күрсәтмә әсвап “Берүзем урамда”
- Картотека “Транспорт”
- Папка “Балаларга юл йөрү кагыйдәләрен өйрәтү”
- Папка “Светофорны өйрәнәбез” ***Методик кулланма***

- Г.А. Галеева, С.М. Гаффарова “Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны юлларда үзләрен хәвефсез тоту кагыйдәләренә өйрәтү”
- Э.Я. Степаненкова, М.Ф.Филенко “Дошкольникам о правилах дорожного движения”
- В.Э.Рублях “Правила дорожного движения”
- Т.Шакирова “Юл хәрәкәте билгеләре”
- Табышмаклар “Занимательно о правилах дорожного движения»
- Транспорт турында шигырьләр

6. “Физкультура ”почмагы

Уеннар артотекасы

- “Күзләргә гимнастика ясыйбыз” “Сулыш гимнастикасы”

“сәламәтләндерүче уеннар”

“Хәрәкәтле уеннар”

«Бармак гимнастикасы”

“Сюжетлы– рольле уеннар”

“Физминуткалар”

“Санамышлар”

- “Җырлы – биюле уеннар”
- “Чыныктыру»

Күрсәтмә әсбаплар

- “Кышкы спорт төрләре”
- “Җәйге спорт төрләре”
- “Спорт җиһазлары”

Җиһазлар Туплар, скакалкалар, төсле тасмалар, шалтыравыклар, сыбызгы, качыклар, флаглар, кеглялар, обручлар, гантельләр, кольцеброслар.

Ясалма чыныктыру җиһазлары

- Массаж келәмчеге, пробкалардан эзләр һәм келәмчекләр, мунчаладан келәмчекләр, киндер сюрприз йомыркаларыннан канат һәм гантельләр, ясалма туплар (эчендә борчак)

7. “Куркынычсызлык” почмагы Методик кулланма

- Т.А.Шорыгина “Беседы об этикете с детьми 5-8лет”
- Т.А.Шорыгина “Беседы о воде, о природе”
- Т.А.Шорыгина “Беседы о правилах пожарной безопастности”
- Т.А.Шорыгина “Беседы об основах безопастности с детьми 5-8лет
- Т.А.Шорыгина “Беседы о том, кто где живет”
- “Дөрес туклану”
- Папка “Янгын куркынычлыгы” ***Үстерүче уеннар***

“Урамда куркынычсызлык”
“Беренче ярдәм”
“Өйдәге куркынычсызлык”
“Ут белән уйнама”
“Сәламәт бул”
“Профессияләр”

- Лото “Бөтен эш тә яхшы”

8. “Табигать” почмагы Үстерүче уеннар

- Табигать календаре
- Лото “Беренче предметлар”
- Лото “Йорт хайваннары”
- Лото “Продуктлар”

- “4нче ким”
- “Баллы-тозлы, ачы”
- “Хайваннар һәм аларның балалары”
- “Рәсемнәрне бер рәткә җый”
- “Табигать күчтәнәчләре”
- “Агачлар”
- «4 сезона»: кыш, яз, җәй, көз.
- «Экологик уеннар»

Күрсәтмә әсваплар

- «Рәсемнәр буенча хикәяләр төзү»: кыш, яз, җәй, көз.
- «һава торышы»
- «Ел фасыллары алгоритмы»
- «Хайваннар, җиләкләр, кошлар»
- «Агачлар, куаклар, гөмбәләр»
- «Безнең як кошлары»
- «Чәчәкләр» • «Киемнәр» «Кошлар»

«Җиһазлар»
«Бүлмә гөлләре»
«Гербарий»
«Кызыл китап»
«Чәчәкләр турында легенда»

- Муляжлар: җиләкләр, җиләк-җимешләр, яшелчәләр, кыргый һәм йорт хайваннары, җир-су хайваннары, бөҗәкләр.

9. “Сөйләм үсеше” почмагы

Үстерүче уеннар

- “Капма -каршы”

- “Мәгънә буенча аер”
- “4нче ким”
- “Рәсемнәр буенча хикәя яз”
- “Сюжетлар буенча хикәя төзе”
- “Матур сүзләр өйрәнәбез”
- “Табышмаклар”
- “Шигырьләр”
- «Сөйләм телен һәм уйлау сәләтен үстерүче уеннар»
- «Чиста сөйләшү күнегүләре»

10. “Математика” почмагы

- Үстерүче уен “Без саныйбыз”
- Лото “Төсләр һәм фигуралар”
- Дидактик уен “Төс һәм форма”
- Лото “Уңга - сулга”
- Дидактик уен “Предметлар һәм контурлар”
- Лото “Зур, уртача, кечкенә”
- Шулай ук төркем кибет, чәчтараш, гаилә, шифахәнә, даруханә, транспорт, почта сюжетлы-рольле уеннар өчен җиһазлар һәм әсваплар белән тулыландырылган.

Әдәбият Төп программалар:

1. Комплекслы программа «Туганнан мәктәпкә кадәр»Веракса Н.Е., Комарова Т.С., Васильева М.А.

2. 111 нче “Батыр” балалар бакчасының төп белем бирү программасы. Парциаль программалар:

1.Балалар бакчасы: Әти-әниләр һәм балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен уку китабы.-Казан:Раннур, 2003.

2. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм әти – әниләр өчен хрестоматия. – Казан: РИЦ,2011. – 560 б.

3. Белем һәм тәрбия эшчәнлегенең перспектив программасы «туганнан мәктәпкә кадәр» Н.Е. Веракса, М.А. Васильевой, Т.С. Комаровой. Уртанчылар төркеме. 4. Бондаренко Т.М.Балалар бакчасында физик-сәламәтләндерү эше - Воронеж: ИП Лакоценина Н.А.,2012

5. Закирова К.В., Мортазина Л.Р. “Әй уйныйбыз,уйныйбыз...”Балалар бакчасында хәрәкәтле уеннар:балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм физкультура инструкторлары өчен методик кулланма. –Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013. – 224 б.

6. Закирова К.В. “Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе:методик кулланма/К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина – Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013.-424 б.

7. Зарипова З.М. “Үстерешле уеннар:методик кулланма/З.М.Зарипова , Р.С.Исаева.-Казан:Беренче полиграфия компаниясе,2013.-128 б.

8. Закирова К.В. “Әхлак нигезе-матру гадәт”(Гаиләдә һәм балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбияләү):Методик кулланма/К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова.Казан:Мәгариф,2004.-383б.

9. Закирова К.В., Мортазина Л.Р.Балачак-уйнап-көлеп үсәр чак: методик кулланма.-Казан: Редакционно-издательский центр,2012

10. Күзәтүләр нигезендә мәктәпкәчә яшьтәге балаларга әйләнә-тирә турында белем бирү.Нәҗметдинова Р.Ф

11. Комарова Т.С. “Занятия по изобразительной деятельности в детском саду» (Из опыта работы) . М., «Просвещение», 1978.

12.Комплексклы белем бирү «туганнан мәктәпкә кадәр» Н.Е.Веракса, Т.С.
Комарова, М.А. Васильева. Уртанчылар төркеме -
Волгоград:Учитель,2012Колесникова Е.В. «Математика для детей 4-5 лет», ФГОС таләпләренә туры килгән.

13. Кравченко И.В., Долгова Т.Л. балалар бакчасында күзәтү. Уртанчылар төркеме. Прогулки в детском саду. Методик кулланма – М.: ТЦ Сфера, 2011.
14. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны юлларда үзләрен хәвефсез тоту кагыйдәләренә өйрәтү дәресләре циклы. Методик күрсәтмәләр/ Авт.-төз.: Г.А.Галеева һ.б.Казан:"Балаларның тормыш иминлеге фәнни үзәге"ДУ нәшрияте, 2010
15. "Туган телдә сөйләшәбез:методикәсбап/Ф.В.Хәзрәтова,З.Г.Шәрәфетдинова,И.Ж.Хәбибулина.Казан:Инновацион технологияләр үзәге.-2013.-256 б.
16. Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы.-РИЦ, 2012
17. Хрестоматия для дошкольников 4-5 лет/Сост. Н.П.Ильчук и др.-1-е издание.М., АСТ, 1997.
18. Юсупов Ф.Ю., Камалова З.Ф., Борһанова Р.А. "Гөлбакча".Балалар бакчалары өчен хрестоматия.1990